

YEREL YÖNETİM POLİTİKALARI

Uluslararası Düşünce Kuruluşları Gözüyle

Rapor Serisi

Sosyal
İnovasyon
Ajansı

Bu rapor KOSAM tarafından
özel olarak hazırlanmıştır.
www.kosam.org

Bu rapor KOSAM tarafından
özel olarak hazırlanmıştır.
www.kosam.org

YEREL YÖNETİM POLİTİKALARI

Uluslararası Düşünce Kuruluşları Gözüyle

Rapor Serisi

Bu rapor KOSAM tarafından
özel olarak hazırlanmıştır.
www.kosam.org

Uluslararası Düşünce Kuruluşları Gözüyle
Rapor Serisi

YEREL YÖNETİM POLİTİKALARI

Konya Büyükşehir Belediyesi
Kültür Yayınları

Yayın No:531

ISBN: 978-605-389-693-7

E-ISBN: 978-605-389-694-4

Şubat- 2024

Editörler

Dr. Ahmet ÇELİK

Koray GÜÇLÜ

Baskı Öncesi Hazırlık

KÜLTÜR A.Ş.

Sosyal
İnovasyon
Ajansı

İÇİNDEKİLER

YÖNETİCİ ÖZETİ	8
1. YEREL YÖNETİMİN KAVRAMSAL YAPISI	10
1.1. Yerel Yönetimlerde Güncel Uygulamalar	12
2. YEREL YÖNETİM FAALİYETLERİNİN DÜŞÜNCE KURULUŞLARI PERSPEKTİFİNDEN İNCELENMESİ	18
2.1. Ekonomi	18
2.2. Küresel ve Kentsel Zorluklar	30
2.3. Sağlık ve Eğitim	51
2.4. Teknoloji	56
2.5. Çevre	59
2.6. Altyapı	77
3. SONUÇ	85
4. KAYNAKÇA	86

YÖNETİCİ ÖZETİ

Kentler yenilik, finans, ticaret, politika, entelektüel ve kültürel merkezleri ve ulusların ekonomik güçleridir. Bugün, dünya nüfusunun yarısından fazlası ve sermaye varlıklarının çoğunluğu kentsel yerleşimlerde bulunmaktadır. Nitekim **kentleşme**, sürdürülebilir kalkınmanın her yönü için olumlu bir dönüştürücü güç olma potansiyeline sahiptir. Düzgün bir şekilde planlanıp yönetildiğinde kentleşme, daha iyi eğitim ve sağlık dahil olmak üzere istihdam fırsatlarını ve yaşam kalitesini iyileştirerek yoksulluğu ve eşitsizliği azaltabilir. Ancak kötü planlandığında kentleşme, resmi olmayan yerleşim yerlerinin ve gecekondu mahallelerinin yaygınlaşmasına, kentsel yoksulluğun artmasına, daha yüksek suç oranlarına, hava ve çevre kirliliğine, artan eşitsizlik düzeylerine ve sosyal dışlanmaya yol açabilir. Ayrıca hızlı nüfus artışıyla birlikte kentlerin kontrolsüz büyümesi, kamu hizmetlerinin yetersiz kalmasına ve tüm kent sakinleri için asgari yaşam kalitesinin garanti edilememesine neden olabilir. Yerel düzeyde yaşanan zorlukların yanı sıra salgın hastalıklar, iklim değişikliğine bağlı olarak yaşanan kuraklık, olağanüstü sıcaklık artışları, yangınlar, yükselen deniz seviyeleri, seller, şiddetli rüzgarlar, bio-çeşitliliğin yok olması ve kaynakların azalması gibi küresel zorluklar da kentler üzerinde olumsuz etkiye sahiptir. Bu doğrultuda, kentlerin idaresinden sorumlu yerel yönetimler, söz konusu zorluklarla mücadele konusunda başı çeken önemli bir aktördür.

Yerel yönetimler, halkın çalışma ve yaşam koşullarını iyileştirmek, ekonomik faaliyetleri teşvik etmek, sağlıklı sosyal ve kültürel yaşamı desteklemek, yeşil alan ve çevre düzenlemesi yapmak, sürdürülebilir ulaşım ve altyapı sistemlerini uygulamak, planlı kentleşmeyi gerçekleştirmek, karar alma süreçlerine halkı aktif bir şekilde dahil etmek ve benzeri sorumlulukları üstlenmiştir. Bu sorumlulukların hangi ölçüde yerine getirildiği, yerel halkın yaşam kalitesiyle doğrudan ilişkilidir.

Öte yandan, küreselleşmeyle birlikte kentlerin daha karmaşık ilişkilere ve etkileşimlere maruz kalması, farklı sosyo-politik aktörlerin mevcudiyetini gerekli kılmıştır. Tıpkı lobi grupları, sivil toplum kuruluşları, çok uluslu şirketler veya ulus ötesi kurumlar gibi düşünce kuruluşları kamu politikaları tartışmasına ve tasarımına dahil edilmiştir. **Düşünce kuruluşları** kritik ekonomik, toplumsal ve politik sorunlara yönelik çözümler önermeleri ve araştırmacılar ile karar vericiler arasında arabuluculuk yapmaları nedeniyle önemli politik aktörlerdir. Dolayısıyla **bu raporun odak noktası**, yerel yönetim faaliyetlerinin dünya genelindeki farklı coğrafyalarda bulunan düşünce kuruluşları perspektifinden incelenmesidir. Düşünce kuruluşlarının, yerel yönetimlerin buldukları bölgeye göre değişen faaliyetlerini ele alması, mevcut küresel ve kentsel zorluklara yönelik alternatif çözüm önerilerini gündeme getirmiştir. Bu çerçevede, raporun **ilk bölümünde** kavramsal

olarak yerel yönetimlerin yapısından ve uyguladıkları güncel faaliyetlerden bahsedilmiştir. Küreselleşme süreciyle piyasalarda artan rekabet, hızlı teknolojik gelişmeler, iklim değişikliği, su, gıda, enerji ve benzeri kaynakların azalması gibi güncel zorluklar karşısında kentlerin doğrudan etkilenmesi, yerel yönetimler tarafından yeni stratejilerin uygulanmasını gerekli kılmıştır. Bu doğrultuda raporun **ikinci bölümü**, yerel yönetimlerin çeşitli hizmet alanlarına yönelik güncel faaliyetlerinin, farklı coğrafyalardaki düşünce kuruluşları tarafından analiz edilmesine odaklanmıştır.

Özellikle teknolojik gelişmeler aracılığıyla sınırlar ötesinde etkili iletişim kuran ve faaliyet gösteren düşünce kuruluşları, küresel ve yerel alanlar arasında yeni fikirlerin ve politika yaklaşımlarının hızlı şekilde aktarılmasını sağlamıştır. Düşünce kuruluşlarının dünyanın farklı bölgelerindeki yerel yönetim uygulamalarını dikkate alması, küresel ve kentsel zorluklar karşısında alternatif politika önerilerinin geliştirilmesine neden olmuştur. Bu durum kapsayıcı, yenilikçi, sürdürülebilir ve çözüm odaklı kent politikalarının oluşturulmasına ve yerel halkın yaşam kalitesinin yükselmesine katkı sunmuştur.

Bu rapor KOSAM tarafından
özel olarak hazırlanmıştır.
www.kosam.org

1. YEREL YÖNETİMİN KAVRAMSAL YAPISI

Siyasi terim olarak yerel yönetim bir ulusun, devletin veya başka büyük bir siyasi birimin alt bölümünü oluşturan belirli bir yerel alanın yönetimi ile ilgilidir. Avrupa Konseyi tarafından 15 Ekim 1985'te kabul edilen Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, evrensel hale gelen ve tüm demokratik devletler tarafından kabul edilen bir yerel yönetim tanımı yapmıştır. Bu tanıma göre yerel yönetimler, yasaların sınırları dahilinde kamu işlerinin önemli bir bölümünü kendi sorumlulukları altında ve yerel halkın çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hakkına sahiptir. Ayrıca, yerel düzeyde vatandaşların kamu işlerine dair karar alma süreçlerine doğrudan katılım imkânı, demokrasi açısından yerel yönetimleri oldukça önemli kılar. Nitekim yerel yönetimler ve demokrasi arasında çok yakın bir ilişki olduğundan bahsetmek mümkündür. Örneğin, Amerikan demokrasisi hakkında yazan Alexis de Tocqueville, yerel düzeydeki yönetimi idari despotizmle mücadelenin en önemli aracı olarak kabul ederek, katılımcı yurttaşlığın gelişmesi ve demokratik ilerleme açısından yerel yönetimin önemini vurgulamıştır.¹ Ayrıca, yerel yönetimlerin bir yandan vatandaşların ihtiyaçlarını merkezi yönetime iletmesi, diğer yandan merkezi yönetim politikalarını kamuoyuna duyurması merkezi hükümet ile halk arasında yakın ilişkiyi mümkün kılmıştır.

Yerel yönetimlerin kavramsal çerçevesini oluştururken ele alınması gereken **dört** unsurdan bahsetmek mümkündür. **İlk** unsur, yerel yönetim ile merkezi yönetim arasındaki ayrımın tanımlanmasına yöneliktir. Bu bağlamda merkezi yönetim, kararların belli bir merkez dahilinde alındığı ve yönetsel hizmetlerin merkezde toplandığı bir sistemdir. Yerel yönetim ise merkezi örgütlenmeye bağlı ancak ondan belli oranlarda bağımsız ve bulunduğu bölgenin yerel ortak (mahalli müşterek) ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik hizmetlerden sorumludur. Bu hizmetlerin neleri içereceği ve nasıl sunulacağı, halkın siyasi temsilcileri aracılığıyla belirlenir. Başka bir deyişle, yerel ortak hizmetlerin planlanması ve uygulanmasında yerel bir siyasal meşruiyet zemininden bahsetmek mümkündür.

Bu noktada siyasal meşruiyet, yerel yönetimlerin kavramsallaştırılması açısından önemli olan **ikinci** unsurdur. Meşruiyet kavramı, genel itibariyle bir yönetim sisteminin yasallığı anlamına gelir. Yurttaşların seçimle birlikte, merkezi yönetim organlarında ve yerel yönetimlerde farklı siyasal gruplara temsil yetkisi vermesi, iki düzeyin kendilerine özgü meşruiyet zeminlerini oluşturur. Ayrıca belediye meclisleri, kent konseyleri, referandumlar gibi mekanizmalara katılım doğrultusunda vatandaşlar, yaşadıkları bölgenin yönetimine dair tercihlerini belli aralıklarla yapılan seçimlerle sınırlandırmak zorunda kalmazlar. Katılım süreci, bir taraftan yerel yönetimlerin siyasal meşruiyetini güçlendirirken diğer taraftan yerel yönetimleri ulusal demokratikleşme sürecinin önemli bir paydaşı haline getirir.

10 ¹ Alexis de Tocqueville (1994) Amerika'da Demokrasi, çev. İhsan Sezal ve Fatoş Dilber, Ankara: Yetkin Yayınları.

Yerel yönetimlerin tanımlanmasında önemli olan **üçüncü** unsur özerkliğe yöneliktir. Özerklik kavramı, tek bir otoriteye bağlı olarak belirli alanlarda karar verebilme ve bu kararları uygulayabilme yetkisidir. Yerel yönetimlerin özerkliği konusundaki temel referans metinlerinden biri olan Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, anayasa tarafından güvence altına alınan özerklik doğrultusunda yerel yönetimlerin yetkilerinin tarif edildiğini ve buna yönelik denetim yollarının sınırlarının çizildiğini vurgulamıştır.

Merkezi yönetimden ayrı belli bir özerkliğe sahip olma ve bu özerkliği siyasal meşruiyetle anlamlandırmanın yanı sıra, yerel yönetimlerin kavramsal çerçevesine dair **dördüncü unsur**, yerel yönetimlerin işlevleriyle ilgilidir. Bu kapsamda yerel yönetimlerin geleneksel işlevi altyapı, temizlik, ulaşım, imar ve çevre düzenlemesi gibi mahalli müşterek hizmetlerin sunulmasına yöneliktir. Merkezi yönetime kıyasla yerel yönetimler, yurttaşların ihtiyaçlarını yerinde tespit etmeleri ve halka en yakın birimler olmaları nedeniyle söz konusu hizmetleri daha etkin ve verimli bir şekilde sağlayabilir.

Öte yandan yerel yönetimlerin işlevleri, yalnızca temel kentsel hizmetlerle sınırlandırılmaz. Yerel yönetimlerdeki seçilmiş siyasetçiler, yurttaşların temel kentsel hizmetler dışındaki talep ve tercihlerini de temsil eder. Yani, yerel yönetimlerin bir işlevi de **siyasal temsile dairdir**. Dolayısıyla yerel yönetimler, hemşerilik bilincinin oluşturulmasında ve bu bilincin siyasal alanda temsil edilmesinde önemli bir rol üstlenir. Bunun dışında yerel yönetimlerin bir diğer işlevi, **sürdürülebilir ekonomik kalkınmaya yöneliktir**. Yerel yönetimler, yurttaşların ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla sunulan kentsel hizmetler için üretim, tüketim, fiyatlama, finansman gibi konuları içeren ekonomik ve mali nitelikte faaliyetlerde bulunur. Bu hizmetlerin etkin bir şekilde sunulması ve işlevlerin yerine getirilmesi için yerel yönetimlerin vergiler ya da devlet sübvansiyonları aracılığıyla kendi finansmanına sahip olması gerekir. Ayrıca küreselleşmeyle birlikte merkezi yönetimin rolünün sınırlanması, ekonomik kalkınma alanında merkezi hükümetin sorumluluklarını yerel yönetime devretmesine yol açabilir. Bu kapsamda ulusal bir kalkınma programı yerine, belli kent ve bölgelerin kendi kalkınmalarını temel alan programlardan bahsetmek mümkündür.

1.1. Yerel Yönetimlerde Güncel Uygulamalar

Küreselleşme süreciyle birlikte ulusal ve uluslararası pazarlarda artan rekabet, teknolojiye yaşanan hızlı gelişmeler, iklim değişikliği ve kaynakların kıtlığı gibi mevcut küresel zorluklar karşısında yerel yönetimlerin önceliği, yeni stratejiler oluşturulması ve değişimlere uyum sağlanmasıdır. Toplumsal, ekonomik ve politik ilişkilerin küreselleşmesi, yaşam biçimlerinin ve sosyo-kültürel kimliklerin hızla farklılaşması yerel düzeyde daha etkin ve demokratik bir yönetimi zorunlu kılmıştır. Ayrıca dünya nüfusunun %54'ünün kentlerde yaşadığı ve 2050 yılında bunun %66'ya çıkacağı öngörüsü doğrultusunda beklenen nüfus artışı, mevcut kaynakların çevresel, toplumsal ve ekonomik sürdürülebilirliğinin yönetilme ihtiyacını ortaya koymuştur.² Özellikle fazla göç alan, hızlı ve plansız gelişmelere maruz kalan bölgelerdeki altyapı, enerji, ulaşım, sağlık, eğitim, barınma, çevre ve güvenlik sorunlarına yönelik inovatif, teknolojik, ekonomik, verimli, aktif yurttaş katılımını destekleyen ve yaşam kalitesini her alanda arttırmayı hedefleyen yaklaşımların benimsenmesi elzemdir. Tam bu noktada, **akıllı şehir** kavramından bahsetmek mümkündür.

20. yüzyılın sonlarında gündeme gelmeye başlayan akıllı şehir terimi, büyük endüstriler tarafından kentsel mekanlar için geliştirilen kullanıcı dostu bilgi ve iletişim teknolojilerinin uygulanmasına dayanır. Bu kapsamda akıllı şehirler, toplumsal ve teknolojik yenilikleri teşvik eden, çevre dostu yeni enerji, ulaşım, altyapı kavramlarını içeren, yeni yönetim biçimlerine ve kenttaşların katılımına odaklanarak yüksek bir yaşam kalitesini amaçlayan şehirlerdir.

Frost & Sullivan Araştırma Şirketi, akıllı şehri enerji, bina, ulaşım, teknoloji, altyapı, sağlık, yönetim ve vatandaşlardan oluşan sekiz işlevsel alanın en az beşinde aktif bir planı ve projeleri olan şehir olarak tanımlamıştır.³ Bu tanım doğrultusunda akıllı şehir bileşenlerini şu şekilde açıklayabiliriz:

- **Akıllı Yönetişim:** Akıllı şehirler alanında ihtiyaç duyulan paydaşlar doğrultusunda vatandaş katılımını, vatandaşlar için katılım sürecini kolaylaştıran işlemleri, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının iş birliğini içerir. Yönetişim bileşeni, karar verme süreçlerine mümkün olduğunca şehrin tüm aktörlerini dahil etmeyi amaçlar.

- **Akıllı Altyapı:** Şehir altyapılarının etkin olmayan bir biçimde çalışması, daha fazla maliyet ve kaynak tüketimine neden olur. Bu noktada ileri teknoloji ile optimize edilmiş, finans ve kaynak tasarrufu sağlayan çözümler, akıllı altyapıyı oluşturur.

- **Akıllı Vatandaş:** Akıllı vatandaş bileşeni, insanların bilgi ve iletişim teknolojileri kullanma ve üretme becerilerinin geliştirilerek inovasyonu özendirici kapsayıcı bir toplum oluşturulmasını amaçlar.

- **Akıllı Ulaşım:** Akıllı ulaşım bileşeni, şehrin lojistik akışını geliştirmek adına trafik koşullarını, coğrafi ve çevresel etmenleri etkin bir şekilde kentin hareketlilik düzenine entegre eder. Kentin hareket kabiliyetini artırılması için, yenilikçi ve sürdürülebilir ulaşım sistemlerinin kurulması, çevre dostu yakıtlara dayalı toplu taşıma sistemlerinin geliştirilmesi elzemdir.

- **Akıllı Teknoloji:** Akıllı teknoloji bileşeni, şehirlerin ekonomik, toplumsal ve çevresel sorunlarının teknolojinin ve verinin kullanımıyla çözülmesidir.

- **Akıllı Bina:** Şehirdeki tüm yapılar için konut kalitesi, yapı güvenlik önlemleri, yapı iklimlendirme ve enerji sistemleri gibi temel ihtiyaçlara yönelik akılcı ve teknolojik bir yaklaşım çerçevesinde, yaşam kalitesini artırmayı hedefleyen sistemlerdir.

- **Akıllı Enerji:** Çevresel alanlar, şehir hizmetleri ve şehirden yararlanma hedeflerine, akıllı ve daha fazla sürdürülebilir şehir modellerinin dahil edilmesine duyulan ihtiyaç doğrultusunda akıllı enerji, enerjide sürdürülebilir yenilikçiliğin ifadesidir. Akıllı şehirlerde, yeni teknolojik gelişmelerin enerji kullanımına entegre edilmesi ve yenilenebilir enerji kaynaklarının artırılması ile çevre dostu bir kent imkanından söz edilebilir.

³ <https://www.frost.com/wp-content/uploads/2019/01/SmartCities.pdf>

-**Akıllı Sağlık:** Akıllı sağlık bileşeni yaşam kalitesini artırmayı hedefleyen, sağlık hizmetlerini iyileştiren, bireylerin sağlıklarıyla ilgili farkındalıklarını artıran, sağlık verisinin akıllı bir şekilde analiz edilmesini sağlayan uygulamalardır.

Söz konusu bileşenler dahilinde ekonomik gelişmenin, şehirler arası rekabet edebilirliğin, yaşam kalitesini tüm boyutlarıyla iyileştirmenin önemli bir aracı olarak kabul edilen akıllı şehir konsepti, dünyada pek çok şehir tarafından benimsenmiştir. Örneğin Singapur şehir devleti, halka açık alanların temizliğini, kalabalık yoğunluğunu ve kayıtlı araçların hareketini izleyen IoT⁴ kameralarıyla tamamen akıllı şehirler ortaya çıkarma yarışında önde gelenlerden biridir. Singapur ayrıca enerji kullanımını, atık yönetimini ve su kullanımını gerçek zamanlı olarak izleyen sistemlere sahiptir. Başka bir örnek olarak akıllı binalar, kamu hizmetleri, eğitim ve turizm seçeneklerinin yanı sıra tele tıp ve akıllı sağlık çözümlerine sahip olan **Dubai'de** trafik izleme sistemleri mevcuttur; **Barselona'da** ücretsiz wi-fi ve usb şarj bağlantı noktaları sunan otobüs durakları ile akıllı ulaşım sistemleri, bir bisiklet paylaşım programı ve çevrimiçi ödeme seçenekleri içeren bir akıllı park uygulaması vardır; **Viyana**, sahip olduğu 2000 park ile halkın yeşil alan ihtiyacını en üst düzeyde karşılamıştır, halka açık birçok noktada ücretsiz wi-fi imkânı sunmuştur, CityBike uygulaması ile kredi kartıyla bisiklet istasyonlarından alınan bisikletlerle birlikte elektrikli otobüslerle ulaşım sayesinde enerji verimliliği sağlanmış ve hava kirliliği engellenmiştir.

14 ⁴ IoT (Internet of Things): Nesnelerin interneti, kendi IP adreslerine sahip cihazların birbirleriyle bir ağ üzerinden iletişim kurabilmelerini ve sahip oldukları bilgileri analiz ederek eş zamanlı daha akıllı kararlar alabilmelerini sağlayan paradigmadır.

Sonuç olarak akıllı şehir ile kentsel alanlar için akıllı bağlantılı sistemler oluşturmak, sürdürülebilirliği ve kaynakların mümkün olan en iyi şekilde kullanılmasını sağlamak açısından önemlidir. Başta ulaşım ve enerji olmak üzere, kentsel altyapıların insan müdahalesi olmaksızın kendi kendini yönetebilmesi ile insanların yaşam standartlarının önemli ölçüde iyileştirilmesi hedeflenmiştir.

Akıllı şehir konsepti dışında, yerel yönetimler küresel ve kentsel zorluklara karşı kenttaşların hayatlarını kolaylaştırmak adına çeşitli hizmetler üretmiştir. Söz konusu güncel zorluklardan bir tanesi de göç hareketleridir. Göçlerin yönü özellikle devletlerin büyük kentlerine doğru olduğundan, göç ve göçmen politikalarında yerel yönetimlerin aktif roller üstlenmesi elzemdir. Göçmenlerin en temel ihtiyaçlarından olan barınma ve istihdama dair sorunlar, düşük sosyo-ekonomik profilleri nedeniyle yaşanan kentsel yoksulluk ve kayıt dışı istihdam sorunu, kültürel farklılıklardan kaynaklanan uyum sorunları gibi meseleler, ağırlıklı olarak yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluğu dahilindeki hizmetler çerçevesinde çözülebilir. Fakat **kentsel göç yönetimi, çeşitli zorlukları da beraberinde getirmiştir.**⁵ Bu zorluklardan biri, ulusal ve yerel göç politikaları arasındaki ayrımdır. Diğer bir zorluk, alt sınıftan nüfusların daha varlıklı göçmenler tarafından yerinden edilmesiyle gerçekleşen, konut fiyatlarının yükselmesine ve dolayısıyla eşitsizliklerin artmasına yol açabilen mutenalaştırmadır. Üçüncü zorluk, farklı ihtiyaçlara sahip artan nüfusa hizmet vermek için yerel yönetim bütçeleri üzerindeki baskının, sürdürülebilir kalkınmayı olumsuz yönde etkilemesidir. Ayrıca, yerel ve göçmen gruplar arasında artan uyumsuzluğun ve yabancı düşmanlığının, sürdürülebilir kentsel kalkınmaya dair olumsuz etkisinden bahsetmek mümkündür. Bu zorluklar karşısında yerel yönetimler, göçmenlerin yerleştikleri kentlere barışçıl ve etkili bir şekilde entegre edilmesi için Birleşmiş Milletler'in Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri doğrultusunda 16. başlıkta yer alan "sürdürülebilir kalkınma için barışçıl ve kapsayıcı toplumsal tesis etme, herkes için adalete erişimi sağlama ve her düzeyde etkili, hesap verebilir ve kapsayıcı kurumlar oluşturma"⁶ hedefinin uygulanmasına öncelik vermiştir. Bir dizi kentsel çeşitlilik politikası, asimilasyoncu perspektiflerden ziyade ulusötesi olarak tasarlanmış ve uygulanmıştır. Göçmenlerin pasif yardım alıcılar veya güvenliğe yönelik tehditler yerine aktif kalkınma aktörleri olarak tasavvur edildiği "kent vatandaşlığı", "kenttaşlık" gibi yeni kavramlar aracılığıyla göçmenlerin hedeflenmiştir.

Öte yandan iklim değişikliği, çevre kirliliği, artan karbon emisyonu, enerjinin verimli kullanılmaması gibi küresel zorluklarla mücadelede yerel yönetimler, önemli bir aktördür. Birleşmiş Milletlere bağlı olarak faaliyet gösteren iki uzman kuruluş olan Dünya Meteoroloji Örgütü ve Birleşmiş Milletler Çevre Programı tarafından kurulan Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli'nin 2014 yılında hazırladığı rapora göre, **son enerji kullanımına bağlı karbondioksit emisyonlarının**

⁵ United Nations Department Of Economic and Social Affairs (2017)
https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/unpd_egm_201709_s6_paper-blind-final.pdf

⁶ <https://turkiye.un.org/tr/sdgs/16>.

⁷ https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/2018/02/SYR_AR5_FINAL_full.pdf.

%71'i, küresel enerji tüketiminin ise %67'si şehirlerde gerçekleşmiştir.⁷ Ayrıca Uluslararası Yenilenebilir Enerji Ajansı'nın 2016 yılında yayınladığı rapora göre 2030 yılına gelindiğinde, şehirlerdeki **enerji ihtiyacının %35 oranında artacağı** öngörülmüştür.⁸ Dolayısıyla şehirlerde enerji ihtiyacının karşılanması ve iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin azaltılmasına yönelik yerel düzeyde alınan kararlar ve önlemler, gündün güne önem kazanmıştır. Özellikle Birleşmiş Milletler'in Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, söz konusu küresel zorluklara karşı hükümetlere ve yerel yönetimlere bir yol haritası sunmuştur.

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin 7. maddesinde yer alan **“Erişilebilir ve Temiz Enerji”** ile herkes için karşılanabilir, güvenilir, sürdürülebilir ve modern enerjiye erişimin önemi vurgulanmıştır.⁹ Bu kapsamda yerel yönetimlerin enerji dönüşümündeki rolü, “fosil yakıt kaynaklı karbon yoğun bir enerji sisteminden daha düşük karbonlu bir sisteme geçişin sağlanması, enerji maliyetlerinin düşürülmesi, enerji verimliliğinin ve yenilenebilir enerji politikalarının uygulanması” olarak belirlenmiştir. Yanı sıra Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin 14. maddesindeki **“İklim Eylemi”** başlığına göre, iklim değişikliği ve etkileriyle mücadele için acilen eyleme geçilmelidir. Nitekim 21. yüzyılın en önemli küresel sorunlarından birisi iklim değişikliğidir. Özellikle nüfus yoğunluğunun fazla olduğu kentlerin bu soruna neden olması, çözüm üretme açısından yerel düzeydeki politikaları önemli kılmıştır. Günümüzde pek çok kent, yerel hizmet politikalarının büyük çoğunluğunu iklim değişikliğinin oluşturduğu etkileri azaltma konusuna ayırarak eylem planları hazırlamıştır. İklim eylem planı, iklim değişikliğinin etkilerine uyum sağlama konusunda yerel yönetimlerin izleyeceği stratejik yol haritasıdır. Benzer şekilde **Institute for Local Government**, iklim eylem planlarını, bir bölge ya da kentin sera gazı emisyonlarını azaltmak için üstleneceği belirli faaliyetleri özetleyen kapsamlı yol haritaları olarak tanımlamıştır.¹⁰ Söz konusu planlar dahilinde yerel yönetimler, iklim değişikliğine dirençli kentleri hedeflemiştir. Öte yandan yeşil alanların yetersizliği, hava ve su kirliliği, etkili bir atık yönetim sisteminin olmaması, doğal kaynakların azalması gibi çevre sorunları da yerel yönetimlerin gündemindeki konulardır. Her ne kadar ulusal ve yerel düzeyde çevre politikaları oluşturulsa da sorunun küresel niteliği nedeniyle çevre politikalarının pek çok ortak ilkeyi paylaştığını söylemek mümkündür. Bu doğrultuda Birleşmiş Milletler'in çevreye dair Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri, söz konusu ortak ilkelere yönelik amaçları belirlemiştir.

Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'nin 11. maddesinde yer alan **“Sürdürülebilir Şehirler ve Yaşam Alanları”** çerçevesinde “2030'a kadar hava kalitesine ve belediye atık yönetimi ve diğer atık yönetimlerine özel önem göstererek kentlerin kişi başına düşen olumsuz çevresel etkilerinin azaltılması” ve “2030'a kadar özellikle kadınlar, çocuklar, yaşlılar ve engellilerin güvenli, kapsayı-

⁸ http://www.irena.org//media/Files/IRENA/Agency/Publication/2016/IRENA_Renewable_Energy_in_Cities_2016.pdf

⁹ <https://turkiye.un.org/tr/sdgs/7>.

¹⁰ CAP (2020), “Climate Action Plans”, Institute for Local Government, <https://www.ca-ilg.org/climate-actionplans>.

¹¹ <https://turkiye.un.org/tr/sdgs/11>.

cı ve erişilebilir yeşil alanlara ve kamu alanlarına evrensel erişimlerinin güvence altına alınması” amaçlanmıştır.¹¹ Ayrıca Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri’nin 6. maddesi olan “**Temiz Su ve Sanitasyon**” başlığı çerçevesinde “herkes için erişilebilir su ve atık su hizmetlerini ve sürdürülebilir su yönetiminin güvence altına alınması”¹² ve 12. maddesi olan “**Sorumlu Üretim ve Tüketim**” başlığı çerçevesinde “tüm atıkların yaşam döngüleri boyunca çevresel olarak sağlam biçimde yönetimlerinin sağlanması ve bu kimyasalların ve atıkların insan sağlığı ve çevre üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmek için havaya, suya ve toprağa karışımlarının önemli ölçüde azaltılması”¹³ hedefleri yer almıştır. Ayrıca çevre sorunlarının bulunduğu bölgeye özgü olması, yerel yönetimlerin çözüm odaklı çalışmalar yapmasını zorunlu kılmıştır. Bu kapsamda yerel yönetimler tarafından çevrenin korunmasına dair yasal düzenlemeler yapılmış, çevre kirliliğine neden olacak faaliyetlere yönelik vergi, harç ve benzeri caydırıcı önlemleri uygulanmış, sıfır atık projesi gibi atıkların yeniden kullanılması ve geri dönüştürülmesine dair çevre dostu projeler üretilmiş, elektrikli araçlar ya da bisiklet gibi alternatif ulaşım araçlarının kullanımı teşvik edilerek hava kirliliğine yönelik önlemler alınmıştır. Böylelikle yerel yönetimler, sürdürdükleri faaliyetler neticesinde atmosfere salınan sera gazlarının karbondioksit cinsinden karşılığı olan karbon ayak izini mümkün olduğunca azaltmayı hedeflemiştir. Örneğin dünyanın en bisiklet dostu altyapısına sahip **Amsterdam** (Hollanda), atıklar konusunda dünyanın en yüksek geri dönüşüm oranlarından birine sahip **San Francisco** (ABD), şehir elektriğinin jeotermal enerji kaynaklarıyla karşılandığı dünyanın en büyük jeotermal ısıtma sistemine sahip **Reykjavik** (İzlanda), karbondioksit emisyon oranları ve hava kalitesi ile dünyanın en temiz şehirlerinden biri olan **Vancouver** (Kanada) çevre dostu şehirlerdir.

¹² <https://turkiye.un.org/tr/sdgs/6>.

¹³ <https://turkiye.un.org/tr/sdgs/12>.

2. YEREL YÖNETİM FAALİYETLERİNİN DÜŞÜNCE KURULUŞLARI PERSPEKTİFİNDEN İNCELENMESİ

Buldukları bölgenin idaresinden sorumlu yerel yönetimler özellikle altyapı, ulaşım, sağlık, eğitim, çevre, siyasal katılım, ekonomi, sosyo-kültürel etkinlikler gibi temel alanlara yönelik hizmetlerin sağlanması ile yetkilendirilmiştir. Bu kapsamda yerel yönetimler yerel halkın çalışma ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi, yerel ekonomik faaliyetlerin teşvik edilmesi, sağlıklı sosyal ve kültürel yaşamın desteklenmesi, yeşil alan ve çevre düzenlemesinin yapılması, sürdürülebilir ulaşım ve altyapı sistemlerinin uygulanması, planlı kentleşmenin gerçekleştirilmesi, karar alma süreçlerine yerel halkın aktif bir şekilde dahil edilmesi gibi sorumluluklar doğrultusunda hareket etmektedir. Nitekim bu sorumlulukların hangi ölçüde yerine getirildiği, yerel halkın yaşam kalitesine doğrudan etki etmektedir. Bu bağlamda, önemli bir aktör olarak kabul edilen yerel yönetimlerin çeşitli hizmet alanlarına yönelik faaliyetleri, farklı coğrafyalardaki düşünce kuruluşları tarafından analiz edilmiştir.

2.1. Ekonomi

Yerel yönetimler, ekonomik kalkınmada önemli aktörlerdir. Yerel ekonomiye hükümetin diğer tüm kademelerinden daha aşinadırlar, yerel paydaşlarla yakın temas halindedirler ve politikaların yerel koşullara uyarlanmasını, belirli avantajları teşvik etmesini ve çeşitli zorluklarla mücadele etmesini sağlayabilmektedir. Ekonomik kalkınma, yerel ve bölgesel ekonomilerin gücünü ve çeşitliliğini artırmaya, istihdam oluşturmaya ve bölge sakinleri için yaşam kalitesini iyileştirmeye yardımcı olmaktadır. Öte yandan yerel yönetimlerin ekonomik kalkınmadaki önemi, ulusal hükümetlerin oynayacak hiçbir rolü olmadığı anlamına gelmez. Merkezi ve yerel yönetimler tamamlayıcı roller oynamaktadır. Hiçbir yönetim düzeyi, diğerinin katkısı olmadan ekonomiye etkin destek sağlayamaz. Örnek vermek gerekirse yalnızca merkezi yönetimler, uluslararası bir havaalanının inşası gibi büyük yatırım projelerini başlatabilmektedir. Ancak, bu tür dönüştürücü projelerden oldukça farklı olarak ekonomik kalkınma, vasıflı işçilerin eğitimi, etkili bir şehir içi yol ağının tasarımı ve arazinin firmalara verimli bir şekilde tahsis edilmesi gibi birçok sorumluluk yerel yönetimler tarafından gerçekleştirilmektedir.

Yerel ekonomik kalkınma politikaları **iki** önemli rolü yerine getirmelidir. Bir yandan, **yerel yönetimler ulusal ekonomik kalkınma programlarının uygulanması için elzemdir**. Merkezi yönetimler, ulusal programlarda yer alan önlemlerin çoğunu uygulamak için yerel yönetimlere güvenmek zorundadır. Diğer yandan, yerel yönetimlerin kendi **tamamlayıcı ekonomik kalkınma politikalarını izlemeleri** gerekmektedir. Bu politikaların ulusal politikalarla uyumlu olması ge-

rekirken, aynı zamanda işgücünün yerel becerileri, altyapının mevcudiyeti ve farklı yönetim düzeylerinin rolleri ve sorumlulukları ile bunların idari ve mali kapasiteleri dahil olmak üzere yerel koşulları da yansıtmalıdır. Bu karmaşıklık nedeniyle, her yerde benimsenebilecek başarılı yerel ekonomik kalkınma politikaları için şablonlar sağlamak imkansızdır. Ülke ekonomisinde farklı roller üstlenen, farklı sektörlerde uzmanlaşan, farklı işgücü profiline ve dolayısıyla farklı donanımlara sahip olan yerel yönetimler, buldukları bölgedeki ekonomik kalkınmayı desteklemek için kendine özgü stratejiler üretebilir. Nitekim ekonomik kalkınma politikalarının etkili olabilmesi için, her bölgenin

koşullarına göre uyarlanması gerekmektedir. Politikalar hem ulusal önceliklere hem de belirli yerel fırsatlara ve zorluklara ne kadar yakından yanıt verirse, başarılı olma olasılıkları o kadar artmaktadır.

Farklı coğrafyalardaki düşünce kuruluşları, ekonomi başlığı altında yerel yönetimlerin farklı stratejilerini, uygulamadaki iyi ya da kötü örnekleri, sürdürülebilir kalkınma hususunda yerel yönetimler için politika önerilerini çeşitli raporlar ve yayınlar aracılığıyla ifade etmiştir. Bunu yaparken, söz konusu coğrafyaların özgün niteliklerini göz önünde bulundurmıştır.

ABD merkezli bir düşünce kuruluşu olan **Economic Policy Institute** (EPI), 2017 yılında yayınladığı raporda, yerel düzeyde kent yönetiminin çalışanlar için asgari ücret, ücretli izin, adil çalışma saatleri, cari ücret ve toplu iş sözleşmesi gibi istihdam politikası alanında standartları yükseltmesine karşılık, eyalet yönetiminin bu standartları aşağı çekmesine odaklanmıştır.¹⁴

2015 yılında, St. Louis şehri, Missouri'nin eyalet çapındaki asgari ücretinden daha yüksek bir asgari ücret belirleyen bir kararname çıkarmıştır. O dönemde Missouri'nin eyalet asgari ücreti saat başına 7,65 dolarken, St. Louis yerel yönetmeliğini geçirecek, şehir sınırları içindeki birçok çalışan için saatlik ücreti 8,25 dolara yükseltmeye çalışmış ve planlı artışlarla 2016'da 9 dolara ve 2017'de 10 dolara yükselmiştir. Eyaletin asgari ücreti, aynı dönemde yalnızca 7,70 dolara yükselmiştir. Ancak 22 Mayıs 2017 tarihinde, Cumhuriyetçilerin çoğunlukta olduğu Missouri eyalet yasama meclisi, şehirlerin eyaletinkinden daha yüksek bir asgari ücret belirlemesini yasaklayan bir **"preemption"¹⁵** yasası çıkarmıştır. Bu kapsamda St. Louis'in 10 dolarlık asgari ücreti eyaletin belirlediği saat başına 7,70 dolara gerilemiştir. Başka bir örnek, Milwaukee şehrinde 2008'deki bir oylamada yüzde 69 destekle onaylanan ücretli hastalık izni yönetmeliği, 2011'de Wisconsin eyaleti yasama organı tarafından çıkarılan preemption yasası ile yürürlükten kaldırılmıştır. O halde, yerel düzeydeki şehir yönetimleri, eyaletlerin direnişleri karşısında istihdam standartlarını nasıl iyileştirebilir sorusu gündeme gelmektedir. Economic Policy Institute bu soruya cevaben, eyalet yasa koyucularının şehirlerin kendileri için uyguladıkları daha yüksek standartları geri almak yerine, çalışma düzenlemelerinin istikrarını korumak için, eyalet çapındaki standartları eşit seviyede yükseltmeleri gerektiğini vurgulamıştır.

¹⁴ <https://www.epi.org/publication/city-governments-are-raising-standards-forworking-people-and-state-legislators-are-lowering-them-back-down/>.

¹⁵ Hukuki bir terim olan preemption (önalım), daha yüksek bir hükümet otoritesi tarafından çıkarılan bir kanunun, daha düşük bir otorite tarafından çıkarılan bir kanunun yerini aldığı durumları ifade eder. Bu nedenle, bir eyalet yasama organı tarafından kabul edilen bir yasa, belediye meclisi gibi bir yerel yönetim tarafından çıkarılan bir kararnamenin yerine geçer. Bu gibi durumlarda, eyalet çapındaki bir yasa, yerel bir yönetmelik veya kuralla çeliştiğinde eyalet çapındaki yasa geçerli olur.

Yine ABD merkezli başka bir düşünce kuruluşu olan **The Heartland Institute**, 2022 yılında yerel düzeydeki yönetimlerin kendi asgari ücret eşiklerini belirlemelerini engelleyen yasayı yürürlükten kaldıran House Bill 7575 konusunda Rhode Island Meclis Komitesi önünde brifing vermiştir.¹⁶ Buna göre, Rhode Island belediyelerinin kendi asgari ücret gereksinimlerini belirlemelerine izin vermek, yerel düzeyde topluluklarını en iyi tanıyanların yerel ekonomileri için bilinçli kararlar almalarına olanak tanır. Fakat **asgari ücret** artışları, tüm işletmelere, özellikle de Amerikan ekonomisinin özü olan küçük işletmelere sayısız istenmeyen sonuçlar yüklemektedir. Bu nedenle House Bill 7575 doğrultusunda kapsamlı değişikliklerin uygulanmasından önce küçük işletme ekonomilerinin durumunun değerlendirilmesi elzemdir. Nitekim asgari ücret artışları, işletmeleri çalışanlarının ücretlerindeki artışı karşılamak için maliyetlerini yeniden tahsis etmeye zorlayabilir ve sonuçta onları yeni artan işçilik maliyetlerini dengelemek için başka yerlerdeki harcamalarını değiştirmeye zorlayabilir. Çoğu zaman bu, daha az işe alım, çalışma saatlerinin azalması ve tüketiciler için fiyatların artmasıyla sonuçlanmaktadır. Birçok küçük işletme için asgari ücret artışı, önemli ölçüde artan işgücü maliyetleri nedeniyle artık kârlı kalamayacakları için iflase yol açacaktır. Dolayısıyla Rhode Island'daki yasa koyucuların, House Bill 7575 kapsamında küçük işletmeler hakkında derinlemesine düşünmeleri çok önemlidir.

İşletmeler konusunda başka bir görüş, ABD merkezli **Cato Institute** tarafından beyan edilmiştir. 2021 yılında, yeni işletmelerin önündeki eyalet ve yerel engellerin kaldırılması hakkında bir rapor yayınlanmıştır.¹⁷ Bu raporda, özellikle 2020'deki Covid-19 pandemisi nedeniyle ABD ekono-

20 ¹⁶ <https://heartland.org/publications/testimony-before-the-rhode-island-housecommittee-on-labor-relating-to-municipalities-establishing-their-own-minimum-wagethresholds/>.

¹⁷ <https://www.cato.org/sites/cato.org/files/2021-05/pa-916.pdf>.

misinin oldukça zarar gördüğünden bahsedilmiştir. Yaşanan karantinalar, sosyal mesafe kuralları ve değişen tüketim kalıpları nedeniyle birçok işletme kalıcı olarak kapanmış ve işten çıkarmalar gerçekleşmiştir. Dolayısıyla oluşan ekonomik boşluğun yeni iş girişimleriyle doldurulması gerekmektedir. Bu kapsamda eyalet yönetimleri, ihtiyaç belgesi¹⁸ gerekliliklerini ve asgari ücret yasalarını yürürlükten kaldırmalı; yerel yönetimler ise yeni işletmeler için izin verme ve ruhsatlandırma kurallarını azaltmalıdır. Ayrıca raporda yer alan **Girişimci Düzenleyici Engeller Endeksi**'ne göre en düşük düzenleyici engeller Georgia, South Dakota, North Dakota, Colorado, New Hampshire, Kansas, Indiana, Wyoming, Utah ve Ohio'da; en yüksek engeller ise Rhode Island, Oregon, Nevada, West Virginia, Washington, Hawaii, California, New Jersey, Connecticut ve New York'ta yer almaktadır. Federal düzeyde, Biden yönetiminin işletmeler üzerindeki düzenlemeleri ve vergileri artırması muhtemeldir, bu da girişimcilik faaliyetlerini baltalayacaktır. Ancak eyalet ve yerel yönetimler aksi yönde hareket etmeli ve yeni girişimlerin önündeki gereksiz engelleri kaldırarak ekonomik büyümeyi teşvik etmelidir.

Küresel bir zorluk olarak Covid-19 pandemisi ve buna karşılık gelen ekonomik kriz, dünyanın pek çok yerinde olduğu gibi ABD'yi de sağlık ve ekonomik refah alanlarında olumsuz şekilde etkilemiştir. 9,5 milyondan fazla çalışan, pandemin ardından işini kaybetmiş ve 4 milyon çalışan altı ay veya daha uzun süre işsiz kalmıştır. Bu durumda, ekonomik ve halk sağlığı krizlerinin uzun vadede devam etmemesi adına, devlet yardımı olarak 11 Mart 2021 tarihinde **American Rescue Plan Act** (ARPA) kabul edilmiştir. Adil bir ekonomik iyileşmeyi amaçlayan düzenleme, vergi indirimlerinin üçte ikisinden fazlasının ve doğrudan ödemelerin yılda 90.000 dolardan az kazanan ailelere gitmesiyle, tarihteki en ilerici mevzuatlardan biri olarak nitelendirilmiştir.¹⁹ ABD merkezli düşünce kuruluşu olan **The Brookings Institution**, düzenlemenin kabul edilmesinden 2 yıl sonra yayınladığı bir raporda, Brookings Metro, The National League of Cities, ve The National Association of Counties tarafından 329 büyük şehir ve ilçe yönetiminin State and Local Fiscal Recovery Funds (SLFRF) kaynaklarının 65 milyar dolarlık payını nasıl kullandıkları ve kurtarma önceliklerinin bölgesel olarak nasıl değiştiği analiz edilmiştir.²⁰ SLFRF programı, yerel yönetimlerin ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılayan müdahaleleri finanse edebilmesi için önemli ölçüde esneklik sağlayacak şekilde tasarlanmıştır. Rapora göre, bu yerel yönetimler toplam SLFRF tahsislerinin %29'unu harcamıştır. Bu harcamaların yarısından fazlası (%55) yönetim faaliyetlerine, ardından halk sağlığına (%11), kamu güvenliğine (%9) ve toplum yardımına (%8) gitmiştir. Yerel yönetimler bu harcama gruplarında altyapı, iş gücü geliştirme ve konut alanlarına göre daha hızlı harcama yapmıştır. Batı'da ülkenin diğer bölgelerine göre daha az olsa da, tüm bölgelerde yerel yönetimlerin en büyük harcamaları yönetim faaliyetlerine gitmiştir. Öte yandan harcama grupları arasındaki öncelikler, bölgelere göre farklılık göstermiştir. Batı'da topluluk yardımı (%17), Orta Batı'da kamu güvenliği (%14), Güney'de altyapı (%13) ve Kuzeydoğu'da halk sağlığı (%13), bölgesel olarak SLFRF fonundan en çok harcama yapılan alanlardır.

¹⁸ İhtiyaç belgesi, ABD'de birçok eyalette sağlık tesislerinin önerilen şekilde oluşturulmasına, satın alınmasına veya genişletilmesine izin verilmeden önce gerekli olan yasal bir belgedir.

¹⁹ <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2021/03/American-Rescue-PlanFact-Sheet.pdf>.

²⁰ <https://www.brookings.edu/blog/the-avenue/2023/02/14/as-cities-and-countiescommit-more-american-rescue-plan-funds-regional-priorities-are-emerging/>.

ABD merkezli diğerk bir düşünce kuruluşu olan **Reason Foundation**, American Rescue Plan konusunda 2021 yılında yayınladığı raporda, yerel yönetimlerin benzer isimlere sahip olmasının, harcamaları ve verileri izlemeyi zorlaştırdığından bahsetmiştir.²¹ 2017 yılında Sayım Bürosu, tüm ABD yerel yönetimlerini sıralamış ve toplamda 90.075 yerel yönetimin olduğu sonucuna varmıştır. Bu yönetimlerin çoğu American Rescue Plan Act kapsamında federal yardıma uygundur ve bu desteği nasıl kullanacaklarına ilişkin Hazine Bakanlığı'na raporlar göndermeleri gerekmektedir. Bu durumda, izlenmesi gereken çok fazla yönetim olsa da birçoğunun benzer adlara sahip olması, işleri zorlaştırmıştır. Örneğin yalnızca Indiana eyaletinde, 47 Jackson Kasabası ve 46 Washington Kasabası yer almaktadır. Mevcut haliyle numaralandırma sistemleri kullanılsa da Avrupa'da yaygın kullanılan tüzel kişilik tanımlayıcıları (LEI) soruna yönelik alternatif çözüm olarak sunulmuştur. Nitekim, tanımlanamayanın doğru şekilde ölçülemeyeceği argümanından yola çıkarak ister LEI benimsensin ister mevcut numaralandırma sistemlerinden biri geliştirilsin, ABD yerel yönetimlerini belirlemek için geniş çapta kabul görmüş, güvenilir ve kapsamlı bir plana ihtiyaç duyulmaktadır.

Center for Economic and Policy Research, 2022 yılında yayınladığı raporda ABD özelinde yerel yönetimlerin önemi bir kez daha vurgulamıştır.²² Raporda **yerel yönetimler, ekonominin ihmal edilmiş ancak kilit bileşeni** olarak tanımlanmıştır. Federal hükümetin aksine, çoğu kamu hizmetinin eyalet ve yerel yönetimler tarafından sağlandığı göz önüne alındığında, bu yönetimlerin özellikle pandemi dönemindeki ekonomik iyileşme çabaları üzerindeki etkisi kaçınılmazdır.

Center for American Progress (CAP), 2021 yılında ABD'nin milyonlarca iyi maaşlı sendika işini destekleyecek, çevresel adaletsizlikle yüzleşecek ve iklim değişikliğinin en kötü etkilerini önleyecek temiz enerji odaklı bir ekonomik toparlanmaya yatırım yapmak için muazzam bir fırsata sahip olduğundan bahsetmiştir.²³ Bu kapsamda, 31 Mart 2021 tarihinde temiz enerji endüstrileri, temiz altyapı ve inovasyon alanlarında istihdam oluşturan büyük kamu yatırımları çağrısında bulunan Amerikan Jobs Plan yayınlanmıştır. Plan, aynı zamanda iklim sorunlarıyla mücadele etmeyi, yüksek kaliteli işlere yatırımı teşvik etmeyi ve örgütlenme hakkını genişletmeyi içermektedir. Bu noktada Center for American Progress ve League of Conservation Voters yerel yönetimlerin istihdam, adalet ve iklim çözümleri için bir yol haritası çizdiğini savunmuştur. Söz konusu yol haritası, yeni ve hızlı büyüyen temiz enerji endüstrilerinde iş kalitesini artırmak için alınan önlemleri içermektedir: ulaşım, su altyapısı ve imalat gibi temiz ekonomi için kritik olan sendika işlerini destekleyen mevcut endüstrileri genişletme çabaları, çalışma standartlarını ve örgütlenme hakkını ilerletme çabaları, yönetim harcamalarının işçilerin toplu pazarlık yapma kabiliyetini baltalamasını sağlama ve yerel işe alım ve iyi işlere eşit erişimi teşvik etme çabaları.

21 <https://reason.org/commentary/how-local-government-names-make-it-difficult-to-monitor-their-spending-and-other-data/>.

22 <https://cepr.net/press-release/role-of-state-and-local-governments-is-overlooked-asanti-recession-tool/>.

23 <https://www.americanprogress.org/article/clean-economy-revolution-willunionized/>.

Nitekim temiz enerji ekonomisini inşa etmek, yüksek kaliteli Amerikan işleri ortaya çıkarmakla el ele gitmelidir. Sendikalar ve işçi gücü, bu sonucu gerçekleştirmenin ayrılmaz bir parçasıdır. Dolayısıyla birçok eyalet ve yerel yönetim, iklim ve temiz enerji politikası gündemlerinde işçileri merkeze almak, yüksek kaliteli sendika işleri ve güçlü çalışma standartları oluşturmak için adımlar atmıştır. Örneğin, **Washington** eyaleti, 2019'da imzalanan Clean Energy Transformation Act (CETA) aracılığıyla çalışma standartlarını yenilenebilir enerji gelişimi için vergi teşviklerine bağlamıştır. Bu çerçevede 2030 yılına kadar % 80 temiz elektrik üretimi elde etmek için temiz enerji projelerine yatırım yapma, % 100 karbonsuz enerjiye ulaşma, yerel iyi işleri teşvik etmek için cari ücret, yerel istihdam ve toplu iş sözleşmelerinin kullanımı hedeflenmiştir.

Başka bir örnek, 2021'de, enerji sektörünü karbondan arındırmayı amaçlayan **New York**, 5 megawatt ve daha büyük yenilenebilir enerji projelerinin geliştiricilerinin geçerli ücreti ödemesini veya inşaat işleri için proje iş sözleşmelerine girmesini zorunlu kılan bir yasa çıkarmıştır. Benzer şekilde, 2013'ten bu yana **New Jersey**, eyalet yenilenebilir enerji kredileri alan, 1 megawatt ve daha büyük güneş enerjisi projelerinin geliştiricilerinin inşaat işçilerine cari ücretlerini ödemelerini şart koşturmuştur. Dolayısıyla ABD, milyonlarca iyi maaşlı sendika işiyle adil, kapsayıcı ve sürdürülebilir temiz bir ekonomi inşa etmek ve iklim çözümleri açısından ileriye dönük bir yol çizmek için büyük bir fırsat elde etmiştir. Bu fırsatı değerlendirmek, yerel yönetimlerin çizdiği yol haritasının uygulanmasını gerektirmektedir.

Temiz enerji ve yerel yönetimler konusunda ABD merkezli başka bir düşünce kuruluşu **World Resources Institute**, 2021 yılında bir rapor yayınlamıştır.²⁴ Raporda ABD'nin temiz enerjiyi toplulukları arasında yaygınlaştırma ve karbondan arındırma hedeflerine yer verilirken, birçok yerel yönetimin toptan enerji piyasalarında yenilenebilir enerji kaynaklarıyla ilgilenmek için ihtiyaç duydukları bilgilere sahip olmadıklarına dikkat çekilmiştir. Toptan satış piyasasında yerel yönetimlerin olmaması, yenilenebilir enerjinin önündeki engelleri kaldırmak için kaçırılmış bir fırsat olarak görülmüştür. Dolayısıyla raporda, yerel yönetimlerin yenilenebilir enerjiyle ilgili toptan enerji piyasasına dahil olması için önerilere yer verilmiştir. Bu kapsamda Federal Energy Regulatory Commission (FERC) ve Regional Transmission Organization (RTO)/Independent System Operator (ISO) seviyesinde kamu açıklamaları yoluyla iş birliği içinde çalışmak, yerel yönetimlerin sınırlı kapasite, uzmanlık veya finansman gibi engelleri aşmasına yardımcı olacaktır.

²⁴ <https://www.wri.org/research/local-government-voices-wholesale-market-issuesengagement-approaches-decarbonization>.

Yine **Center for American Progress** tarafından, 2022 yılında yayınlanan başka bir raporda, Covid-19 salgını sonrası ABD’de eyalet ve yerel yönetimlerdeki istihdamda yaşanan düşüşlerin, kritik hizmetlerin sunumunu ve özellikle beyaz olmayan ve kadın işçilerin ekonomik güvenliğini tehdit ettiğinden bahsedilmiştir.²⁵ Özellikle pandemi, kamu hizmetlerinin ne kadar önemli olduğunu ve bu hizmetlerin uygulanmadığında neler olduğunu gözler önüne sermiştir. Örneğin, idari finansmandaki eksiklikler nedeniyle zaten önemli ölçüde zayıflamış olan devlet işsizlik sistemleri ve kurumlarının, pandeminin neden olduğu işsizlik sigortası taleplerini kaldıracak personel ve donanımına sahip olmadığı görülmüştür. Yanı sıra, pandemiyle birlikte eyalet ve yerel yönetim çalışanlarının ücretsiz izne çıkarılması, pandemiyle ilgili sağlık ve güvenlik endişeleri, yüksek emeklilik oranları, sınırlı işe alımlar gibi faktörler, eyalet ve yerel hükümet işe alımlarındaki düşüşe katkıda bulunmuştur. Kamu sektöründeki istihdamın, kadınlar ve beyaz olmayan işçiler için uzun süredir bir ekonomik güvenlik kaynağı olduğu dikkate alındığında pandemiyle birlikte azalan istihdam, söz konusu güvenliği zayıflamıştır. Bu noktada rapor, eyalet ve yerel yönetimlerin işe alımlara, eğitime ve maaş artışlarına yatırım yapmasını tavsiye ederken, bu yatırımların önemli kamu hizmetlerinin sunumu ve ekonomik güvenliğin ihdasında büyük rol oynadığını vurgulamaktadır.

Center for American Progress tarafından aynı yıl yayınlanan bir raporda, ABD’de beceriye dayalı işe alımlar aracılığıyla pozisyonların tüm nitelikli başvuru sahiplerine açık olmasının, eyalet ve yerel yönetim iş gücünde adil bir iyileştirme sağlayacağından bahsedilmiştir.²⁶ Genel olarak beceriye dayalı işe alma, bir işi onu gerçekleştirmek için gereken becerilere göre tanımlar, işverenler daha sonra, becerilerinin ihtiyaç duyulanlarla uyumlu olup olmadığını değerlendirerek tüm baş-

24 ²⁵ <https://www.americanprogress.org/article/investments-in-the-state-and-local-government-workforce-will-deliver-crucial-services-and-create-economic-security/>.

²⁶ <https://www.americanprogress.org/article/the-benefits-of-skills-based-hiring-for-the-state-and-local-government-workforce/>.

vuru sahiplerini dikkate alır. Eyalet ve yerel yönetimler dahil olmak üzere birçok işveren, akademik dereceleri becerileri temsil eden bir araç olarak kullanmıştır. Fakat beceriye dayalı uygulamalar bu eğilimi tersine çevirebilir, doğru becerilere sahip çalışanlar için yeni fırsatlar açabilmektedir. Örneğin, müşteri hizmetleri ve iletişim konularında beceriler geliştiren bir perakende satış elemanını ele alalım. Bunlar, eyalet ve yerel yönetimdeki bir dizi iş için gereken temel becerilerdir.

ABD Çalışma İstatistikleri Bürosu'na göre, bu beceriler aynı zamanda idari hizmetlerin yönetimi gibi işlerin de temelini oluşturmaktadır. Beceri temelli bir yaklaşımla yerel yönetimler temel düzeyde uygulanabilir becerilere sahip çalışanları bulabilir ve gerekli becerilerin geri kalanı için onları eğiterek becerilerini geliştirebilir. Beceriye dayalı işe alma konusuna 2021 yılında Maryland eyaletinde yaşanan sorun örnek verilebilir. Buna göre, lisans derecesi olmayan pek çok bölge sakini iyi işler bulmak için mücadele ederken, yönetim yaklaşık 38.000 kişilik işgücü için açık pozisyonları doldurmakta zorlanmıştır. Eyalet çalışanı verilerine bakıldığında, Maryland'in iş ilanlarında üniversite derecesini vurgulamasıyla işgücünün kabaca yarısını dışladığı fark edilmiştir. Dolayısıyla beceriye dayalı bir yaklaşım için, eğitim gereksinimleri yeniden gözden geçirilmiştir.

Rapor ayrıca, eyalet ve yerel yönetimlerde beceriye dayalı bir işe alım politikasını başarılı kılmak için aşağıdaki beş ilkeyi önermiştir:

1. Kilit paydaşları dahil etme
2. Hedef iş rollerini tanımlama
3. Becerilere dayalı bir iş tanımı oluşturmak için eğitim gereksinimlerini yeniden değerlendirme
4. İşe alım ortaklıkları kurma
5. Personel eğitimine yatırım yapma

ABD merkezli başka bir düşünce kuruluşu **Pioneer Institute**, 2019 yılında yerel yönetimler için ikincil gelir kaynakları hakkında bir yazı yayınlamıştır.²⁷ Buna göre gelirlerin büyük bir kısmı yerel vergilerden, çoğunlukla emlak vergilerinden gelse de önemli bir kısmı eyalet ve diğer yönetimlerden yapılan transferlerden gelmektedir. Yerel yönetimler, vergiler ve transferlerin yanı sıra çeşitli ücretler ve para cezaları kullanarak harcamaları finanse etmektedir. Farklı türde ücretler ve para cezaları benzer görünse de bunların sosyal ve ekonomik değerleri büyük ölçüde değişebilir. Fakat son yıllarda yerel yönetimlerin söz konusu ikincil gelir kaynaklarına olan güveni azalmıştır. Örneğin Massachusetts'te 2000 yılından bu yana, yerel yönetimlerde ortalama gelirin % 5'i olan hizmet bedelleri 2016'da % 2'nin biraz üzerine; ruhsat ve izin ücreti geliri, 2009'dan bu yana yerel gelirin kabaca % 1'inden % 1,5'in üzerine çıkmıştır.

²⁷ https://pioneerinstitute.org/better_government/a-primer-on-secondary-revenuesources-for-local-governments/.

İngiltere merkezli düşünce kuruluşu **National Institute of Economic and Social Research** (NIESR), 2022 yayınladığı bir raporda İngiltere'deki olası bir yönetim yetki devri ve ekonomide seviye yükseltmenin mali etkilerinden bahsetmiştir.²⁸ Konuya dair güncel tartışmalar, bu tür değişikliklerin gerçekleşmesi için ele alınması gereken mali ve hesap verebilirlik konularını nadiren ele almıştır. Daha fazla ademi merkeziyetçilik ve yetki devrine yönelik adımların nasıl sonuçlanacağını anlamak, diğer OECD ülkelerinin yanı sıra İngiltere'deki deneyimlerin dikkate alınmasını gerektirir. Bu açıdan bakıldığında, yetki devri ve seviye yükseltmeyle ilgili zorluklar ilk bakışta görüldüklerinden çok daha büyüktür, çünkü İngiltere'nin temeldeki merkezi- ve alt-merkezi mali sistemi, doğası gereği seviye yükseltmeye karşı baskı yapmaktadır. Nitekim İngiltere'deki mali sistem, diğer ülkelerden oldukça farklılık arz etmektedir. İngiltere, yerel ve bölgesel yönetimin en az yetki ve özerkliğe sahip olduğu bir yönetim sisteminin yanı sıra, kontrol ve hesap verebilirlik açısından neredeyse benzersiz bir sisteme sahiptir. Ayrıca bölgeler arası eşitsizliklerle birlikte ortalama ekonomik büyümenin uzun vadeli birleşimi, bu aşırı merkezileştirilmiş sistemin İngiltere'ye yetersiz hizmet ettiğini göstermektedir. Dolayısıyla güncel olarak seviye yükseltmenin bir parçası olarak yetki devri ve ademi merkeziyetçilik için yaygın bir hevesin olduğunu söylemek mümkündür. Fakat herhangi bir yetki devri veya ademi merkezileşme, çok dikkatli bir şekilde ele alınmalıdır. Çünkü kötü bir şekilde uygulanırsa, zaten yüksek olan bölgeler arası dengesizlikleri kolayca daha da kötüleştirebilir.

Ekonomik olarak daha zayıf olan bazı şehirler, halihazırda şehir altyapı varlıklarını içeren finansal ters rüzgarlara giderek daha fazla maruz kalmaktadır ve bu tür yerlerin finansal olarak sağlam kalmasını sağlamanın yollarını bulmak, seviye yükseltmek için çok önemlidir. Bu nedenle, seviye yükseltme doğrultusunda daha fazla yetki devri ve ademi merkeziyetçiliğe yönelik tüm hareketler, önceden iyi düşünülmeli ve her birinin olası etkilerini hesaba katan ve yapıcı bir şekilde üzerine inşa eden uzun vadeli bir strateji dahilinde uygulanmalıdır.

Japonya merkezli **Research Institute of Economy, Trade and Industry** (RIETI), 2017 yılında yayınladığı raporda, Japonya'da kırsal ve kentsel alanlar arasındaki eşitsizlikler daha belirgin hale geldikçe kutuplaşmanın arttığından bahsetmiştir.²⁹ Tokyo'da süregelen tek kutuplu yoğunlaşmayı düzeltmek amacıyla hükümet, kırsal ekonomileri canlandırmak, daha fazla insan getirmek ve yerel işler oluşturmak için adımlar atmıştır. 2017 mali yılında, seçilmiş yerel canlandırma girişimlerini desteklemek için 100 milyar yen hibe tahsis edilmiştir. Ancak, merkezi hükümetin mali sağlığı kötüleştikçe, bir mali garanti mekanizması olarak yerel tahsisli vergi teşvikleri sallantıya girmektedir. Merkezi hükümet, belediyeler için mevcut genel gelir kaynaklarının toplam miktarını (yani yaklaşık 60 trilyon yen) koruma sözü verse de planın sürdürülebilirliği konusunda şüpheler vardır. Bu durum, yerel yönetimlere karşı güvensizlik duygusu uyandırmaktadır.

O halde söz konusu durumu değiştirmek için **neler yapılmalıdır?** RIETI, bu soruya cevap 2 reform adımı önermiştir. **İlk olarak** şehirler, kasabalar ve köyler tarafından ayrı ayrı sunulan kamu hizmetleri daha geniş coğrafi alanları kapsayacak şekilde birleştirilmeli veya ilgili valiliklere devredilmelidir. Merkezi hükümet 1995'ten 2010'a kadar belediye birleşmelerini şiddetle teşvik ettiği, amaç en küçük idari birimler olarak belediyelerin mali temellerini güçlendirmektir. Ancak, nüfus azalması ve yaşlanma nedeniyle tüm belediyelerin aynı rolü yerine getiremeyeceği artık ortaya çıkmıştır. İl, ilçe ve köyler arasında daha fazla birleşme olmadıkça, harcamaların etkinliğini artırmak ve kamu hizmetlerinin arzını güvence altına almak için hizmet alanlarının birleştirilmesi kaçınılmaz olacaktır. **İkinci olarak**, mevcut mali kaynak garanti mekanizması yerel tahsisli vergi hibelerinde reform yapılmalıdır. Hükümet, yerel tahsisat vergi teşviklerinin dağıtım kriterlerini, yani standart mali talebi hesaplama yöntemini değiştirmelidir. Şimdiye kadar hükümet, yerel tahsis vergi hibelerinin dağıtımında küçük, nüfusu azalmış belediyelere fazladan meblağlar vermiştir. Bu belediyeler, kırsal canlandırma projelerine ayrılan ulusal bütçenin tahsisinde de özel bir değere tabidir. Bununla birlikte, yerel tahsisat vergi hibelerinin dağıtılmasına yönelik sistem, daha basit kriterlere sahip olmalı ve belediyelerin kamu hizmetlerinin sağlanmasında mali bir garanti mekanizması olmaktan ziyade tarafsız olmalıdır. Dolayısıyla hükümetin yerel yönetimlere yönelik mali programını, azalan nüfusla birlikte küçülen kırsal ekonomilerin yeni ekonomik gerçeklerinin ihtiyaçlarını uygun şekilde gerekmektedir.

Almanya merkezli düşünce kuruluşu **Institute of Labor Economics** (IZA), 2022 yılında yayınladığı raporda Danimarka'daki düşük vasıflı işçi göçü ile endüstriyel robotlar gibi otomasyon teknolojileri arasındaki ilişkiden bahsetmiştir.³⁰ Buna göre 1980'lerden beri Batılı olmayan göçmenlerin Danimarka'ya gelişi düşük vasıflı işgücü arzını artırmış, işgücü maliyetlerini düşürmüş ve böylece firmaların işlerini otomatikleştirme ihtiyacını azaltmıştır. Sonuç olarak, büyük oranda göçmen işçinin bulunduğu yerel yönetimlerde daha az robot benimsenmiştir. Batılı olmayan göçmenlerin payındaki yüzde birlik artış, robot benimseme olasılığını %7 azaltmıştır. Eğer düşük

²⁹ <https://www.rieti.go.jp/en/papers/contribution/sato-motohiro/04.html>.

³⁰ <https://newsroom.iza.org/en/archive/research/immigration-or-automation/>.

vasıflı işçiler ve robotlar birbirinin yerine geçiyorsa, o zaman bir firmanın bir insan işçi çalıştırmak yerine bir robot benimseme kararı göreceli faktör fiyatlarına bağlı olacaktır. Öte yandan işgücü sıkıntısının yaşandığı bir dönemde, işçilerin robotlarla rekabet etmek yerine iş birliği yapabilmelelerini sağlayan politikaların uygulanması daha verimli sonuçlar ortaya çıkaracaktır.

Farklı coğrafyalardaki yerel yönetimlerin ekonomi alanındaki faaliyetleri incelendiğinde **iyi uygulama örneklerine** rastlamak mümkündür. Örneğin ABD merkezli düşünce kuruluşu **Catalyst**, 2023 yılında yayınladığı raporda **Panama** şehrinin ekonomik başarısından bahsetmiştir.³¹ Rapora göre Panama Şehri'ne adını veren ülke, Covid-19 iyileşmesi sırasında 2021'de %15,3 büyüyen Latin Amerika'nın en yüksek kişi başına düşen gayri safi yurt içi hasılasına sahiptir. Ülke ekonomisi, 1989'dan 2019'a kadar ortalama %6'nın hemen altında, herhangi bir Latin Amerika ülkesinden daha hızlı büyümüştür. Panama'nın özellikle fakir bir Latin Amerika alt bölgesi olan Orta Amerika'da olduğu göz önüne alındığında, bu daha da etkileyicidir. Ekonomik veya kişisel özgürlük için mükemmel bir ortamdan uzak olsa da Panama, **Heritage Ekonomik Özgürlük Endeksi**'nde dünya çapında 177 ülke arasında 56. sırada yer almıştır. Holland House Panama'ya göre ise, iş kurma kolaylığı açısından Latin Amerika'daki en yüksek puanı almıştır. Ayrıca Panama, 1990'da diktatör Manuel Noriega'nın devrilmesinden bu yana istikrarlı bir demokrasiyi sürdürmüştür. Diğer Latin Amerika demokrasilerinin askeri darbeler, seçilmiş diktatörler ve parti sistemlerinin çökmesi gibi tuzaklarının çoğundan kaçınmıştır. Söz konusu ekonomik başarının bir diğer faktörü de Panama'nın serbest ticareti benimsemesidir. Bu, en açık şekilde Panama kanalının coğrafi şansıyla kolaylaştırılmıştır. Dolayısıyla liberalizasyon sadece ulusal düzeyde uygulanmaz: Panama Şehri, yerel yönetim düzeyinde liberalizasyon uygulandığında şehirlerin nasıl kalkınacağına en somut göstergesidir. Latin Amerika'nın başka yerleriyle karşılaştırıldığında, Panama'yı tanımlamak için makul bir şekilde **"ekonomik mucize"** lakabı kullanılabilir. Bu, ekonomik özgürlük lehine hükümet kontrolünü hafifçe kaldırarak bile ortaya çıkan refahın bir kanıtıdır.

Başka bir iyi uygulama örneği, **The Western Cape Economic Development Partnership** (EDP), The Southern Africa Food Lab (SAFL) ve Centre of Excellence in Food Security ortaklığında **Breede Valley Belediyesi** (BVM) içindeki en büyük kasaba olan Worcester'daki gıda sistemi keşfetmek ve bilgi ortak üretimi yoluyla alternatif gıda geleceklerini tasarlamak amacıyla bir **"öğrenim laboratuvarı"** kurulmuştur. Yerelleştirilmiş gıda sistemleri, ekonomik içerme ve çevresel sürdürülebilirliğin anahtarıdır.³² İklim değişikliğinin gıda üretimi üzerindeki olumsuz etkileri göz önüne alındığında, gıda sistemindeki yere dayalı kısıtlamaları tanımanın ve çözümler bulmanın önemi gündeme gelmiştir. Kanıtlar orman yangınlarının, düzensiz yağışların ve kuraklıkların tarımsal üretimi giderek daha fazla tehlikeye atacağını ve sadece mevcut gıdanın miktarını ve kalitesini değil, aynı zamanda tarım sektöründeki işleri de tehdit edeceğini göstermektedir. Bu nedenle, yerel aktörlerin iklim değişikliğine karşı koymak için yerel düzeyde spesifik hafifletme ve uyum eylemleri gerçekleştirmeleri elzemdir.

31 <https://catalyst.independent.org/2023/02/06/panama-citys-success-a-product-oftrade-and-liberalization/>.

32 <https://foodsecurity.ac.za/news/localised-food-systems-key-to-economic-inclusionand-environmental-sustainability/>.
<https://foodsecurity.ac.za/news/understanding-worcesters-food-system-throughlearning-journeys/>.

Bu kapsamda ilk Öğrenme Laboratuvarı, yaklaşık 190.000 nüfusa sahip Breede Valley Belediyesi'nin bir parçası olan Worcester'da gerçekleştirilmiştir. Breede Valley'deki gıda sistemi, çevresel olarak sürdürülebilir bir şekilde gıda ve beslenme güvenliği ile geçim kaynakları ve ekonomik kapasiteyi sağlayacaksa, önümüzdeki zorluklara karşı daha dirençli hale gelebilmesi için yeniden konumlandırılması gerekmektedir. Böyle dirençli bir gıda sistemi, yalnızca yerel iş birliği, ortak bilgi üretimi, kolektif eylem ve sosyal olarak adil ve sürdürülebilir bir gıda sisteminin neye benzediğine dair ortak bir vizyonun oluşturulması yoluyla ortaya çıkacaktır. Worcester'daki öğrenme laboratuvarları, bu süreçte önemli ilk adımlardır.

Yerel yönetimlere dair iyi uygulamaların yanı sıra, **kötü uygulamalar** da mevcuttur. Örneğin **Independent Institute** 2023 yılında yayınladığı bir raporda, kötü yerel ekonomi politikaları nedeniyle **San Francisco'nun başarısızlığından** bahsetmiştir.³³ Buna göre uyuşturucu ve suç sorunları, düşük performans gösteren devlet okulları, evsizlik, aşırı yüksek iş yapma maliyeti gibi unsurlar San Francisco'nun gerilemesine neden olmuştur. Ayrıca 2019 ile 2021 arasında San Francisco, şehre taşınanları hesaba kattıktan sonra bile yaklaşık 7 milyar dolarlık hane geliri kaybetmiştir. Belediye Başkanı London Breed, şehir merkezinin teknoloji ve finans varlığının bir kısmının biyolojiye dayalı endüstrilere dönüştürülmesini önerse de mevcut ofis alanının böylesine farklı bir sektör için büyük ölçüde yenilenmesi gerekmektedir. Bir San Francisco iş grubu, şehir merkezini canlandırmak için 143 sayfalık bir rapor hazırlamıştır. Önerilenlerden bazıları tahmin edilebilir: halka açık performanslar ve etkinliklerle "Bir Sahne Olarak Şehir Merkezi" tasavvuru ve "Kamu-

³³ <https://www.independent.org/news/article.asp?id=14402>.

sal Açık Alanları Yeniden Keşfetme” tasavvur eden bir “Yaya Cenneti” oluşturmak. Ancak bunların hiçbiri suç, evsizlik ve uyuşturucu bağımlılığının yeniden gözden geçirilmesi olmadan asla gerçek olmayacaktır. İlginç bir şekilde, rapor bu konularda sessiz kalmıştır. Dolayısıyla San Francisco, şehir içinde 7 milyar dolarlık net gelir kaybına neden olan sakinlerinin ayrılmasına yanıt olarak değışecek mi sorusu, Independent Institute tarafından hayır olarak cevaplanmıştır.

Başka bir kötü yönetim örneği, **Hollanda merkezli The Transnational Institute** tarafından 2019 yılında yayınlanan raporda bahsedilen **Roma’daki** yerel yönetim sorunlarıdır.³⁴ Buna göre Roma’nın son on yıldaki muazzam borç birikimi hem fiziksel hem de tartışma amaçlı her türlü kamusal alanı kapatmak için kullanılan bir acil durum açığa çıkarmıştır. Söz konusu borç krizi karşısında Roma yerel yönetimi, neoliberal bir yol izleyerek, kamu varlıklarını satma ve borcu geri ödemek için kamu sektörünü özelleştirme stratejisini benimsemiştir. Kültürel mirasın ve kamu varlıklarının satılması, dayanışma kentine doğrudan bir saldırı olarak nitelendirilmiştir. Ayrıca yönetim, önceki yıllarda şehirdeki kültürel, sosyal veya siyasi faaliyetlerde bulunan dernekler veya sosyal alanlar için sübvansiyonlu kirayı geri almıştır. Buna karşılık, kentsel müşterekleri korumak amacıyla, sloganı “Roma Satılık Değildir” olan Decide Roma çalışma grubu kurulmuştur. Bu grup ayrıca, sosyal merkezleri, dernekleri ve kamusal alanları tahliye etmek, satmak ve özelleştirmek için ana araç olarak kullanıldığından, borç ve yolsuzlukların incelenmesini hedeflemiştir. Dolayısıyla Roma örneği, artan kamu borcunun artan cari harcamalarla nasıl ilişkili olmadığını göstermiştir. Bunun yerine, kamu borcunun siyasi kullanımının tersine döndüğünü ortaya çıkarmıştır: refah, sosyal hizmetler ve altyapı için kullanılan bir kamu borcundan, finansal piyasayı inşa etmek ve büyütme için kullanılan bir kamu borcuna geçiş yaşanmıştır.

2.2. Küresel ve Kentsel Zorluklar

Küreselleşme ve dünya çapında yaygın kentleşme, devletler için tasarlanmış çok taraflı bir sistemde şehirleri küresel yönetişimin ön saflarına taşımıştır. Şehirler özelinde yerel yönetimler, merkezi yönetimlerin yanı sıra ortak zorlukların küresel yönetişimine katkıda bulunan aktörler dünyasının giderek daha fazla tanınan bir parçası haline gelmiştir. Finlandiya merkezli düşünce kuruluşu **Finnish Institute of International Affairs** (FIIA), 2023 yılında yayınladığı bir raporda, şehirlerin küresel yönetişimin aktörleri olarak ele alınmasını güncel bir olayla örneklendirmiştir.³⁵ Buna göre 2022 yılında Rusya’nın Ukrayna’ya yönelik saldırganlığı sadece devletler tarafından değil, Avrupa’daki şehirler tarafından da kınanmıştır. Avrupa şehirleri, milyonlarca mülteciyi kabul etmede, insani yardım sağlamada, gösterilerde ve liderleri aracılığıyla savaşı kınamada ve diğer pek çok şeyin yanı sıra şehirler arası ortaklıklar yoluyla yeniden inşayı harekete geçirmede hayati öneme sahip olmuştur. 300 Avrupalı belediye başkanının Mart 2022’de yaptığı ortak çağrıda, Rus-

34 <https://www.tni.org/en/publication/rome-financial-power-against-a-city-of-solidarity>.

35 <https://www.fii.fi/en/publication/cities-as-global-actors?read>.

ya'dan Ukraynalılar için insani koridorlar oluşturması istenmiş, Avrupa Birliğinden Rusya ve Beyaz Rusya ile tüm ticareti durdurması ve Avrupalılardan barınak ve yer değiştirmeye ihtiyaç duyan Ukraynalı mültecilerle dayanışma göstermeleri talep edilmiştir. Dolayısıyla devletler arası yaşanan askeri gerilimler, kitlesel gler, iklim değişikliği, salgın hastalıklar, sürdürülebilirlik, toplumsal adalet dahil olmak üzere günümüzdeki küresel sorunlarla mücadele konusunda yerel yönetimler önemli bir rol oynamaktadır.

Söz konusu küresel sorunlardan biri olan **g** siyasal, toplumsal ve ekonomik nedenlerin yanı sıra doğal afetler, iklim değişiklikleri, salgın hastalıklar doğrultusunda bireylerin yaşadıkları yerden başka bir yere gitme eylemini ifade etmektedir. Çoğu ülkede, ulusal hükümetler g politikalarını yönetmekle gvlelendirilirken ister yeni gelen göçmenler ister uzun süreli ikamet edenler olsun, g gerçeğinin ortaya çıktığı ve insanların yaşamlarını etkilediği yer, kentlerdir. Dolayısıyla g yönetiminde yerel yönetimler, kilit aktörler olarak merkezi bir rol oynamaktadır.

ABD merkezli düşünce kuruluşu **Urban Institute**, 2022 yılında yayınladığı raporda özelikle ABD'nin **iklim gne** karşı hazırlıklı olması gerektiğini ifade etmiştir. Yönetimlerin belirli kalkanma uygulamaları ve iklim değişikliği nedeniyle yaşanan Tennessee'de ani sel, Kaliforniya'da orman yangınları, Colorado Nehri havzasında su kıtlığı, orta batı ve güney eyaletlerinde kasırgalar, insanları başka yerlere göç etmeye mecbur bırakmıştır. Örneğin 2017 yılındaki Maria Kasırgası nedeniyle yüzbinlerce kişi Porto Riko'dan ayrılarak ABD genelinde 500'den fazla kente yerleşmiştir. İklım nedeniyle yerinden edilmiş insanları kabul eden kentler, yeni sakinlerin getirdiği ekonomik, sosyal ve kültürel katkılardan yararlanma imkanına sahiptir. Öte yandan kentler, insanlara kucak açarken kendi zorluklarıyla da yüzleşmektedir. Bu erevede ABD'deki tüm bölgelerde yaşanan uygun fiyatlı konut eksikliği, doğal afetler bir yerdeki konut stokunu yok ettiğinde daha da kötüleşmekte ve sakinler taşındığında diğer yerlerde talebi artırmaktadır. Barınmanın yanı sıra, finans ve sağlık hizmetleri de yerinden edilmiş kişilerin ihtiyaçlarını karşılamada yeterli olmayabilir. Ayrıca işsizliğin ve kentsel yoksulluğun yaşandığı bölgelerde yerel halk, istihdam konusunda göçmenleri rakip olarak algılayabilir. Fakat söz konusu olası sorunlara karşı kentlerin iklim gnn getirebileceği şoklara hazırlanmasına veya bunlara yanıt vermesine yardımcı olarak çok az politika ve program oluşturulmuştur.

Çoğunlukla Federal Emergency Management Agency (FEMA) ve International Committee of the Red Cross gibi kuruluşların ulusal ve uluslararası müdahale çabalarına aşına olursa da eyaletlerin ve yerel yönetimlerin yerinden edilmiş insanların ihtiyaçlarına yanıt verme kapasiteleri hakkında daha az şey bilinmektedir. Buna karşın, Maria Kasırgası sonrası yoğun göç alan Orlando, g yönetimi ile diğer kentlere örnek olmaktadır. 2017'den sonra Orlando'ya gelen nüfus, bölgenin uygun fiyatlı konut arzı üzerindeki baskıyı artırmakla kalmamış, daha fazla konut stoğuna erişimin sağlanmasına yönelik gerçeği de ortaya koymuştur. Bu doğrultuda kentin geliştirdiği çözüm-

lerden biri, tüm kent sakinlerinin uygun fiyatlı konut sıkıntısını hafifletmek ve olası göçlere karşı avantaj sağlamak için “**accessory dwelling unit**”³⁶ uygulamasını hayata geçirmektedir. Ayrıca Orlando, iklim değişikliğinin etkilerini hafifletme ve uyum çabalarını koordine etmek için diğer kentlerle birlikte East Central Florida Regional Resilience Collaborative’in kurulmasına yardımcı olmuştur. Orlando Kenti Sürdürülebilirlik ve Dirençlilik Direktörü Chris Castro’ya göre iklim göçü bu yüzyılın ilerleyen dönemlerinde daha belirgin bir sorun haline geldikçe şehir liderlerinin barınma, gıda güvensizliği, istihdam ve eğitimle ilgili zorluklar için yapacakları planlar, giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Dolayısıyla, yerel yönetimlerin göçmenlerin ihtiyaçlarını karşılayan kapsayıcı şehir planlamasını benimsemesi herkes için uygun fiyatlı konut, güvenli ve erişilebilir kamusal alanlar ve kentsel hizmetlerin geliştirilmesine olanak tanırken; aynı zamanda, herkesin eşit kabul edildiği bir kapsayıcı kent kültürünü de pekiştirmektedir.

Bu çerçevede, İngiltere merkezli **International Institute for Environment and Development** (IIED), 2022’de yayınladığı bir raporda, “Protracted Displacement in an Urban World” projesinin daha adil ve kapsayıcı kentsel gelişim hedefiyle, yerinden edilmiş toplulukları³⁷ anlamlı şekilde içeren katılımcı yaklaşımından bahsetmiştir.³⁸ Nitekim, şehir planlamasının yerinden edilmiş insanları nasıl kapsayabileceği veya yerinden edilmeden etkilenen insanların kentsel siyasi süreçlere nasıl dahil olabileceği konusunda çok az araştırma yapılmıştır. Söz konusu proje, Addis Ababa (Etiyopya), Amman (Ürdün), Celalabad (Afganistan) ve Nairobi (Kenya) olmak üzere 4 kente katılımcı planlama forumları düzenleyerek yerinden edilmiş kişilerin ihtiyaçlarını dile getirmelerine ve pratik çözümler geliştirmek için yerel yönetimlerin çeşitli paydaşlarla birlikte çalışmasına imkân tanımaktadır. Yerinden edilmiş insanları aktif katılımcılar olarak kentsel planlamaya dahil etmek, yerel ihtiyaçları yansıtan hizmetler ortaya çıkarma ve toplumsal eşitsizliklerle mücadele konularında dönüştürücü bir potansiyeli ortaya koymaktadır. Uluslararası insani yardım aktörleri, yerel yönetimlerle birlikte çalışarak ve gerekli finansmanı sağlayarak, yerinden edilmiş topluluklara yönelik kamp temelli acil durum müdahalelerinin ötesine geçebilmekte ve şehirlerin kapsayıcılık, sürdürülebilirlik güçlendirebilmektedir.

Öte yandan, dışlayıcı ve saldırgan göç politikaları bir taraftan göçmenlerin sivil özgürlüklerini tehdit ederken bir taraftan da yerel halk ve göçmenler arasındaki kutuplaşmayı pekiştirebilmektedir. **CATO Institute**, 2018 yılında yayınladığı bir raporda, ABD’de başkanlık kampanyası sırasında Donald Trump’ın göçmenlik yaptırımlarını agresif şekilde artırma vaadinin oluşturduğu olumsuz durumdan bahsetmiştir.³⁹ Bu vaatler arasında özellikle ABD’ye göçmen olarak kabul edilmek isteyenler için aşırı güvenlik soruşturması prosedürü, güney sınırı boyunca bir duvarın inşa edilmesi, sığınak şehirler üzerinde baskı ve bir tehcir kuvveti oluşturulması yer almıştır. Nitekim Trump, başkanlık görevine başladığında bu önerilerin bazılarını uygulamak için adımlar atmıştır.

³⁶ Accessory Dwelling Unit (ADU): Uygun fiyatlı konut krizine çözüm olarak, daha büyük birincil bir evin arsasını paylaşan ikincil bir evin yapımına izin verilmesi anlamına gelmektedir.

³⁷ Yerinden edilmiş kişiler, çeşitli nedenlerle yaşadıkları yeri terk etmeye zorlanan ancak ülke sınırları içerisinde kalanları ifade etmektedir. Yasal olarak mülteci kabul edilmeseler de mülteci olarak anılırlar.

³⁸ <https://www.iied.org/21271iied>.

³⁹ <https://www.cato.org/policy-analysis/walling-liberty-how-strict-immigration-enforcement-threatens-privacy-local-policing>.

Örneğin federal, eyalet ve yerel kolluk kuvvetleri arasındaki koordinasyona dayanan veri paylaşım programı Secure Communities, ABD'nin herhangi bir yerinde yerel polis tarafından tutuklanan kişilerin göçmenlik durumunu kontrol etmek için tasarlanmıştır. Bu programla, sınır dışı edilecek göçmen kategorisi genişletilmiş ve ABD vatandaşlarının keyfi şekilde tutuklanmasının önü açılmıştır. Yanı sıra, ABD Göçmenlik ve Vatandaşlık Yasası'nın 287(g) Bölümü doğrultusunda yerel kolluk kuvvetlerini göçmenlik denetimi için görevlendiren federal program, polis-toplum ilişkilerinin kötüleşmesine neden olmuştur. Ayrıca sığınak şehirlere yönelik baskılar, ABD'nin anayasal sisteminin bir temeli olan federalizme ve Amerikan polisliğine geleneksel olarak rehberlik eden ademi merkezîyetçi yaklaşıma tehdit oluşturmuştur. **Sığınak şehir**, yasal olarak tanımlanmış bir terim değildir. Daha ziyade, yerel politika yapımcıların göçmenlik yasalarını gayri resmi anlaşmalar veya kodlanmış politika yoluyla uygulama konusunda federal hükümete yardım etmemeyi seçtikleri bir şehri tanımlamak için kullanılmaktadır. Ağırlıklı olarak Orta Amerika ve Meksika'dan ABD'ye gelen kayıt dışı göçmenlere güvence teşkil eden sığınak şehirler, bir nevi kurtarılmış bölgeler olarak nitelendirilebilir.

25 Ocak 2017 tarihinde Trump, ülkeye yasadışı yollarla giriş yapan kişilerin sınır dışı edilmesi konusunda Birleşik Devletler Göç ve Gümrük Müdürlüğü ile iş birliği yapmayan sığınak şehirlere yönelik mali desteğin kesilmesine dair kararnameyi imzalamıştır. Kayıt dışı göçmenlerin kamu güvenliği için tehdit oluşturması ve sığınak şehirlerde suç oranlarının diğer şehirlere göre yüksek olduğu iddiası, kararnamenin imzalanmasındaki motivasyonlardır. Fakat bazı yerel yönetimler, bu kararnameyi uygulamak yerine sığınak şehir statülerini gururla benimsemiştir. Örneğin

Trump'ın seçilmesinden kısa bir süre sonra Chicago Belediye Başkanı Rahm Emanuel, "Chicago, her zaman bir sığınak şehir olacak"; Ocak 2017'de, San Francisco Belediye Başkanı Edwin Lee "Biz şimdi, yarın, sonsuza dek sığınak bir şehirdir." demiştir. Bu endişe verici göç politikalarına karşı sınırdaki ve giriş noktalarında vatandaşların mahremiyetinin korunması, geniş veri tabanlarının kullanımının kısıtlanması, 287(g) anlaşmalarının kaldırılması ve sığınak şehirlerdeki yerel yönetimlere federal göçmenlik makamlarıyla iş birliği yapmaları için baskı yapılmaması gerekmektedir.

Diğer bir küresel sorun olan **iklim değişikliği**, birkaç on yıl veya daha uzun bir süre içinde daha sıcak, daha nemli veya daha kuru hale gelen ortalama hava koşullarının önemli bir değişimini ifade etmektedir. Söz konusu değişiklikler, atmosfere sera gazlarının eklenmesi nedeniyle iklim sistemindeki ekstra ısıdan kaynaklanmaktadır. Bu ek sera gazları, öncelikle fosil yakıtların (kömür, petrol ve doğal gaz) yakılması, yeşil alanların azaltılması, tarım ve arazi kullanımındaki değişiklikler gibi insan faaliyetleri sonucunda meydana gelmektedir. Dolayısıyla küresel çapta etkileri olan iklim değişikliği, esasen yerel düzeydeki faaliyetlerden kaynaklanmaktadır. Bu doğrultuda, iklim değişikliği ile mücadelede yerel yönetimler önemli bir rol üstlenmektedir: Düşük karbon emisyonu ve dirençli kentsel altyapılar ve ulaşım, enerji ve sanitasyonla ilgili hizmetler sağlayarak iklim değişikliğine bağlı etkilerin azaltılmasına yardımcı olabilmektedir.

İngiltere merkezli **Belfer Center** tarafından 2019 yılında yayınlanan bir raporda, dünyanın en adem-i merkezîyetçi ülkesi olarak tanımlanan Çin'de yerel iklim kurumlarının oluşturulmasından bahsedilmiştir.⁴⁰ Kurumsal işlevler açısından, Çin'in merkezi kurumları ekonomik planlama, vergi politikası, bazı fiyatlandırma ve standart belirleme üzerinde büyük bir güce sahipken; yerel yönetimler izinlerin çoğunu, fiyatlandırmanın diğer yönlerini, üretim bölümlerini ve arazi politikasını kontrol etmektedir. 2007'den bu yana, sera gazı emisyonlarının azaltılmasına verilen öncelik hiçbir şekilde merkezi ve yerel hükümet kurumlarında aynı olmamasına rağmen, bu işlevler iklim değişikliği endişelerini giderek daha fazla yansıtmaktadır. Öte yandan yakın bir zamanda kurulan Ekoloji ve Çevre Bakanlığı, iklim değişikliği politikasının odak noktasını oluşturursa da Çin'in karmaşık kurumsal çerçevesi içindeki yetkisi hem merkezi hem de yerel düzeyde hala gelişim aşamasındadır. Rapora göre, ulusal bir karbon piyasasının⁴¹ tam olarak uygulanmasının önemli bir bileşeni, etkin fiyatlar oluşturmak ve mevcut şehir ve pilot sera gazı ticaret programlarını uyumlu hale getirmektir. Fakat, farklı yerel politika ve endüstri yapıları söz konusu durumu karmaşık hale getirmektedir. Nitekim pilot programları üzerinde hatırı sayılır bir yetkiye sahip olan şehirlerin ve yerel yönetimlerin çıkarları, ulusal sera gazı ticaret sistemini ilerletmeye dair merkezi öncelikle uyumlu hale getirilmelidir. Diğer bir zorluk, ulusal karbon piyasası kapsamında hedeflenen ilk sektör olan elektrik için iyi işleyen bir piyasanın olmamasıdır. Bu nedenle ulusal karbon piyasasının tasarımcıları, ikinci en iyi "oran tabanlı" yaklaşımlar ve "dolaylı emisyonlar" izin sistemleri geliştirmektedir. Nihayetinde, ulusal karbon piyasasının başarısı, elektrik piyasası reformlarına bağlı olacaktır.

34 ⁴⁰ <https://www.belfercenter.org/publication/creating-subnational-climate-institutionschina>.

⁴¹ Karbon ticareti kavramı ilk kez 1994 yılında imzalanan Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi ile gündeme gelmiştir. Piyasa temelli bir araç ve ülkelerin azalttığı sera gazı salınımlarının sertifikalandırılması ile bu sertifikaların piyasalarda alım satımının yapılması esasına dayanmaktadır.

Hindistan merkezli düşünce kuruluşu **Observer Research Foundation**, 2021 yılında yayınladığı raporda, iklim değişikliğinin en ciddi sonuçları arasında yer alan ortalama sıcaklıklardaki küresel artışın Hindistan'ı nasıl etkilediğinden ve bu soruna yönelik alınacak önlemlerden bahsetmiştir.⁴² Dünya atmosferindeki sera gazı konsantrasyonu ile ortalama küresel sıcaklık arasında doğrudan bir bağlantı vardır; artan sera gazı konsantrasyonu, artan ortalama küresel sıcaklık anlamına gelmektedir. Birleşmiş Milletler Hükümetlerarası İklim Değişikliği Paneli (IPCC), Beşinci Değerlendirme Raporunda⁴³ (2013), 1880 ile 2012 arasında ortalama küresel sıcaklığın yüzde 0,85 arttığını ortaya koymuştur. Rapor ayrıca, büyük miktarda geri dönüşü olmayan hasarın zaten tetiklendiğini ve emisyonlar kontrol altına alınsa bile iklim değişikliğinin birçok etkisinin yüzyıllar boyunca devam edeceğini belirtmiştir. Bu etkilerin arasında yer alan sıcak hava dalgaları, bir seferde birkaç gün boyunca yüzey sıcaklıklarının normalden önemli ölçüde daha yüksek olması anlamına gelmektedir. Hindistan'da rutin olarak sıcak yazlar yaşansa da son yıllarda ülkenin bazı bölgelerinde birkaç gün boyunca anormal derecede yüksek sıcaklıklar yaşanmıştır. Sıcak hava dalgaları susuzluk, sıcak krampları, sıcak çarpması gibi etkilerin yanı sıra olası ölümlere de sebebiyet verebilmektedir. Nitekim 2011 ve 2018 yılları arasında Hindistan'da sıcak hava dalgaları nedeniyle yaklaşık 6.187 kişi ölmüştür.

Öte yandan şehirler **"ısı adası etkisi"** nedeniyle sıcak hava dalgalarına karşı daha savunmasızdır. Kentsel alanlar, yapı yoğunlukları nedeniyle daha yüksek sıcaklıklara maruz kalmaktadır. Bu tür yapıların yüksek oranda yoğunlaştığı ve yeşil alanların sınırlı olduğu kentler, diğer yerlere kıyasla daha yüksek sıcaklıktaki adalar haline gelmektedir. Fakat sıcak hava dalgalarının

⁴² <https://www.orfonline.org/research/extreme-heat-events-in-indias-cities/>.

⁴³ <https://www.ipcc.ch/report/ar5/wg1/>.

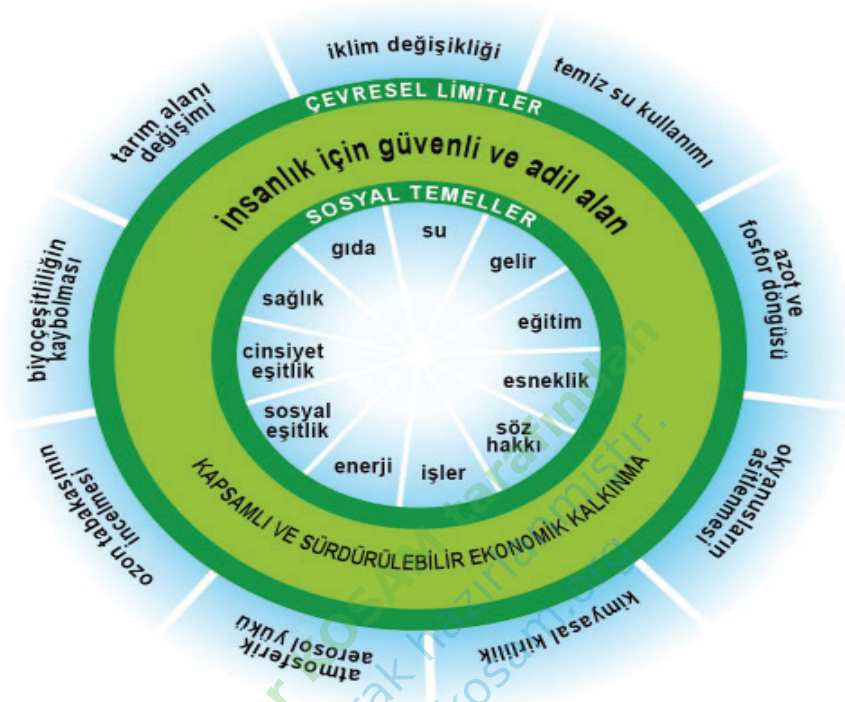
dan kaynaklanan yüksek ölüm vakalarına ve artan aşırı hava olaylarına rağmen Hindistan, Afet Yönetim Yasası (2005) uyarınca sıcak hava dalgalarını bir felaket olarak tanımamıştır. Ancak, 2015 sıcak hava dalgalarının ardından National Disaster Management Authority (NDMA), sıcak hava dalgalarının önlenmesi ve yönetilmesine ilişkin yönergeler yayınlamıştır. NDMA, şehirleri sıcak hava dalgalarıyla mücadele etmenin bir yolu olarak erken uyarı sistemlerine odaklanan, sağlık uzmanlarını eğiten, kamuoyu farkındalığını artıran ve sivil toplumla iş birliğini teşvik eden Heat Action Plan (HAP) hazırlamaya çağırmıştır. 2013 yılında Ahmedabad Belediye Şirketi (AMC), 2010 yılında sıcaklığın 46,8°C'yi aştığı ve 1344 kişinin hayatını kaybettiği sıcak hava dalgasının ardından geliştirilen ülkenin ilk sıcak eylem planını (HAP) uygulamıştır. Bu doğrultuda ülke genelinde yaklaşık 2400 kişinin hayatını kaybettiği 2015 sıcak hava dalgası sırasında, Ahmedabad'da 20'den az sıcaklığa bağlı ölüm bildirilmiştir. Dolayısıyla sıcak eylem planları, artan yüksek sıcaklıklara karşı planlı mücadelenin yapılmasına katkı sunmaktadır.

Belçika merkezli düşünce kuruluşu **Carnegie Europe**, 2022 yılında yayınladığı raporda, ekonomik faaliyet merkezleri olarak şehirlerin günümüzün küresel sorunlarından iklim krizine karşı ihtiyaç duyulan sistematik değişimi yönlendirme gücüne sahip olduğundan bahsetmiştir.⁴⁴ Buna göre şehirler, dünyanın karasal yüzeyinin %2'sini kaplamasına rağmen, dünyadaki doğal kaynakların %70'inden fazlasını kullanmakta ve sera gazı salınımının %70'inden sorumlu olmaktadır. Küreselleşen ekonomi, şehirlerin işlemesine bağlıyken, şehirlerin kendileri kırsal alanlarda ve ülke sınırlarının dışında karmaşık tedarik zincirleri ağlarına bağlıdır. Bu bağımlılıklar genellikle ekolojik yıkım ve sömürücü tedarik zincirleriyle ilişkilendirilir. Başka bir deyişle, şehirler olumsuz etkilerini kendi sınırların ötesinde taşeronlaştırarak, bu sonuçları sakinlerine görünmez kılmakta ve hesap verebilirlik ve değişim için herhangi bir girişimde bulunmamaktadır. Dolayısıyla, şehirler etrafında dönen küresel bir sistemde, değişimin şehirlerde başlaması gerekmektedir.

Bu noktada Kate Raworth'un **Donut Modeli**⁴⁵, iklim geçişlerinin bir parçası olarak ekonomik ilişkilerin nasıl değişmesi gerektiği konusunda yol göstermektedir. Donut Modeli, iklim krizinin yaşandığı dünya için bir ekonomik değişim teorisi ve çok işlevli bir analitik araç sunmaktadır. Belli bir dereceye kadar, karar alıcıları büyümenin ötesinde anlamı olan ekonomik faaliyetler ve ekolojik sınırlar içinde akıl yürütmeye iten bir sivil katılım aracı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda Donut'un iç halkası Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ne benzer şekilde, herkesin gıda, barınma, temiz su dahil olmak üzere asgari yaşam standartlarını sembolize etmektedir. Donut'un dış halkası ise biyoçeşitlilik kaybı, hava kirliliği, iklim felaketi gibi sorunları temsil etmektedir:

36 ⁴⁴ <https://carnegieeurope.eu/2022/02/15/can-cities-use-doughnut-model-to-hackliberal-democracy-pub-86368>.

⁴⁵ Oxford Üniversitesi Çevresel Değişim Enstitüsü'nden iktisatçı Kate Raworth, tüm insanların ihtiyaçlarını karşılama hedefini görselleştirmek için "Donut Ekonomik Modeli"ni açıklamıştır. Raworth, modeli anlaşılır kılmak için Amerikan yuvarlak tatlı çöreği olan "donut" görselini esas almıştır.

Bu kapsamda Amsterdam, Brüksel, Kopenhag, Berlin ve Cambridge gibi şehirler, iklim krizi ve ekolojik çöküşle mücadele çabalarında Donut modelini benimsemiştir. Örneğin Cambridge’de aktivistler, doğrudan şehir liderliği için yarışan çeşitli siyasi adaylara Donut ile ilgili bir dizi soru göndermiş ve sonuçları yayınlamıştır. Bu tür sorular, siyasi partilerin iklim ve sosyal acil durumların zorluklarına nasıl yanıt vermeyi planladıklarını ve bir iklim ve ekolojik acil durum yasa tasarısı için oy vermeyi planlayıp planladıklarını içermektedir. Bu alıştırma, iklim krizi ve sosyal meselelerle ilgili siyasi gündemlerin daha az teknik terimlere ve daha anlaşılır bir formata çevrilmesine yardımcı olmuştur. Başka bir örnek vermek gerekirse, Amsterdam, Donut Modeli ile şehrin ekolojik ayak izini azaltan ve yerel düzeyde daha fazla sosyal doku ve dayanıklılığı teşvik eden inşaat projeleri gerçekleştirmektedir.

Benzer şekilde Hindistan merkezli düşünce kuruluşu **Observer Research Foundation**, sürdürülebilir ve dirençli kentler inşa etmek için Donut Modeli’nin benimsenmesi gerektiği konusunda bir rapor yayınlamıştır.⁴⁶ Covid-19 salgını, kentsel ekonomilerin daralmasına yol açmış ve şehirler, önemli ölçüde iş kaybı ve yerel işletmelerin verimliliğindeki düşüş nedeniyle ağır darbe almıştır. Pandemi aynı zamanda kentsel güvenlik, kentsel istihdam ve kentsel altyapıya erişimdeki

⁴⁶ <https://www.orfonline.org/expert-speak/creating-doughnut-cities-resilience-2021/>.

krizi şiddetlendirmiştir. Dolayısıyla önümüzdeki on yılın en büyük küresel zorluklarından biri, sürdürülebilir ekonomik kalkınma ile dengelenmiş dayanıklı şehirler oluşturmak olacaktır. Bu noktada dairesel ya da “donut” şehirler oluşturmak, söz konusu küresel zorluklara karşı direnişe imkân vermektedir. Donut veya dairesel şehir kavramı, bölgesel olarak bağlı bir şehre uygulanan döngüsel ekonomi ilkelerinden türemiştir. Döngüsel ekonomi modeli, kentleşmenin artan zorluklarına bir yanıt olarak küresel kabul görmektedir. Dairesel bir şehir yerel atıktan kaynak döngülerine, yerel gıda sistemlerine ve yerel küçük ölçekli üretim altyapısına olanak sağlayarak kendi kendine yetebilmektedir. Dairesel bir şehrin amacı, sökmeye, yenileme, geri dönüşüm ve yeniden kullanım döngüsünü optimize etmek amacıyla simbiyotik ürünler tasarlamaktır. Dairesel şehir modeli, yalnızca hammaddelere olan bağımlılığı azaltmayı değil, aynı zamanda azaltılmış kirlilik ve atık ile yaşanabilir bir çevre oluşturmayı da hedeflemektedir.

Federation of Indian Chambers of Commerce and Industry (FICCI) tarafından yapılan bir araştırmaya göre, 2030 yılına kadar döngüsel iş modellerinin benimsenmesiyle Hindistan’ın gayri safi yurt içi hasılasının yaklaşık 697 milyar ABD doları güvence altına alınabilmektedir. Hindistan şehirlerinde döngüsel bir ekonominin benimsenmesi, elverişli bir yerel politika ortamı, kendinden önceki teknolojilerin yerini hızlı bir şekilde alan teknolojiler ve ortaklıklar gerektirecektir. Örneğin, sürdürülebilir ürünler konusunda daha fazla farkındalık, tüketici tercihlerini değiştirmeye yardımcı olabilir ve onları kaynakları verimli kullanan seçeneklere daha açık hale getirebilir. Topluluk düzeyinde döngüsel bir ekonominin etkinleştirilmesi, üreticilerin ve girişimcilerin geri dönüşüm ve yeniden kullanımı mümkün kılmak için kurallara uymasını sağlayacak elverişli bir düzenleyici çerçeve gerektirecektir.

International Institute for Environment and Development (IIED) tarafından 2022 yılında yayınlanan rapor gençlerin ihtiyaçlarına ve önceliklerine, çözümlere katkıda bulunma potansiyellerine ve yeşil büyümeyi teşvik etmedeki rollerine dikkat çekmektedir.⁴⁷ Gençlik hareketleri, merkezi ve yerel yönetimleri karbon emisyonlarından sorumlu tutarak karbon emisyonlarını azaltmaları için taahhütlerde bulunmaya zorlamıştır. Bu gençlik hareketleri içerisinde en bilineni “Fridays For Future⁴⁸” olsa da yerel ihtiyaçlara cevap veren daha küçük, daha az bilinen birçok başka hareket mevcuttur. Gençlik hareketlerinin öncülük ettiği olumlu değişimin dikkate değer örnekleri, 1.200’den fazla yerel yönetim de dahil olmak üzere dünya çapında yaklaşık 2.000 kurumsal organ tarafından acil durum bildirimlerinin kabul edilmesidir. Gençlerin eylemleri, direncin artmasına ve karbon emisyonlarının genel olarak azalmasına yol açabilecek kültürel ve yaşam tarzı değişiklikleri açığa çıkarma potansiyeline sahiptir. Nitekim gençler de dahil olmak üzere birden fazla sese yer veren kapsayıcı yönetim ve planlama biçimleri, herhangi bir kentsel yönetişimin temeli olmalıdır. İklim değişikliğiyle mücadelenin önemli unsurlarından biri olan karbon emisyonlarının

38 ⁴⁶ <https://www.ornonline.org/expert-speak/creating-doughnut-cities-resilience-2021/>.

⁴⁷ <https://www.iied.org/channelling-capacity-creativity-youth-lead-green-transition>.

⁴⁸ Fridays for Future, 2018’de İsveçli öğrenci Greta Thunberg ve diğer genç aktivistlerin İsveç parlamentosu önünde iklim krizine dair eylem eksikliğini protesto etmeleriyle başlayan bir gençlik hareketidir. Buna göre, siyasi liderlerin iklim değişikliğine karşı önlem alma ve fosil yakıt endüstrisinden yenilenebilir enerjiye geçme konusunda eylemde bulunmaları beklenmektedir.

azaltılması konusunda yerel yönetimlerin, **alternatif ulaşım** yöntemlerini yaygınlaştırması gerekmektedir.

Nitekim İtalya merkezli düşünce kuruluşu **Italian Institute for International Political Studies**, 2022 yılında yayınladığı bir raporda değişen şehir gereksinimleri için paylaşımlı mobilitenin varlığından bahsetmiştir.⁴⁹ Özellikle Covid-19 pandemisiyle birlikte bisiklet paylaşım oranı artmıştır. Bisiklet talebindeki küresel artış, bisikletin pandemi açısından güvenli bir seyahat yöntemi olarak algılanması da dahil olmak üzere değişen tüketici tercihlerini yansıtmaktadır. Ayrıca, bisiklet seyahatinin çevresel ve yaşam kalitesi avantajlarından yararlanmak isteyen şehirler için bir fırsat oluşturmaktadır. Rapora göre bisiklet paylaşım hizmetini genişletmek, güvenli altyapı oluşturmak ve sürücüler için teşvikler sunmak, şehir yaşamını iyileştirmek için seyahat tercihlerindeki bu değişikliği daha da geliştirebilir. Bununla birlikte yerel politikayı küresel iklim hedefleriyle uyumlu hale getirmek, şehirleri paylaşılan hareketliliği iklim planlarına entegre etmeye teşvik edebilir.

Örneğin, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Konferansı'nda (COP26), %100 Sıfır Emisyonlu Arabalara ve Minibüslere Geçiş Hızlandırmaya İlişkin Deklarasyonu imzalayan, aralarında **Seul, New York, Bogota, Roma ve São Paulo'nun** da bulunduğu düzinelerce yerel yönetim, iklim hedeflerine ulaşmak için elektrifikasyonun ötesine, özellikle de bisiklet, e-bisiklet ve scooter gibi ulaşım yöntemlerini yaygınlaştırmaları gerektiğini kabul etmiştir. Ayrıca **Milano'nun** iklim eylem planı, 2021'in sonuna kadar 100 kilometrelik sokak alanının bisiklet ve yürüyüş için yeniden tasarlanmasını içerirken; Paris'in iddialı planı, şehirde daha az araba için ortak hareketliliğin benimsenmesi gerektiğini savunmaktadır.

⁴⁹ <https://www.ispionline.it/en/publication/new-shared-mobility-changing-city-needs34801>.

Alternatif ulaşım konusunda, İngiltere merkezli düşünce kuruluşu **Localis** 2021 yılında yayınladığı raporda, İngiltere'deki demiryollarına yapılan yatırımın etkilerinden bahsetmiştir.⁵⁰ Buna göre mevcut ekonomik, sosyal ve politik ortamda demiryollarına yerelci ve yer temelli bir yaklaşım çerçevesinde, bölgesel tren hizmetlerine olan güvenin yeniden tesis edilmesi, yeniden yapılandırılmış bir işgücü piyasasında istihdam artışı, artan üretkenlik ve her zamankinden daha sıkı çevresel ve iklim değişikliği hedeflerine ulaşılmasına yardımcı olma gibi bir dizi fayda sağlayacaktır. Demiryollarına yatırım, daha geniş bir alana dağılmış nüfusları ve ekonomik faaliyetleri desteklemek için ülke çapında bağlantı sağlamada hayati önem taşıyacaktır. Rapora göre bölgesel bağlantı, karantina altındaki eğlence ve konaklama sektörünü ve pandemiden en çok etkilenen diğer iş sektörlerini desteklemede güçlü bir rolü oynamaktadır.

Dünya Ekonomik Forumu'nun yayınladığı 2022 Küresel Risk Raporu'na göre **siber saldırılar**, iklim değişikliği ve pandemiden sonra üçüncü büyük küresel risk olarak tanımlanmıştır. Hızla gelişen teknoloji ve bunun sonucunda ortaya çıkan dijitalleşmenin bir dezavantajı olan siber saldırılar, özellikle devlet kurumlarına büyük oranda zarar vermektedir. Bu kapsamda, İngiltere merkezli düşünce kuruluşu **Royal United Services Institute** (RUSI) tarafından 2022 yılında yayınlanan bir raporda fidye yazılımının toplumsal etkisinden bahsedilmiştir.⁵¹ Rapora göre fidye yazılımı, günümüzde toplumun karşı karşıya olduğu en önemli siber tehdittir ve özellikle sağlık, eğitim ve yerel yönetim hizmetlerine karşı gerçekleştirilmektedir. Pandemi sırasında, fidye yazılımı grupları hastaneleri ve sağlık hizmeti sağlayıcılarını doğrudan hedef alma konusunda acımasız davranmıştır ve bunun hizmet sağlayıcılar ve hastalar üzerindeki etkisini pek dikkate almamıştır. Nitekim saldırılar sonucunda ameliyatlar ve kemoterapi seansları iptal edilmiş, acil hastalar başka yere yönlendirilmiş ve ölümler yaşanmıştır. Bu doğrultuda fidye yazılımı saldırıları, İngiltere'nin güvenilir sağlık hizmeti sağlama becerisi hakkındaki hayal kırıklığını artırma potansiyeline sahiptir. Yanı sıra, nispeten kolay hedefler oldukları için eğitim kurumları da sıklıkla fidye yazılımlarına maruz kalmaktadır. Çoğu zaman bu saldırılar, etkiyi en üst düzeye çıkarmak ve çalışmalarını kesintiye uğratmak için okulun veya akademik yılın başlangıcına doğru zamanlanmaktadır. Örneğin Vice Society isimli grup, İngiltere'de eğitim ve sağlık kuruluşlarına yönelik fidye yazılı saldırılarında bulunmaktadır. Fidye yazılımı ayrıca, özellikle ABD yerel yönetimlerinin kötü şekilde etkilenmesiyle dünyanın dört bir yanındaki yerel yönetimleri sık sık hedef almaktadır. Fakat kısıtlı bütçeler nedeniyle yerel yönetimlerin özel siber güvenlik ekipleri genellikle küçüktür veya hiç yoktur. Bu nedenle yerel yönetimlerin, hem fidye yazılımları tarafından saldırıya uğrama hem de fidye ödeme olasılıkları çok yüksektir.

⁵⁰ <https://www.localis.org.uk/analysis/rail-investment-wont-lead-recovery-without-local-governance/>.

⁵¹ <https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/beyond-bottom-line-societal-impact-ransomware>.

Bir yerel yönetime yönelik en dikkate değer fidye yazılımlı saldırılarından biri, Ekim 2020’de Hackney, Londra’da gerçekleşmiştir. Pysa fidye yazılımlı grubu, Hackney Belediyesi’nin birkaç hizmetini kesintiye uğratmış ve belediye personeli tapu sicil aramalarına erişemediği için yerel konut piyasası çökmüştür. Saldırıdan sonra toparlanmak, Hackney Belediyesi’ne 12,2 milyon sterline mal olmuştur. Dolayısıyla fidye yazılımı, her türden mağdura açıkça zarar verse de özellikle kamu hizmeti sağlayıcıları için zarar daha şiddetlidir. Nitekim kamu hizmetlerine yönelik saldırılar, maddi zararın yanı sıra vatandaşların devlete olan güvenini sarsabilir. Kamu hizmetlerinin ve verilerinin güvenliğinden şüphe duyulduğu algılanırsa, insanlar kolluk kuvvetlerinin ve hükümetin kendilerini koruyabileceğine olan güvenlerini kaybedebilir. Almanya’nın Düsseldorf kentindeki bir hastaneye yönelik bir fidye yazılımlı saldırısıyla ilgili yakın tarihli bir araştırma, saldırının ardından yerel halkın hükümete ve güvenlik kurumlarına olan güveninde keskin bir düşüş gözlemlemiştir. Dolayısıyla siber saldırılar konusunda toplum nezdinde ve kamu yönetimlerinde farkındalık artırılmalı ve buna uygun tedbirler geliştirilmelidir.

Yerel yönetimler, küresel zorlukların yanı sıra yaşanan **hızlı kentleşme** süreçlerinin neden olduğu sorunlarla da mücadele etmektedir. Özellikle yoksulluk, işsizlik, altyapı, barınma, zayıf kentsel mali ve yönetişim kapasiteleri, çevresel bozulma, artan eşitsizlik ve kentsel suçlar en bilinen kentsel sorunlar arasında yer almaktadır. Bu noktada yerel yönetimler, farklı stratejiler ve çeşitli paydaşlarla yaptıkları iş birlikleri doğrultusunda bu sorunlara yönelik çözümler geliştirmektedir. Dünyanın farklı coğrafyalarında yer alan düşünce kuruluşları, yerel yönetimlerin kentsel zorlukları ele alma biçimlerini ve bu zorluklar karşısındaki çözüm önerilerini analiz etmektedir.

Cato Institute, 2022 yılında yayınladığı bir raporda ABD'nin Kaliforniya eyaletindeki **politika paradoksundan** bahsetmiştir.⁵² Buna göre Kaliforniya, bir taraftan muazzam zenginliğe, sağlam ekonomik büyümeye ve kapsamlı bir sosyal güvenlik ağına sahipken diğer yandan ülkenin en yüksek yoksulluk oranına sahip eyaletidir. Bu paradoksunu çözmek için Cato uzmanları, 2021'de Kaliforniya'da **Yoksulluk ve Eşitsizlik Projesi** kapsamında Kaliforniya'nın yoksullukla mücadele etme konusunda reform yapmasına yönelik özel tavsiyeler içeren bir rapor yayınlamıştır. Bu rapor barınma ve evsizlik, ceza adaleti reformu, eğitim, refah ve kapsayıcı ekonomik büyüme gibi kritik alanlarda köklü değişiklik çağrısında bulunmuştur. Kaliforniya'da yoksulluğu azaltmaya yönelik herhangi bir çaba, öncelikle eyaletin uygun fiyatlı konut eksikliğini gidermelidir. Raporun yayınlanmasından bu yana Kaliforniya, konut politikalarına yönelik aşırı düzenlemeleri yeniden ele almıştır. 2021'de dubleksleri eyalet çapında yasallaştıran SB 9 ve SB 10 ile başlayan ve toplu taşıma araçlarının yarım mil yakınına park etme minimumlarını ortadan kaldıran AB 2097 ile devam eden düzenleme, dışlayıcı imar kısıtlamalarını istikrarlı bir şekilde azaltmıştır. Aynı zamanda, pek çok yeni konut projesini engellemek için kullanılan Kaliforniya Çevresel Kalite Yasası'nı da zayıflatmaya başlamıştır. Ayrıca 2022 yılında, yasama organı tarafından 41 adet konut geliştirme yasası çıkarılmıştır. Bunların çoğu, Cato'nun Kaliforniya Projesindeki tavsiyelerle uyumludur. Yanı sıra Kaliforniya, birkaç yıldır ceza adaleti reformunda yavaş ama istikrarlı bir ilerleme kaydetmiştir. Ceza adaleti sisteminin düşük gelirli topluluklara ve beyaz olmayan insanlara karşı uzun süredir devam eden önyargısı göz önüne alındığında, bu reforma devam etmek kısmen bir adalet ve hesap verebilirlik sorunudur. Bu şekilde, sağduyulu ceza adaleti reformları yapmanın yoksulluk oranları üzerinde önemli bir etkisi olacaktır.

Söz konusu reformlardan belki de en önemlisi, Kaliforniyalıların **geçmiş sabıka kayıtlarının silinmesine** dair SB 731 yasa tasarısıdır. Sabıka kayıtlarının varlığının bireyleri istihdam ve barınma konusunda engelleyebileceği göz önünde bulundurulduğunda, rehabilite edilenlerin sürekli ceza sistemi tehdidi olmadan topluma bir kez daha dahil olma becerisine sahip olmaları önemlidir. Öte yandan, çoğu ölçüme göre Kaliforniya'nın genel eğitim durumu, ırk ve gelire dayalı önemli eşitsizlikler çerçevesinde uzun süredir vasat bir nitelik taşımaktadır. Eyalet, öğrenci başına yaklaşık 12.500 dolar harcasa da devlet okulları çoğu ulusal ölçümde düşük performans göstermektedir. Nitekim mevcut ırk ve gelir eşitsizlikleri, pandemi ve eyaletin uzun süreli okul kapanışları nedeniyle önemli ölçüde artmıştır. Nitekim Kaliforniya'da daha düşük gelirli ve beyaz olmayan öğrencilere sahip sözleşmeli okulların geleneksel devlet okullarından daha iyi performans göstermesine rağmen yasama organı, Local Control Funding Formula'nın bazı sözleşmeli okulların yüksek ihtiyaç sahibi öğrenciler için alabileceği ek ödenek miktarını sınırlayarak cezalandıran hükümlere değinmemiştir. Öte yandan birleşik bazda federal, eyalet ve yerel yönetimler, yoksullukla mücadele programlarına 150 milyar dolara yakın harcama yapmayı planlamıştır. Ancak Kaliforniya, insanların yoksulluktan tamamen kurtulmasına yardım etme konusunda daha az başarılı bir performans sergilemiştir. Bu kapsamda eyaletin ılımlı reformları bile gerçekleştirmeyi başaramaması, bunun yerine soruna daha fazla para yatırmayı tercih etmesi hayal kırıklığı oluşturmuştur. Öte yandan, ağırlıklı olarak küçük işletmelere ve düşük gelirli topluluklara düşen eyalet düzenlemelerinin birçoğunun baskıcı olması, düşük gelirli Kaliforniyalıların ekonomik büyümeden faydalanmak için mücadele ettiği anlamına gelmektedir. Bununla birlikte, eyalet yalnızca düzenleme yükünü azaltmakta başarısız olmakla kalmamış, aynı zamanda külfetli birçok yeni düzenlemeyi de yürürlüğe koymuştur. Bunun en bilinen örneği, eyaletin fast food endüstrisi için ücretleri, sosyal yardımları, saatleri ve çalışma koşullarını belirlemesine etkili bir şekilde izin verecek olan **Fast Food Standartları ve Hesap Verebilirliği İyileştirme Yasası**'dır. Böylelikle azınlık ve düşük gelirli topluluklar, iş ve ekonomik fırsat konularında daha dezavantajlı hale gelmiştir. Sonuç olarak Kaliforniya, milyonlarca vatandaşını yoksulluktan kurtarmakta veya her Kaliforniyalının eyalet ekonomisine tam olarak katılmasını sağlamakta başarısız olmaya devam etmektedir.

ABD genelinde yaygın olan **barınma** sorunu, düşünce kuruluşu **Mises Institute** tarafından 2019 yılında yayınlanan bir raporda, kira kontrolleri⁵³ üzerinden ele alınmıştır.⁵⁴ Bu rapora göre, son yıllarda bazı eyaletler, kira kontrolünü yürürlüğe koyan yerel yönetmelikleri önleyen eyalet çapında yasalar çıkarmıştır. Şimdi ise bazı eyaletler, ters yönde hareket etmeye başlamıştır. Eyalet düzeyindeki politika yapıcılar, yerel yönetimlerin daha sonra kendi kira kontrol önlemlerini yürürlüğe koymasını umuduyla bazı eyaletlerde bu yasaları kaldırmaya çalışmaktadır. Örneğin Colorado eyaletinde, Senato'da yerel yönetimlerin kendi kira kontrol önlemlerini almalarına izin verecek yeni bir yasa tasarısı önerilmiştir. Nitekim yerel kontrol ve iç yönetim fikrine uzun süredir sempati

⁵³ Kira kontrolü, bir ev sahibinin ev kiralamak veya kira kontratını yenilemek için talep edebileceği miktara sınır koyan bir hükümet programıdır. Kiralar bu şekilde kontrol edildiğinde, ev sahibi kira fiyatını yıldan yıla haksız bir şekilde artıramaz. Bu durum, piyasanın üzerinde bir ev kirasını karşılayamayanlar için bazı konutların kiralanabilir kalmasına yardımcı olmaktadır.

⁵⁴ <https://mises.org/wire/rent-control-terrible-so-keep-it-local>.

duyan Colorado gibi bir eyalette, yasa tasarısını destekleyenlerin “kararı yerel seçmenlere bırakıyoruz” demesi yeterlidir. Pek çok kişiye bu yaklaşım oldukça makul gelebilir. Ne de olsa, eyalet yönetiminin yerel konut düzenlemelerinde neden bir rolü olması gerektiği açık değildir. Kira kontrolü yasağı gibi eyalet çapındaki yasalar uzun süredir “**eyalet çapındaki çıkar**” meselesi olarak gerekçelendirilse de kavram mevzuattaki en belirsiz konulardan biridir. Öte yandan konut piyasaları, ev fiyatları ve konut düzenlemeleri her zaman yerel konular arasında yer almıştır. Dolayısıyla raporda, kira kontrollerinin yerel düzeyde kalması önerilmektedir.

Avustralya merkezli düşünce kuruluşu **Grattan Institute**, 2022 yılında yayınladığı bir raporda, Victoria eyaleti ve Melbourne şehri örneğinde, “**Future Homes**” programıyla daha kaliteli ve yaşanabilir banliyö evlerinin yapılabileceğinden bahsetmiştir.⁵⁵ 60 yıl önce saygın Melbourne mimarı Robin Boyd, yüksek kaliteli banliyö tasarımını herkesin kullanımına sunmak istemiş ve bu nedenle 1947’de Kraliyet Victorian Mimarlar Enstitüsü’nün “küçük evler” hizmetini başlatmıştır. O ve ekibi, sadece 5 sterline satın alınabilen ve herhangi bir müteahhit tarafından inşa edilebilecek uygun fiyatlı evler için tasarımlar üretmiştir. Günümüzde ise Melbourne için küçük evler hizmetinin yeniden canlandırılması gerektiği ortaya çıkmıştır. Nitekim eyalet yönetimi, tam da bunu “Future Homes” programı aracılığıyla yapmayı planlamaktadır.

Program kapsamında yönetim, yüksek kaliteli kentsel tasarımı teşvik etmek ve sergilemek için Victoria’nın en iyi mimarlarını ve tasarımcılarını orta yoğunluklu konut planlarını bir mimari yarışmada sunmaya davet etmiştir. Bu kapsamda yönetim, dört Future Homes örnek tasarımından herhangi birini temel alan binalar için, Maribyrnong Belediye Meclisi’nin hızlı ilerleme sürecini denemektedir. Victoria eyalet yönetiminin kalkınma ajansı olan Development Victoria, bu tasarımları alıp yeni konut inşa ederken kullanılmalıdır. Öte yandan, inşa edilenlerin kalitesine yönelik kamu güveninin eksikliği, ihtiyaç duyulan konutların yapımını zorlaştırmaktadır. Bu noktada daha

iyi tasarım, banliyölerinde inşa edilen konutların topluma katkıda bulunacağı ve gelecek nesiller için mahalleyi zenginleştireceği konusunda yerel halka güven vermeye yardımcı olacaktır.

Öte yandan, özellikle kadınlar, çocuklar, yaşlılar, engelliler, göçmenler gibi toplumdaki farklı grupların kentsel kaynaklara ve hizmetlere eşit bir biçimde erişememeleri, başlıca kentsel sorunlardan birini oluşturmaktadır. Bu noktada **The Brookings Institute**, 2021 yılında yayınladığı raporda çocuklar için daha yaşanabilir şehirler inşa etmenin gerekliliğinden bahsetmiştir.⁵⁶ Nitekim kentsel nüfus küresel olarak büyümeye devam ettikçe, ekonomik fırsatlarda ve çocuklar için zenginleştirici sosyal ve öğrenme deneyimlerinin mevcudiyeti de dahil olmak üzere diğer refah göstergelerinde eşitsizlikler yaşanmaktadır. Rapora göre, bugün dünyadaki çocukların yarısından fazlası şehirlerde büyümektedir. 2030 yılına kadar, dünyadaki kentsel nüfusun %60'a varan kısmı 18 yaşın altında olacaktır. Fakat daha yaşanabilir şehirler için stratejiler oluşturulurken, çocuklar genellikle görmezden gelinmektedir. Bu durum karşısında çocuk dostu şehir planlamasını amaçlayan pek çok şehir, sağlıklı gelişim ve öğrenmeyi teşvik etmek için programlara ve kurulumlara oyunla öğrenmeyi aşılıyarak erken çocukluğa öncelik vermektedir. Rapor, oynayarak öğrenme çabalarının yeni ve mevcut projelere entegrasyonunu desteklemek için şehir kurumları içindeki koordinasyon ihtiyacına değinmiş ve Playful Learning Landscapes (PLL) şehirler ağına dahil olan şehirlerden örnekler sunmuştur. Örneğin **Tel Aviv'de** şehir çapında ebeveynlik hizmetleri oluşturmak, kamusal alanları küçük çocukların ihtiyaçlarına göre uyarlamak ve ailelerin daha iyi durumda olması için kentsel hareketliliği iyileştirmek gibi hizmetler, erken çocukluk gelişimine öncelik vermede önemli bir adımdır.

Başka bir örnek, **Philadelphia'da Çocuklar ve Aileler Ofisi (OCF)**, çocuklar ve ailelere yönelik şehir politikalarının ve hizmetlerinin Philadelphia okul bölgesi ile ortaklaşa koordine edilmesini sağlamak için Parklar ve Rekreasyon ve Ücretsiz Kütüphane dahil olmak üzere şehir departmanlarını tek bir çatı altında birleştirmek üzere 2020'nin başlarında kurulmuştur. Nitekim, oynayarak öğrenmenin gücünden yararlanmak için kurumlar arasında koordinasyon sağlanması oldukça önemlidir.

Cato Institute 2020 yılından yayınladığı bir raporda, **kadınların kentsel eşitsizlikler bağlamında en çok maruz kaldıkları sorun alanı olan karar alma mekanizmalarına düşük orandaki katılımlarını** Filipinler özelinde ele almıştır.⁵⁷ Nitekim Filipinler, kadınların siyasi temsili açısından dünyanın en iyi ülkeleri arasındadır. Kadınlar şu anda Filipinler Senatosu ve Temsilciler Meclisi'ndeki sandalyelerin % 29'una sahiptir. Bununla birlikte, Filipinler'de her zaman bu kadar yüksek bir kadın politikacı oranında bahsetmek mümkün değildir. Rapora göre, 1988'de belediyelerin sadece % 9'unun kadın belediye başkanı vardı ve bu oran 2010'da % 21'e yükseldi. Kadınların siyasi temsilindeki bu artışın sebebi, 1987 anayasasında getirilen dönem sınırlamalarıyla bağlantılıdır. Dönem sınırlamalarının amacı, açıkça kadınların temsiliyi iyileştirmek olmasa da makul bir yan

⁵⁶ <https://www.brookings.edu/blog/education-plus-development/2021/07/20/buildingbetter-cities-for-children-coordinating-within-and-across-city-agencies-to-harness-the-power-of-playful-learning/>.

⁵⁷ <https://www.cato.org/research-briefs-economic-policy/political-dynasties-term-limits-female-political-empowerment>.

etki olarak seçilmiş kadın yetkililerde bir artışın yaşanmasına neden olabilmektedir. Bununla birlikte dönem sınırlamaları, özellikle politik ailelerdeki kadınların iktidardaki payını artırmaktadır. Başlangıçta bir kadın temsilciye sahip olan belediyelerin düşük oranı göz önüne alındığında, bu çarpıcı ve beklenmedik bir sonuçtur. Nitekim son yıllarda yapılan araştırmalar hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde aile bağlarının kadınların siyasete erişiminde önemli bir araç olduğunu göstermiştir.

Karar alma mekanizmalarına eşit katılım konusunda, ABD merkezli düşünce kuruluşu **National Endowment for Democracy (NED)**, 2021 yılında yayınladığı raporda Fas'ta gençlere söz hakkı veren, **gençlerin karar alma süreçlerine katılımını teşvik eden** ve mevcut gençlik programlarında hesap verebilirliği güçlendiren çeşitli kuruluşları desteklediğini açıklamıştır.⁵⁸ Fas'ta gençler nüfusun %30'undan fazlasını oluşturduğu halde ülkede çok az genç seçimlerde oy kullanmakta ve siyasi kurumlara katılmaktadır. Bu durum karşısında NED Association Citizen of the Street, Association Jeunes pour Jeunes, Campus Maroc gibi çeşitli kuruluşlara verdiği destekle, gençlerin eğitim ve işsizlik gibi hayatlarını etkileyen konularda politikaları şekillendirmelerine yardımcı olmaktadır.

Öte yandan, kentsel kaynaklara eşitsiz ve kısıtlı erişim yaş, ırk ve etnik farklılıklarla birleştiğinde, daha dezavantajlı bir durumun ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Bu konuda ABD merkezli düşünce kuruluşu **Center for an Urban Future**, 2023 yılında yayınladığı makalede, özellikle New York eyaletinde çoğunlukla göçmen ve beyaz olmayan insanlardan oluşan yaşlı nüfusun giderek arttığını ve bunların yoksulluk sınırının altında yaşadıklarını ifade etmiştir.⁵⁹ Rapora göre, endişe verici bir şekilde yoksulluk sınırının altında yaşayan yaşlı New Yorkluların sayısı son on yılda yüzde 37,4 artarken; yaşlı New Yorklular arasındaki yoksulluk oranı 2011'de % 11,8'den 2021'de %12,3'e çıkarak yıllarca süren istikrarlı düşüşleri tersine çevirmiştir. Ayrıca bu yaşlı yetişkinlerin artan bir kısmının göçmenler ve beyaz olmayan insanlardan oluştuğunu söylemek mümkündür. Buna göre yaklaşık 8 yaşlı New Yorkludan 1'i yoksulluk içinde yaşamaktadır ve siyahi, Hispanik, Asyalı ve göçmen yaşlı yetişkinler için bu oran daha yüksektir. Dolayısıyla New York'taki politika yapıcılarının, yaşlı New Yorkluları desteklemek ve nüfusun yaşlanmasını planlamak için yeni adımlar atması gerekmektedir. Söz konusu adımlar, yaşlı New Yorklular arasında yoksulluktaki endişe verici artışla mücadele eden ve gelişmiş mali güvenlik sağlayan yeni politikaları içermelidir. Ancak aynı zamanda, eyaletin yaşlı yetişkin hizmetleri sisteminin belkemiğini oluşturan kâr amacı gütmeyen kuruluşlar ve toplum temelli kuruluşlar için yeni bir destek düzeyi gerektirecektir: "New Yorkluların yerinde yaşlanmasına yardımcı olan yaşlı konutlarının ve diğer girişimlerin genişletilmesi; sosyal izolasyon, yaşlı istismarı ve diğer sağlık konularını ele alan yeni yatırımlar; federal, eyalet ve yerel yönetim yardım programlarına hak kazanan çok daha yaşlı New Yorkluların bunlardan gerçekten yararlanmasını sağlamak için çok kurumlu bir çaba; yaşlı yetişkinlerin ihtiyaçlarına

58 <https://www.ned.org/ned-grantees-support-youth-civil-society-organizations-inmorocco/>.

59 <https://nycfuture.org/research/keeping-pace-with-an-aging-new-york-state>.

göre uyarlanmış girişimcilik desteklerine kadar her konuda yönetimler arasında daha derin işbirliği.” Bununla birlikte eyalet ve yerel yönetimler, yaşlı New Yorkluların ihtiyaçlarını karşılamının yanı sıra, artan bu nüfusu olumlu bir güç olarak görmeli ve tam potansiyelini gerçekleştirmek için harekete geçmelidir.

International Institute for Environment and Development (IIED), kentsel eşitsizlikler konusunda yerel ve bölgesel yönetimlerin en büyük küresel ağı olan United Cities and Local Governments (UCLG) tarafından 2022 yılında yayınlanan Global Observatory on Local Democracy and Decentralization (GOLD VI) raporundan bahsetmiştir.⁶⁰ Rapor, şehirlerde insan haklarını ilerletmeyi ve ayrımcılığı, dışlamayı ve adaletsizliği yeniden üreten eğilimleri değiştirmeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda rapor, vardığı sonuçlarda birbiriyle kesişen beş ilkeyi tanımlamaktadır:

- 1) Yerele dair hak temelli bir yaklaşımın benimsenmesi, eşitsizliklerin ele alınması için çok önemli bir başlangıç noktasıdır.
- 2) Bu hakları bölgelerde yerelleştirmek için eşitsizliklerin mekansal boyutunun önemli olduğunu kabul etmek gerekmektedir.
- 3) Yerel yönetimler ve yönetişimin yanı sıra yeni bir ulus altı yönetim kültürü yoluyla demokratik uygulamalara dayalı geniş yerel ortaklıkları teşvik etmek elzemdir.
- 4) Mevcut yerel kaynakların ekonomik, sosyal ve çevresel değerini tanıyan ve optimize eden alternatif ekonomik modelleri teşvik ederek finansmanı güçlendirmek ve yerelleştirmek için yeterli mali ve yatırım mimarisi esastır.
- 5) Eşitsiz tarihi miras doğrultusunda, uzun vadeli vizyonu ve adil ve sürdürülebilir bir geleceğe yönelik radikal adımları pekiştiren günlük uygulamaları güçlendirerek yerel ittifakların bu-günle ilişki kurması gerekmektedir.

Bu ilkeler çerçevesinde değişimin sağlanması ve eşitlik odaklı yerel yönetim uygulamalarının yaygınlaşması hedeflenmiştir.

Yerel yönetimlerin, kentsel düzeyde ayrımcılığın ve eşitsizliğin engellenmesine dair faaliyetleri bazı durumlarda merkezi yönetim tarafından kısıtlanmaktadır. Bu durumun en belirgin örneği ABD’deki “preemption” yasasıdır. **Economic Policy Institute** tarafından 2021 yılında yayınlanan bir rapora göre “preemption” yasası, Orta Batı Amerika’da yerel politika yapımına müdahale ederek ortak refahı ve ırk, cinsiyet ve göçmen adaletini engellemektedir.⁶¹ Buna göre ülke çapındaki yerel yönetim çabaları, çalışanları korumak ve ekonomik eşitsizliklere karşı koymak için refahı artıran politikaların ilerlemesinde, özellikle de federal ve eyalet eylemlerinin yetersiz kaldığı durumlarda kilit rol oynamaktadır. Örneğin, yerel yönetimler iklim değişikliğiyle mücadele etmek, halk sağlığını korumak, beyaz olmayan insanlara, kadınlara ve göçmenlere karşı sistemik adalet-

⁶⁰ <https://www.iied.org/can-global-reporting-bring-about-transformation>.

⁶¹ <https://www.epi.org/publication/preemption-in-the-midwest/>.

sizlikleri tersine çevirmek için çalışmaktadır. Rapora göre, günümüzde Orta Batı'da beyaz olmayan toplulukları bastırmak için preemption kullanılmasının kökleri, bölgenin Great Migration karşısında uyguladığı baskıcı konut ayrımcılığı politikalarında yatmaktadır. 20. yüzyılın ilk yarısında, 6 milyon Siyahi Amerikalı Güney'den, çoğu fabrikalarda iş buldukları Orta Batı şehirlerine taşınmıştır. Bölgede sayıları artan Siyahilere yanıt olarak, beyaz milletvekilleri ve iş dünyası liderleri, Orta Batı şehirlerini mahallelere göre ırksal olarak ayıran bir dizi sistem ve politika geliştirmiştir. Nitekim bankaların renkli insanlara ipotek kredisi vermeyi reddetmesine izin veren (hatta teşvik eden) politikalar nedeniyle, Orta Batı banliyöleri bugün bile çevreledikleri büyük şehirlerden ırksal olarak çok daha az çeşitlilik göstermektedir. Barınma ve kamu hizmetlerinde kasıtlı ırk ayrımcılığı yasaklanmış olsa da Orta Batı'da ayrımcılığı ortaya çıkaran ve sürdüren sistemlerin çoğu hala mevcuttur. Bunlar arasında dışlayıcı bölgeleme, ağırlıklı olarak banliyö okul bölgelerine ayrıcalık tanıyan eğitim finansmanındaki eşitsizlikler ve Siyahi ve Kahverengi topluluklara karşı polis aşırılığı ve toplu gözaltı yer almaktadır. Sonuç olarak, Orta Batı şehirleri bugün ABD'de en fazla ayrılmış şehirlerdir. Nitekim Orta Batı'da kamu hizmetlerine yapılan yatırımın azalması, özelleştirmelerin artması ve örgütlü emeğin ani düşüşü gibi eğilimler, kamu mallarının değerini düşürerek ve ırklar arası ve sınıfsal dayanışmayı baltalayarak, preemption hakkının kötüye kullanılması için siyasi ortam oluşturmuştur.

Öte yandan, bir preemption sürecinin nasıl geliştiğini anlamak açısından Cleveland örneği verilebilir. 2003 yılında Cleveland Şehir Meclisi, **Cleveland** sakinlerinin kamu inşaat projelerinde çalışma saatlerinin %20'sini gerçekleştirmeleri için işe alınmasını gerektiren Fannie Lewis Yasasını kabul etmiştir. Eyalet milletvekilleri, 2016 yılında yerel işe alma gerekliliklerini veya teşviklerini yasaklayan ve Fannie Lewis Yasasını geçersiz kılan bir yasa çıkarmıştır. Cleveland şehri, 2016 preemption yasasına itiraz etmiş, ancak eyalet yasası 2019'da Ohio Yüksek Mahkemesi tarafından onaylanmıştır. Cleveland'da yerel işe alım yasasının eski haline getirilmesi, Cleveland sakinlerine daha fazla iş gitmesini sağlayarak, Siyahi ve Latin inşaat işçilere daha fazla iş fırsatı sağlayacaktır.

Başka bir örnek, **Chicago** Öğretmenler Birliği'nin çabalarıyla preemption yasasının geri alınmasıdır. 1995 yılında, Illinois yasama organı Chicago Okul Reformu Değişiklik Yasasını kabul etmiştir. Yasa, Chicago Devlet Okulları üzerindeki önemli kontrolü, dönemin Belediye Başkanı Richard M. Daley'e devretmesine ek olarak, Chicago Öğretmenler Birliği ve Chicago Devlet Okulları arasındaki müzakerelerin izin verilen kapsamını değiştirmiştir. Buna göre ödevler, teknoloji, sınıf mevcudu ve dış kaynak kullanımı dahil olmak üzere neredeyse tüm ekonomik olmayan konularda müzakere edilmesi yasaklanmıştır. Illinois'in preemption yasası, çoğunluğu beyaz olmayanlardan oluşan bir topluluğun haklarını sınırlayan, çoğunluğu beyaz olan bir eyalet yasama meclisinin bir başka örneğidir. On yıllardır yetersiz kadroya ve Chicago Devlet Okulları'nın öğrencilerin ihtiyaçlarına yeterince dikkat etmemesine yanıt olarak, Chicago Öğretmenler Birliği son yıllarda

kendini yeniden canlandırmış ve bu süreçte “Ortak Yarar için Pazarlık⁶²” olarak bilinen kavramın oluşturulmasına yardımcı olmuştur. Söz konusu çabaların sonucunda 2 Nisan 2021’de Illinois Valisi JB Pritzker, 1995 yasasını tersine çeviren HB 1559’u imzalamıştır.

Ayrımcılığın önlenmesi ve eşitsizliklerin giderilmesinin yanı sıra, **toplumsal adaletin sağlanması** konusunda da yerel yönetimler önemli bir rol oynamaktadır. Bu konuda **The Center for American Progress**, 2020 yılında yayınladığı raporda yerel yetkilileri, ceza adaleti sisteminde önemli reformlar yapılmasını sağlamanın anahtarları olarak nitelendirmiştir.⁶³ Yerel olarak seçilmiş yetkililer tarafından alınan kararlar, ceza adaleti sistemlerini şekillendirmede doğrudan bir etkiye sahiptir.

ABD genelinde polis şiddeti olaylarına tepki olarak gerilim yükselmeye devam ederken, yerel düzeydeki reformlar özellikle kritik önem taşımaktadır. Tek bir birleşik ceza adaleti sistemi ve eyalet ve yerel yönetimlerin işlevlerine giren birçok hukuk sistemi olmadığı için yerel yetkililer, federal düzeyde elde edilemeyecek bir şekilde, uzun süreli adalet reformu önlemlerini hızlı bir şekilde oluşturma yeteneğine sahiptir. Yerel olarak seçilmiş yetkililer konumlarını, ceza adaleti sisteminin karbon ayak izini azaltmak, bireyler için adaletle ilgili hizmetler sağlamak, kolluk kuvvetleri ve diğer adalet sistemi uygulayıcıları için hesap verebilirlik önlemlerini güçlendirmek ve diğer ilerici reform çabalarını yürürlüğe koymak için kullanabilmektedir. Seçilmiş yetkililer aracılığıyla politika etkileri oluşturan bir yerel bölge örneği olarak Teksas eyaleti Harris County’deki birçok seçilmiş yargıç, nakit kefaleti sona erdirmek ve beyaz olmayan insanlar ve diğer marjinal gruplar için daha adil bir adalet sistemi sağlamak gibi ilerici reform önlemleri üzerinde çalışmıştır. Kasım

⁶² Bir sendikanın yalnızca kendi üyelerinin değil, bir topluluktaki herkesin refahına olan bağlılığını vurgulayan bir sendika eylemi stratejisidir.

⁶³ <https://www.americanprogress.org/article/facts-state-local-elections/>.

2018'den bu yana, bölgede hafif suçlar nedeniyle tutuklanan kişilerin %85'i kefalet ödemek zorunda kalmadan serbest bırakılmıştır. Daha az sayıda çocuk, çocuk hapisanesine gönderilmiş ve 3.200'den fazla dava, olası neden bulunamaması nedeniyle reddedilmiştir.

Yine, **The Center for American Progress** tarafından yayınlanan 2019 tarihli bir raporda, topluluğun güçlendirilmesi yoluyla kamu güvenliğinin güçlendirilmesini amaçlayan “**NeighborhoodStat**” uygulamasından bahsedilmiştir.⁶⁴ Rapora göre, ABD’de ceza adaleti sisteminin ön cephedeki temsilcilerinden kolluk kuvvetlerine karşı büyük bir güvensizlik mevcuttur. Bu güvensizlik, genellikle bir bütün olarak yerel yönetime duyulan güvensizlikle paraleldir; çünkü muhtemelen polis, toplum içinde yönetimin en görünür temsilcilerinden biridir. Söz konusu güvensizlik, özellikle düşük gelirli bölgelerdeki dezavantajlı gruplar tarafından hissedilmektedir. Ayrıca bu grupların, yönetime dair karar verme mekanizmalarına katılamaması, bakış açılarını ve önceliklerini ifade edememelerine neden olmaktadır ki bu durum yerel yönetime ve kolluk kuvvetlerine karşı güvensizlik kalıplarını pekiştirmektedir. Bu döngüyü kırmak için kapsayıcı stratejilerin benimsemesi gerekmektedir. Böyle bir yaklaşım örneği, New York Belediye Başkanlığı’nın Ceza Adaleti Ofisi tarafından geliştirilen ortak bir sorun çözme süreci olan NeighborhoodStat’tır.

NeighborhoodStat, suç oranı yüksek toplu konut sitelerinde yaşayanlara, suçla bağlantılı sosyal, ekonomik ve çevresel koşulları ele alarak kamu güvenliğini güçlendirmek için doğrudan şehir liderleriyle birlikte çalışma yetkisi vermektedir. Araştırmalar, sakinlerin istikrarlı işlere, yüksek kaliteli okullara, sosyal hizmetlere, temiz ve canlı kamusal alanlara erişimi olduğunda toplulukların daha güvenli olduğunu gösteriyor. Daha da önemlisi, NeighborhoodStat, şehrin kamu güvenliğini güçlendirmeye çabalarının meşruiyetini tesis ederek, topluluk üyelerinin aktif katılımına ve desteğine dayanmaktadır.

2.3. Sağlık ve Eğitim

Yerel halkın daha sağlıklı bir yaşam sürmesini ve eğitim olanaklarının iyileştirilmesini amaçlayan yerel yönetimler, bu hizmet alanları doğrultusunda çeşitli faaliyetlerde bulunmaktadır. Bu faaliyetler, farklı coğrafyalardaki toplulukların taleplerine ve gereksinimlerine göre değişiklik gösterebilmektedir. Örneğin, İngiltere merkezli düşünce kuruluşu **Institute of Economic Affairs** 2016 yılında yayınladığı raporda, İngiltere’de merkezi yönetimin eğitim alanında yerel koşulları dikkate almadan, “yukarıdan aşağıya” yaptığı reform ve değişikliklerin verimsiz ve zarar verici olduğundan bahsetmiştir.⁶⁵ Birbirini izleyen hükümetler, genellikle ülke çapında okul eğitimindeki değişiklikleri önceden herhangi bir test yapmadan, pilot uygulama süresini uzatmadan veya yerel koşulları dikkate almadan uygulamaktadır. Rapor, bu durumun önlenmesi için tamamen merkezi olmayan, çok daha çoğulcu ve yönetim tarafından kontrol edilmeyen bir eğitim sistemi önermektedir. Hükümet bağlarından kurtarılan eğitim sistemi, eğitim vermenin radikal yeni yollarını bulabilecek, yerel koşullara daha iyi uyum sağlayabilecek ve daha düşük maliyetlerle daha yüksek kalitede eğitim sunabilecektir. İngiltere’de son otuz yıl veya daha uzun süredir okul eğitiminin tarihi, iktidardaki parti tarafından dikte edilmiştir fakat buna son verilmelidir. Eğitimin gelişimi için okulların işleyişine müdahale edilmemelidir.

The Center for American Progress 2021 yılında yayınladığı raporda, öğrencileri geleceğin mesleklerine hazırlamak söz konusu olduğunda Amerika’nın K-12⁶⁶ eğitim sisteminin siyahi, Latin kökenli ve yerli öğrenciler için yeterli olmadığını ifade etmiştir.⁶⁷ Araştırmalar, bunun özellikle uzun vadeli kariyer beklentileri ve ekonomik güvenlik açısından bu öğrencilerin yaşam sonuçlarını olumsuz etkilediğini göstermiştir. Örneğin, siyahi, Latin ve yerli halklar şu anda yüksek ücretli işlerde yetersiz temsil edilirken, düşük ücretli işlerde ve işsizler arasında fazla temsil edilmektedir. Bu dinamiği değiştirmek için K-12 okulları ve bölgelerinin siyahi, Latin kökenli ve yerliler için geleceğin işgücüne hazırlama konusunda çok daha iyi şeyler yapması gerekmektedir. Bu, onları üniversiteye hazırlamak, makul ücretle yüksek kaliteli sertifikalar almaları için eğitmek ve staj gibi iş temelli öğrenme deneyimlerini uygulamak anlamına gelmektedir. Nitekim bu deneyimlerden en iyi şekilde yararlanmak için öğrencilerin liseye başlamadan çok önce bunlara hazırlanmaları gerekmektedir. K-12 eğitim sistemi, bu hazırlık döngüsünü geliştirmek için kritik öneme sahiptir ve öğrencilerin gelecekteki iş gücünde istikrarlı, yüksek maaşlı işleri güvence altına almak için ihtiyaç duydukları bilgi ve belgeleri almalarını sağlamalıdır. Bunu başarmak için okullar, öğrenci hazırlama çabalarında toplum merkezli politikalar uygulamalıdır.

⁶⁵ <https://iea.org.uk/blog/free-schools-and-academies-replacing-local-authority-control-with-central-government-control-is->

⁶⁶ K-12 sistemi, anaokulundan 12. Sınıfa kadar temel eğitim ifade etmektedir.

⁶⁷ [https://www.americanprogress.org/article/preparing-students-color-futureworkforce/.](https://www.americanprogress.org/article/preparing-students-color-futureworkforce/)

Center for American Progress, öğrencileri gelecekteki işgücüne hazırlamak için topluluk üyelerinin neyi gerekli gördüğünü anlamak amacıyla Indiana ve New Mexico'daki siyahi, Latin ve yerli topluluklarla görüşme gerçekleştirmiştir. Bu görüşmelerde topluluk üyeleri, öğrencileri geleceğin işgücüne hazırlamak için iki büyük zorluk belirlemiştir. **İlk olarak** hem Indiana hem de New Mexico'daki katılımcılar, iş gücü sistemleri ve yüksek öğretim arasında ortaklıklara duyulan ihtiyacı belirtmiştir. K-12 ve iş gücü arasındaki ortaklıklar, öğrencilerin staj ve çıraklık gibi daha iş temelli öğrenme deneyimlerine erişmesine olanak tanımaktadır. K-12 okulları, topluluk kolejleri ve endüstri arasındaki ortaklığın umut verici bir örneği, dokuz ABD eyaleti ve çeşitli ülkelerdeki öğrencilerin "titiz ve uygulamalı akademik, teknik ve işyeri deneyimleri" aldıkları P-TECH modelidir. P-TECH, lise ve üniversite derslerini birleştirir ve öğrencilerin staj gibi iş yeri fırsatlarına katılımını sağlar. New York City'deki P-TECH okullarıyla ilgili bir rapor, çoğunlukla Siyahi ve Hispanik öğrencilerden oluşan bir örnekleme incelemiş ve onların kariyer deneyiminde artış yaşadıklarını gözlemlemiştir. **İkinci olarak**, Indiana ve New Mexico'dan katılımcılar K-12 okullarının ve bölgelerinin siyahi, Latin ve yerli öğrencileri üniversiteye ve kariyerlerine tam olarak hazırlamak için ihtiyaç duydukları finansmandan yoksun olduğunun altını çizmiştir. Nitekim ABD genelinde eyaletlerin, çoğunluğu beyaz olmayan öğrencilerin olduğu okullara daha az kamu eğitim fonu dağıttığı bir gerçektir. Siyahi ve Latin öğrenciler daha iyi kaynaklara sahip okullara gittiklerinde mezun olma, üniversiteye kaydolma ve iyi işler bulma olasılıkları daha yüksektir. Veriler artan eğitim, gelir seviyesi ve daha yüksek oy kullanma oranları da dahil olmak üzere sivil katılım arasında bir bağlantı gösterdiğinden, bu aynı zamanda sivil sonuçlara da katkıda bulunabilir. Dolayısıyla siyahi, Latin ve yerli öğrencilerin, işin geleceğinin neyi gerektirdiğini anlamaları, kariyer bilgisi oluşturmaları ve eşitlikçi ve bütüncül bir hazırlığa sahip olmaları gerekir. Bunu gerçekleştirmek için K-12 okulları ve bölgele-ri yüksek öğretim sistemleri, şirketler ve endüstri ile siyahi, Latin ve yerli toplulukların birbirleriyle ortaklık kurması ve üniversite ve kariyer hazırlığı için daha fazla finansmana ihtiyaçları vardır. K-12 okulları ve bölgeleri bu çabaları ırk eşitliği ve toplum merkezli bir mercek altında birleştirirse, öğrencileri üniversitede ve gelecekteki kariyerlerde başarıya hazırlayabilir.

Öte yandan yerel yönetimler, yerel halkın yaşam kalitesini yükseltmek amacıyla erişilebilir ve sürdürülebilir sağlık hizmetlerini sunmakla mükelleftir. Genel olarak yerel yönetimler, ruh ve beden sağlığına yönelik tesisler kurmak, sağlıklı bir toplum için gerekli eğitim faaliyetlerini yürütmek, evde bakım hizmetlerini gerçekleştirmek, yaşlı bakımevleri ve rehabilitasyon merkezleri açmak gibi faaliyetlerde bulunmaktadır. Özellikle Covid-19 pandemisiyle birlikte, yerel düzeyde sağlık hizmetlerinin önemi bir kez daha açığa çıkmıştır.

Hindistan merkezli düşünce kuruluşu **Access Health International**, 2018 yılında yayınladığı bir raporda İsveç'in Uppsala kentindeki yönetimin, yaşlılar için sağlık hizmetlerini ne ölçüde

yerine getirdiğine odaklanmıştır.⁶⁸ Buna göre, güçlü bir sağlık sistemine sahip olan ve sistemi iyileştirmek için önemli ölçüde bütçe ve zaman ayıran İsveç gibi bir ülkede bile, bakım koordinasyonu zorlu bir iştir. Bunun nedeni büyük ölçüde, sağlık hizmeti sorumluluğunun iki yerel yönetim kademesi (ilçe ve belediye) arasında paylaştırılması ve hiçbirinin diğerinin ne yaptığı hakkında tam olarak bilgi sahibi olmamasıdır. İsveç'teki ilçeler, birinci basamak sağlık hizmetleri sunarken; belediyeler, yaşlı bakımı da dahil olmak üzere uzun vadeli bakımı yönetmektedir. Fakat iki yönetim arasında, özellikle yaşlı bakımı konusunda koordinasyon eksikliği yaşanmaktadır. Bu durum karşısında, Uppsala kentinde bakım koordinasyon boşluğunu kapatmak için yeni bir sistem inşa edilmiştir. Belediye, yaşlı ve uzun süreli bakım için bir kişinin vekil birinci basamak hekimi olarak hareket ettiği merkezi bir **bakım koordinasyon grubu** oluşturmuştur. Grup içerisinde belediyeden doktorlar, hemşireler, meslek terapistleri ve destek görevlileri yer almaktadır. Birinci basamak hekimi tarafından yönlendirilmek yerine, bu çekirdek ekip tüm bakım planlama toplantılarını yürütmekte ve birinci basamak hekimini ilerleme konusunda bilgilendirmektedir. Dolayısıyla yerel yönetim liderleri ve sağlık hizmeti sağlayıcıları mevcut durumu kabullenmek yerine, birinci basamak hekimlerinin ve uzman bakım sağlayıcılarının iletişim ve etkileşim biçimini yeniden yapılandırmak için birlikte çalışmış ve yaşlıların yanı sıra uzun süreli bakıma muhtaç olanlar için bakım koordinasyonunu dönüştürmüştür. **Uppsala**, sağlık hizmetlerinde **yerel yeniliklerin** dikkate değer sonuçlar sağlayabileceğinin **güzel bir örneğidir**.

The Center for American Progress, 2022 yılında yayınladığı bir raporda sosyal, ekonomik ve çevresel politikaların sağlık politikaları üzerinde etkili olduğunu ifade etmiştir.⁶⁹ Buna göre sosyal, ekonomik ve çevresel politikalar sağlık politikalarıdır. Ücretler ve yan haklar, vergiler, eğitim, uygun fiyatlı barınma, hızlı ulaşım, iklim ve günlük hayatın diğer yönleri hakkındaki kararlar, halk sağlığı üzerinde etkiye sahiptir. Bu politikalar hayat kurtarabilir veya erken ölümlere neden olabilir; hastalıkları önleyebilir veya sağlık bakım maliyetlerini artırabilir; eşitsizlikleri azaltabilir veya genişletebilir. Dolayısıyla insanların içinde yaşadıkları sosyal ve ekonomik koşulların ve bu yaşam koşullarını şekillendiren politikaların sağlıkları ve uzun ömürleri için büyük önem taşıdığını söylemek mümkündür. Beklenen yaşam süresi ve ölüm oranlarından hastalık ve yaralanma insidansına kadar değişen sağlık sonuçlarını belirleyen eğitim, istihdam, gelir, barınma, ulaşım, fiziksel ve sosyal çevredir. Halk sağlığı uzmanları, bunlara **sağlığın sosyal belirleyicileri** adını vermiştir. Bu nedenle, sağlığın sosyal belirleyicilerini etkileyen politikaların Amerikalıların sağlığı üzerinde önemli etkileri vardır. Okulları, işleri, vergileri, otoyolları ve insanların hayatlarının diğer yönlerini etkileyen ve hastanelerle çok az ilgisi olan kararlar, sağlığı iyileştirebilir veya onları tehlikeye atabilir. Ayrıca ABD'de, sağlık odaklı olarak az sayıda ama artan sayıda bileşik indeks geliştirilmiştir.

⁶⁹ <https://www.americanprogress.org/article/measuring-the-health-outcomes-of-socioeconomic-and-environmental-policies/>.

Örnekler arasında, sağlığı etkilediği bilinen koşulların varlığına dayalı olarak toplulukları puanlayan **Sosyal Yoksunluk Endeksi ve Topluluk Direnç Tahminleri** yer almaktadır. Başka bir örnek, yerel göstergeler ile yaşam beklentisi arasındaki matematiksel korelasyona dayanan **Sağlık Fırsatı Endeksi ve Sağlıklı Yerler Endeksi** (HPI) tarafından topluluklara verilen puanlardır. 2015 yılından beri Kaliforniya için hazırlanan HPI, çeşitli politika kararları için kullanılmıştır. Bilhassa, Covid-19 salgınının ilk yılında Kaliforniya, pandemiye müdahalede eşitliği teşvik etmek ve yatırım kararlarını etkilemek için eyalet çapında bir çaba olan “**Daha Güvenli Ekonomi için Taslak**” kapsamında HPI’yi kullanmaya başlamıştır. Aynı zamanda bu rapor, sağlık etkilerinin ölçümüne ilişkin teknik hususları göstermek için iki örnek (asgari ücret politikası ve iklim politikası) sunmaktadır. Asgari ücret yasalarıyla ilgili araştırmaların çoğu, daha yüksek ücretlerin istihdam ve gelir gibi yollarla ekonomik güvenliği nasıl etkilediğine odaklanırken, giderek artan sayıda çalışma bunların sağlık sonuçları üzerindeki etkisini inceliyor.

Örneğin araştırmalar, erken ölüm, kalp krizi, depresyon, intihar, diyet, sağlık hizmetlerine erişim ve doğum sonuçları ile ilişkisini göstermiştir. Yapılan çalışmada eyalet asgari ücretindeki 1 dolarlık artış, lise veya daha az eğitime sahip olanlar arasındaki intihar oranında %3 ila %6’lık bir azalma ile ilişkilendirilmiştir. Bununla birlikte, iklim değişikliğinin ve fosil yakıt üretiminin sağlık üzerinde büyük etkileri vardır. Aşırı sıcaklıklar hastaneye yatış oranlarını ve sıcak çarpması gibi sıcağa bağlı hastalıklardan ölüm oranlarını artırır. Ozon seviyelerindeki ve orman yangınları tarafından havaya taşınan küldeki artışlar, geniş bölgelerde solunum yolu hastalıklarına neden olabilir. Doğal afetler ve şiddetli hava olayları, halk sağlığının bağlı olduğu temel altyapıyı bozabilir. Örneğin, su basmış yollar ve devrilmiş elektrik hatları gıdaya, doktorlara ve acil tıbbi hizmetlere erişimi engelleyebilir. İçme suyu ve sanitasyon sistemlerinin kirlenmesi bulaşıcı hastalıklara neden olabilir. Özellikle dezavantajlı topluluklar üzerindeki ekonomik baskılar, doğal afetlerden sonra toparlanmalarını ve geçim kaynaklarını yeniden inşa etmelerini zorlaştırmakta ve bu durum,

daha ciddi sağlık komplikasyonları ve ölüm riskini artırmaktadır. Bu kapsamda önleyici bir faaliyet örneği olarak, Beyaz Saray Çevresel Kalite Konseyi tarafından oluşturulan İklim ve Ekonomik Adalet Tarama Aracı, Biden yönetiminin çevresel ırkçılıkla mücadele için **Adalet40 Girişimi**⁷⁰nin uygulanmasına yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Bu şekilde tarihsel olarak marjinalleştirilmiş ve yetersiz hizmet almış topluluklar belirlenerek, federal iklim ve altyapı yatırımlarının en az %40'ı bu toplulukların yararlanması adına düzenlenmiştir. Nitekim yapısal ırkçılığın halk sağlığına yönelik ciddi bir tehdit ve ırksal ve etnik sağlık eşitsizliklerinin temel nedeni olduğunun kabul edilmesiyle, politikaların beyaz olmayan insanları ve diğer tarihsel olarak marjinalize edilmiş toplulukları nasıl etkilediğini dikkate almak kritik derecede önemlidir.

Öte yandan, 2019 yılından başlayıp bütün dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisi, küresel çapta ölümlere yol açmakla birlikte insanların ruh sağlığını da olumsuz şekilde etkilemiştir. Sosyal mesafe kendi başına bir salgın haline geldikçe yerel yönetimler, sağlıklı faaliyetleri teşvik etmenin yollarını aramıştır ve parklar, meydanlar ve sokaklar gibi halka açık alanların bu etkileşimlerin en güvenli ve adil bir şekilde gerçekleşebileceği yerler olduğunu görmüştür. Bu doğrultuda, İngiltere merkezli düşünce kuruluşu **Centre For London**, 2021 yılında yayınladığı bir raporda pandemiyle birlikte değişen koşullara uyum sağlayarak, ruh sağlığına yönelik faaliyetlerde bulunan şehirleri örneklendirmiştir.⁷¹ Buna göre **Barselona**, pandemi sırasında vatandaşlara kamusal alan sağlama ihtiyacının daha da belirgin hale geldiği Avrupa'nın en yoğun şehirlerinden biridir. Aynı zamanda vatandaşlar, toplumsal hareketlerin de gösterdiği gibi, daha az kirliliğe ve gürültüye sahip bir şehir talep etmektedir. Dolayısıyla Barselona, daha yaşanabilir bir şehir elde etmek için kamusal alana ve hareketliliğe öncelik vermektedir. Bu kapsamda Barselona'nın "Superblock" programı, hâlihazırda özel araçların kullandığı kamusal alanın bir kısmını geri almayı, aynı zamanda vakit geçirmek için yeni yerler kazanmayı, kentsel yeşilliği artırmayı ve insanı dönüşümün merkezine koymayı hedeflemektedir. Her ikisi de 2016 ve 2018 yılları arasında kurulan Poblenou ve Sant Antoni mahallelerindeki "**superblock**" projeleri, bu modelin Eixample bölgesinin geniş caddeler ağında verimli bir şekilde uygulanabileceğinin kanıtıdır. Böylelikle sosyal ilişkileri ve yerel ekonomiyi destekleyen daha sağlıklı, daha yeşil, daha adil ve daha güvenli bir kamusal alan imkânı oluşturulmaktadır.

Başka bir örnek olarak, **Singapur'da** 2015 yılında insanların şehirle yeniden bağlantı kurması için daha keyifli ve sürdürülebilir yerler inşa etmek amacıyla kentsel tasarım ve sosyal fikirleri birleştiren bir tasarım danışmanlığı ajansı olan **LOPELAB** kurulmuştur. Bu oluşum, özellikle pandemi sırasında Keong Saik mahallesinde dükkânların önündeki arabaların yerini alan ve herkese açık "**yeşil adalar**" olarak tanımlanan Parklet'lere ilham kaynağı olmuştur. **Parkletler**, bu tür zor zamanlarda barlara ve restoranlara destek olmuş, caddede mini parklar oluşturarak ve halka daha fazla açık alan sağlayarak bölgeye canlılık getirmiştir. Nisan 2021'de kurulduklarından bu yana, bu mini parklara yönelik talepler sürekli artmıştır.

⁷⁰ Justice40: ABD'de federal hükümet, ülke tarihinde ilk kez belirli Federal yatırımların toplam faydalarının %40'ının dezavantajlı topluluklara ayrılmasını hedeflemiştir. Başkan Joe Biden, göreve geldikten birkaç gün sonra 14008 sayılı Başkanlık Kararnamesini imzalayarak bu taahhüdü vermiştir.

⁷¹ <https://www.centreforlondon.org/blog/placemaking-international-examples/>.

2.4. Teknoloji

Daha önce bahsedildiği gibi, yerel yönetimler küresel çapta yaşanan krizlerden doğrudan etkilenmektedir. Geleneksel belediyeçilik anlayışı, bu sorunların çözümü karşısında yetersiz kalmaktadır. Dolayısıyla, hem krizlere karşı aktif müdahale ve mobilizasyon için hem de yerel halka yönelik hizmetlerin kaliteli, verimli ve tasarruflu şekilde sunulması için teknolojik çözümler gündeme gelmektedir. **Yapay zekâ, blokzinciri, sosyal medya, mobil uygulamalar** gibi çok çeşitli alanlardaki teknolojik gelişmeler, bireyler ile yerel yönetimler arasındaki ilişkiyi yeniden şekillendirmektedir. Örneğin “**akıllı şehir**” uygulamaları ve bu doğrultuda geliştirilen teknolojik çözümler, yerel yönetimlerin öncelik verdiği yatırım alanları arasındadır.

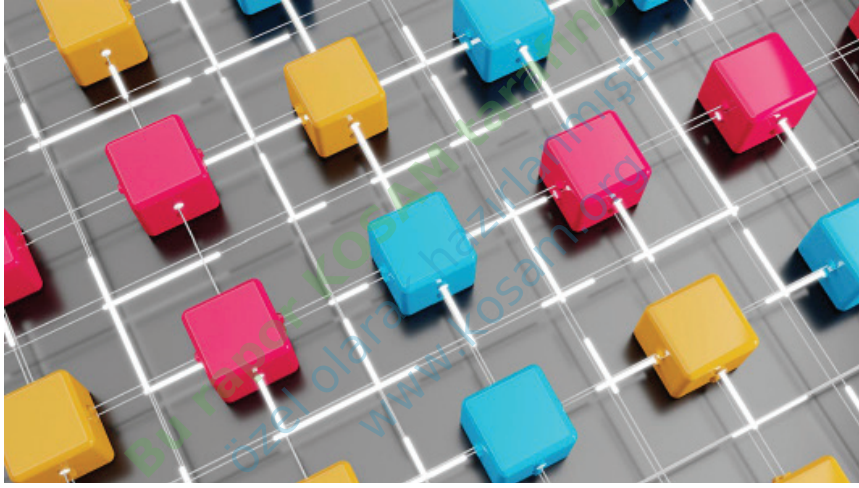
Kentsel hizmetlerin daha kaliteli ve öngörülebilir şekilde sunulması için akıllı şehir kapsamında stratejiler geliştirilmekte ve yatırımlar yapılmaktadır. Bu kapsamda, Fransa merkezli **The European Union Institute for Security Studies (EUISS)** tarafından 2020 yılında yayınlanan bir raporda, Covid-19 döneminde Çin’in akıllı şehir uygulamalarından bahsedilmiştir.⁷² Akıllı şehir terimi, enerji şebekelerinden ulaşım/hareketlilik ve park etme sistemlerine kadar kentsel altyapı ve hizmetleri iyileştirmek için teknolojinin kullanımı ile ilgilidir ve diğerlerinin yanı sıra su arıtma, atık yönetimi ve güvenlik konularını içermektedir. Çin, akıllı şehri ulusal kalkınma stratejisinin bir parçası haline getirmiştir. Merkezi hükümet, Ocak 2019’da toplam 500 adet hazır veya yapım aşamasında akıllı şehir pilot projesi olduğunu iddia ederek Çin’de akıllı şehirlerin gelişimini büyük ölçüde teşvik etmiştir.

Covid-19 krizi, Çin'in akıllı şehir gelişimine üç şekilde ivme kazandırmıştır. **İlk** olarak, Aralık 2019'dan bu yana Çin hükümeti, birkaç teknoloji şirketiyle iş birliği içinde, kendi ulusal topraklarında birkaç büyük akıllı şehir işlevinin kullanımını ve testini hızlandırmıştır: Bunlar arasında Yapay Zekâ (AI), gözetleme kameraları, dronlar, yüz tanıma teknolojisi yer almaktadır. **İkinci** olarak, Şubat 2020'den bu yana Çin, akıllı şehir teknolojilerinden bazılarının uluslararası tanıtımını hızlandırmıştır. Hem yerel hem de uluslararası izleyicileri hedef alarak, virüsle savaşmak için çeşitli şehirlerde teknolojilerin büyük ölçekli kullanımını yoğun bir şekilde teşvik etmiştir. Bu kapsamda yapay zekâ ve yüz tanıma lideri Sense Time ve robot girişimi Keenon 8 gibi birçok Çinli teknoloji şirketi, akıllı şehir ürünlerini uluslararası pazarlarda tanıtmıştır. Aynı zamanda pandemiden etkilenen ülkelere çeşitli teknolojik araçlar bağışlanmıştır. Örneğin Huawei, Kenya hükümeti ve Pakistan Sağlık Bakanlığı'na video konferans ekipmanı; video izleme şirketi Dahua, Lübnan Sağlık Bakanlığı'na ve Tayland'daki çeşitli kurumlara yapay zekâ özellikli sıcaklık tarama kameraları bağışlamıştır. **Üçüncü** olarak, Mart 2020'nin başlarında Çin'in merkezi hükümeti, ekonomisinin krizden çıkmasına yardımcı olmak için teşvik tedbirlerini açıklamıştır. Pekin'in 2008-2009 küresel ekonomik ve mali krizinin ardından açıkladığı ve büyük ölçüde geleneksel altyapıya (ulaşım, enerji vb.) odaklanan teşvik paketiyle karşılaştırıldığında, yeni önlemler çok daha güçlü bir teknolojik bileşene sahiptir. Özellikle, hükümetin "yeni altyapı yatırımları" olarak adlandırdığı **5G baz istasyonları, büyük veri merkezleri, yapay zekâ, Nesnelerin İnterneti (IoT)**, hızlı gelişimini destekleyen yatırımlar olan akıllı şehir ekosisteminin temel bileşenlerini içermektedir. Akıllı şehirlerin inşa edilmesi de teşvik önlemlerinin bir parçası olarak açıkça belirtilmektedir. Dolayısıyla bu gelişmeler, Çin'in akıllı şehir konseptini Covid-19 salgını sırasında her zamankinden daha fazla ulusal ve uluslararası bir öncelik olarak gördüğünün kanıtıdır.

Öte yandan akıllı şehir konsepti, güvenlik ve jeopolitik ikilemlere yol açmaktadır. Söz konusu teknolojilerin çoğu akıllı şehirlerin temel bileşenleri olduğundan, iki yıl önce ABD-Çin ticaret ve teknolojik gerilimlerinin ortaya çıkmasından bu yana jeopolitik boyut daha belirgin hale gelmiştir. Özellikle 5G ve yeni nesil ağlar, veri dolaşımını hızlandırdıkça hem kurumsal hem de devletle ilgili çözümler için giderek daha önemli hale gelmiştir. Ayrıca güvenlik ve jeopolitik etkileri olan bir dizi sektörde (sağlık, ulaşım ve hareketlilik vb.) teknolojik projelerin geliştirilmesiyle birlikte Çinli yetkililer yerel düzeyi ekonomik, teknolojik veya diplomatik çıkarları desteklemek için giderek daha önemli bir kanal olarak tanıtmaktadır. Bunun için, son yıllarda imzalanan "**kardeş şehirler**" ortaklıklarının sayısının artırılması hedeflenmiştir. Dolayısıyla Çin'in akıllı şehir uygulaması doğrultusunda, Avrupa'nın da artık dünya çapında hızla gelişen "güvenli şehir" boyutunu göz ardı etmeden, küresel ölçekte rekabetçi olma hedefiyle kendi akıllı şehir modelini iddialı bir şekilde şekillendirmesi gerekmektedir. Bunun yapılmaması, Avrupa şehirlerinin yabancı teknolojilere güvenmek zorunda kalmasına ve aynı zamanda Avrupa şehirlerinin, teknolojiyi işlevlerine tamamen entegre etmiş diğer şehirlerle karşılaştırıldığında, rekabet dışı ve güvensiz hale gelmesine neden olabilmektedir.

ABD merkezli düşünce kuruluşu **Urban Institute** 2022 yılında yayınladığı bir raporda, son dönemlerde ortaya çıkan bir başka teknolojik gelişme olan **blokzinciri**⁷³ ve **yerel yönetim ilişkisinden** bahsetmiştir.⁷⁴ ABD genelindeki eyalet ve yerel yönetimler, artık “Web3” olarak anılan Bitcoin ve diğer dijital varlıkların arkasındaki teknoloji olan kripto para birimlerini ve blokzinciri benimsemiştir. Bu uygulama, insanların yatırım yapabileceği veya ödeme olarak kullanabileceği, blokzinciri teknolojisi ile oluşturulan yeni bir dijital varlık biçimidir. 2021’de **Miami ve New York**, bölgeye özgü kripto jetonları çıkarmak için geliştiricilerle birlikte çalışmıştır. Ayrıca Colorado valisi, eyaletin vergi ödemeleri ve diğer işlemler için kripto para birimlerini kabul edeceğini duyurmuştur.

Temel olarak blokzinciri teknolojisi, ayrıntılı bir defter üzerinde şeffaf ve doğrulanabilir işlemler sunmaktadır. Bir blokzinciri defterindeki girişler, herkes tarafından görülebilir ve değiştirilemez; bu da tüm kullanıcıların doğrulanmış bir işlem geçmişine erişimini mümkün kılar. Potansiyel yerel yönetim blokzinciri kullanımları arasında verimli kayıt tutma, sağlık verileri dahil olmak üzere izlenen veri paylaşımı, telif hakları oluşturma ve hatta oylama yer almaktadır. Örneğin Austin şehrinde evsiz insanların kayıt altına alınmasında, Chandler şehrinde mobil oylama uygulamasında, Santa Cruz şehrinde hizmetleri kolaylaştırmak için bir dijital cüzdan uygulamasında blokzinciri teknolojisi kullanılmaktadır. Öte yandan şehirler, bu teknolojileri teşvik ederken en baştan bir eşitlik merceğini ve etkilenen toplulukları politika tasarımı, uygulaması ve değerlendirmesinin tüm aşamalarına dahil etmeyi gözden kaçırmamalıdır. Nitekim blokzinciri teknolojisi, özellikle finansal hizmetlerde bazı kurumsallaşmış ırksal önyargıları ortadan kaldıracak güvenli ve merkezi olmayan finansal sistemler oluşturma potansiyeline sahiptir.

58 ⁷³ Blokzinciri: Kripto paralara temel oluşturan bu teknolojik çözüm, şifrebilimine dayanarak çeşitli alanlarda şeffaf ve güvenilir çözümler sunmaktadır.

⁷⁴ <https://www.urban.org/urban-wire/what-are-promises-and-pitfalls-blockchain-localgovernments>.

Öte yandan, **Research Institute of Economy Trade and Industry** (RIETI) tarafından 2022 yılında yayınlanan bir raporda, Japonya'daki yerel yönetimlerin dijital dönüşüm uygulamalarından bahsedilmiştir.⁷⁵ Buna göre, dijital dönüşümün mevcut durumuna yönelik yapılan anket verileri, dijital dönüşümdeki ilerlemenin şimdiye kadar düşük seviyede gerçekleştiğini ve küçük belediyelerin bu dönüşüme uyum sağlamakta zorlandığını göstermektedir. Birçok faktör dijital dönüşümü engellemektedir. Bunlar arasında uzmanlık eksikliği, dahili insan kaynakları geliştirilmedeki zorluklar ve birçok yazılı prosedür yer almaktadır. Daha küçük belediyeler, yetersiz bilişim teknolojileri ekipmanı ve güvenlik sistemleri gibi donanım sınırlamalarıyla karşı karşıyadır. Bu durumda, küçük ölçekli belediyelerin merkezi yönetimin yardımının yanı sıra ortaklıklara ihtiyaçları vardır. Dolayısıyla, hükümetin ortaklıklar düzenlemek için bir teşvik ve çerçeve sağlaması gerekmektedir. Rapora göre, dijital dönüşüm konusunda başlangıç aşamasındaki belediyelerin idari prosedürlerin dijitalleştirilmesi ve otomasyon yoluyla kamu hizmetlerinin kalitesini ve verimliliğini iyileştirmesi beklenmektedir. Belediyelerin uyum sağladığı sonraki aşamada gerçekleşen dijital ortamdaki iş akışları veya organizasyonları uzaktan çalışmaya, veriye dayalı karar vermeye, kanıta dayalı politika oluşturmaya ve endüstriyel politika açısından yerel endüstride dijital dönüşümün yaygınlaşmasına elverişlidir. Dolayısıyla dijital dönüşüm, yerel yönetimlerin hizmet sunumunun kalitesini ve etkinliğini artırmakla birlikte, karar alma süreçlerinde yerel devlet dairelerindeki iş akışlarını ve politika oluşturma süreçlerini dönüştüren yenilikçi değişikliklere yol açmaktadır.

2.5. Çevre

Bireyler yaşadıkları bölgede soludukları hava, yedikleri yemek ve içtikleri su dahil olmak üzere gündelik yaşamları için çevrenin sağladığı birçok faydaya bağımlı durumdadır. Bu kapsamda temiz hava, temiz su, barınak ve istikrarlı bir iklim, insan sağlığı için doğrudan çevre ile bağlantılı gerekliliklerden sadece birkaçıdır. Birleşmiş Milletler Çevre Programı'na göre en az 155 ülke, vatandaşlarının sağlıklı bir çevrede yaşama hakkına sahip olduğunu ulusal mevzuat veya İnsan Hakları Evrensel Beyannameşi gibi uluslararası anlaşmalar aracılığıyla kabul etmektedir. Fakat bu korumalara rağmen, Dünya Sağlık Örgütü tüm ölümlerin %23'ünün hava kirliliği, su kirliliği ve kimyasallara maruz kalma gibi "**çevresel risklerle**" bağlantılı olduğunu ifade etmiştir.⁷⁶ Dolayısıyla insanların yaşam kalitesi, çevre politikalarının nasıl yönetildiğine bağlı olarak değişmektedir. Bu noktada insanların yaşamına doğrudan etki eden yerel yönetimler, çevrenin korunması ve geliştirilmesi konusunda önemli bir rol oynamaktadır.

⁷⁵ <https://www.rieti.go.jp/jp/publications/dp/22e102.pdf>.

⁷⁶ <https://www.unep.org/news-and-stories/story/six-reasons-why-healthy-environments-should-be-human-right>.

Danimarka merkezli düşünce kuruluşu **Danish Institute for International Studies** (DIIS) tarafından yayınlanan bir rapor, yerel yönetimlerin iklim değişikliğiyle mücadelede önemli aktörler olduğunu vurgulamıştır.⁷⁷ Buna göre, ulusal hükümetlerin karbon emisyonlarını azaltma konusunda bağlayıcı anlaşmalara varamamaları, iklim sorunlarıyla mücadele konusunda hükümetlere yönelik güvensizliğin yaşanmasına neden olmuştur. Nitekim devlet başkanları küresel müzakerelerle uğraşırken, yerel makamlar genellikle gerçek eylemi gerçekleştirenler olmuştur. Örneğin yaşanan bir sel felaketinde yerel politikacılar, taşınan kanalizasyonların veya yükselen deniz seviyelerinin oluşturduğu sorunlarla, maliyetlerle ve halkın öfkesiyle karşı karşıya kaldıklarından doğrudan müdahalede bulunmaktadır. Dolayısıyla tüm dünyada ulusal iklim değişikliği politikaları geliştirilirken, dikkatler giderek bu politikaların gerçekte nasıl uygulanabileceğine çevrilmektedir. Geçmişteki tartışmalar “**ne yapılması gerektiğine**” odaklanma eğilimindeyken, günümüzde artık “**bunu kimin yapacağı**” önem kazanmaktadır. Bu noktada yerel yönetimler önemli bir rol oynamaktadır; çünkü onlar merkezi devlet ile yerel topluluk arasındaki kurumsal bir köprü olarak hizmet vermektedir. Böylece yerel yönetimler, vatandaşların uyum çabalarını desteklemek ve yerel ve ulusal düzeyler arasında politika ve finansman süreçlerine aracılık etmek için benzersiz bir konuma sahiptir.

World Resources Institute tarafından 2021 yılında yayınlanan raporda, şehirlerin iklim krizine adaptasyonunu hızlandırma ve birden fazla fayda sağlayan çözümlere yatırım yapma ihtiyacı doğrultusunda “**1000 Şehir Şimdi Uyum Sağlıyor**” başlıklı küresel programdan bahsetmiştir.⁷⁸ Programın ana hedefi, 2030 yılına kadar 1000 şehirde adaptasyonu hızlandırmak, iklim risklerini azaltmak ve 500 milyondan 1 milyara kadar insanın yaşam kalitesini iyileştirmektir. Bu program, Paris iklim uyum hedeflerine ulaşmak için bir yol oluştururken, kapsayıcı ve dirençli bir Covid-19 iyileşmesi için kaldıraç olarak şehirlerdeki iklim uyumuna odaklanacaktır. Programın koalisyon ortakları olan Küresel Adaptasyon Merkezi, Dünya Kaynakları Enstitüsü, Dirençli Şehirler Ağı ve BM-Habitat, şehirlerin iklim değişikliğine hemen uyum sağlama ihtiyaçlarına yanıt vermekte ve küresel programı şu yollarla operasyonel hale getirme taahhüdünde bulunmaktadır:

1) Sistem Değişikliği: Büyüyen küresel kuruluşlar koalisyonu, etkiyi en üst düzeye çıkarmak ve şehirlerde uygulamayı hızlandırmak için teknik destek ve yatırımları koordine edecek, bilgi ve ağları paylaşacaktır.

2) Stratejik Çözümler: Dirençli iyileşmenin itici gücü olarak doğaya dayalı uyum, kentsel su direnci ve kentsel yoksullar için kapsayıcı ve yerel olarak yönetilen uyum benimsenecektir.

3) Ölçeklendirme Stratejisi: Bir kentsel uyum uygulaması oluşturularak ve uyum konusunda yerel ve küresel bilgi ortaklıklarını destekleyerek dönüştürücü kapasite geliştirilecektir.

60 ⁷⁷ <https://www.diis.dk/en/research/can-local-governments-save-the-planet>.

⁷⁸ <https://www.wri.org/update/release-joint-statement-accelerating-climate-adaptation1000-cities-adapt-now>.

⁷⁹ <https://www.sei.org/wp-content/uploads/2019/04/the-role-of-local-governments-inadapting-to-climate.pdf>.

İsveç merkezli düşünce kuruluşu **Stockholm Environment Institute** tarafından 2019 yılında yayınlanan bir raporda, Baltık Denizi ülkelerindeki **yerel yönetimlerin iklim değişikliğine uyum konusundaki rolleri** analiz edilmiştir.⁷⁹ Rapor, CASCADE projesinin Politika Diyalogu çalışmasının bir parçasıdır. Baltık Denizi bölgesindeki ülkelerde uzun vadeli iklim riskleri değerlendirilmesiyle ilgili mevcut politika ve düzenlemelerin analiz edilmesi ve haritalandırılması CASCADE projesinin ana faaliyetlerinden biridir. Projenin hedefleri, iklim riski değerlendirmesini ulusal ve yerel düzeyde yönetim ve politika planlamasına dahil etmek, makro bölgelerde ilgili politikaların tutarlılığını sağlamak ve ayrıca sürdürülebilirliği ve proje sonuçlarının benimsenmesini sağlamaktır. Bu bağlamda Danimarka, Estonya, Finlandiya, Almanya, Letonya, Litvanya, Polonya, Norveç ve İsveç olmak üzere dokuz Baltık ülkesinin tümü, iklim uyumuyla ilgili mevzuata sahiptir. Fakat bu ulusal mevzuatların yerel düzeyde planlama ve uygulamaya nasıl dönüştüğü, ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Bu doğrultuda, incelenen dokuz ülkenin hepsinin bir ulusal iklim adaptasyon stratejisi vardır. Ancak bu, uygulamaya rehberlik edecek bir Ulusal Uyum Planına sahip oldukları anlamına gelmez. Norveç, Polonya ve Letonya'nın stratejileri vardır ve strateji uygulamasını teşvik etmek için diğer mekanizmalara güvenmektedir. Örneğin Polonya bir Ulusal Uyum Planı geliştirmek yerine, alt ulusal düzeyde planlamayı teşvik etmek için destekler aracılığıyla stratejisinin uygulanmasını koordine etmektedir. Diğer ülkelerde bir strateji vardır, ancak planların yalnızca yerel düzeyde oluşturulması gerekmektedir. Örneğin, İsveç'te Eyalet Yönetim Kurulu düzeyinde ve Almanya'da Bundesländer düzeyinde oluşturulmaktadır.

Ülkelerin çoğu, uyum açısından yerel yönetimin rolünü resmi veya gayri resmi olarak tanımlamıştır. Üç ülkede (Danimarka, Norveç ve İsveç) **yerel yönetim rolü** ulusal stratejik belgelerde tanımlanmıştır. Ancak bu, yerel yönetimlerin sorumludan ziyade daha çok müdahil olduğu anlamına gelmektedir. Yerel uyum planları için gerekliliklerin eksikliği, yerel düzeyde fon tahsisi ile bu tür yetkileri takip etme ihtiyacı ile ilgili olabilir. Ayrıca daha yüksek seviyelerdeki koordinasyondan da kaynaklanabilir. Örneğin, İsveç'te eyalet düzeyi için uyum planları gereklidir, fakat belediyelerin Kapsamlı Belediye Planında iklimle ilgili belirli riskleri hesaba katması gerekmektedir. Bu durum, diğer ülkelerin stratejilerinde veya planlarında yerel yönetimlerden bahsetmediği anlamına gelmez. Bazı ülkelerde (Finlandiya, Letonya, Litvanya ve Polonya) yerel yönetimlerin rolü kabul edilmektedir ve ulusal planlar veya stratejiler yerel düzeydeki planları teşvik etmekte, ancak zorunlu kılmamaktadır. Örneğin, **Finlandiya** Ulusal Uyum Planı, bölgesel ve yerel yönetimlerin uyumla ilgili çalışmalara katılmasını teşvik etmektedir. Amaç, çeşitli sektörleri ve aktörleri uyumun planlanmasına entegre etmektir. **Letonya'da** yerel yönetim özellikle toplumsal sağlık ve esenlik, iklime dayanıklı altyapı-bina ve uyumun sektörel politikalara ve mekansal gelişme belgelerine ve kamuya açık bilgilere entegrasyonu dahil olmak üzere beş stratejik hedefin tümünde uyum önlemlerinin uygulanmasına dahil olmaktadır. **Polonya'da** ise Stratejik Uyum Planı 2020'nin uy-

gulanmasında özel bir rolün, iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin biriktiği şehirlere düşeceği belirtilmektedir. Kentsel uyum planlarının geliştirilmesi yoluyla kalkınma eylemlerinin programlanmasında uyumun dikkate alınması gerektiğine işaret edilmektedir; ancak bu bir zorunluluktan çok bir teşvik olarak görülmektedir. Öte yandan, yerel yönetimler için (zorunlu) iklim değişikliğine uyum stratejisi veya eylem planı hazırlama zorunluluğu, bölgedeki dokuz ülkeden yalnızca birinde (Danimarka) uygulanmıştır. Bununla birlikte, bölge ülkelerinin yerel düzeydeki uyum çalışmaları şu yollarla güçlendirilebilir:

- 1) Uyum planlaması konusunda yerel yönetimler için ulusal düzeydeki yetkililerden gelecek sistematik desteğin artırılması
- 2) Yerel uyum için rehberliğin, istikrarlı finansmana erişimin ve bilginin iyileştirilmesi
- 3) İklim ve afet risk değerlendirmelerinin entegre edilmesi ve sektörler arasında bilgi paylaşımının yapılması

Bangladeş merkezli düşünce kuruluşu **Centre for Policy Dialogue**, 2022 yılında yayınladığı bir raporda yeşil şehirler için **hava ve plastik kirliliğinin azaltılması** gerektiğinden bahsetmiştir.⁸⁰ Buna göre, büyük şehirlerde daha yüksek sanayileşme, kentleşme ve enerji tüketimi ile hava ve plastik kirliliği, özellikle Bangladeş'in kalkınması için ciddi sağlık, çevresel ve ekonomik riskler oluşturmaktadır. Araştırmalar, kentleşmenin daha yüksek sera gazı emisyonları ve daha yüksek yıllık ortalama sıcaklık değişimi ile bağlantılı olduğunu göstermektedir. Çeşitli kirlilik türleri arasında, hava ve plastik kirliliği Bangladeş'in büyük şehirlerinde yaygındır.

İsviçre hava kalitesi teknolojisi şirketi IQAir'e göre Dakka, hava kalitesi nedeniyle 2021 Bölgesel Başkent Şehir Sıralamasında Yeni Delhi'den sonra dünyanın **en kirli ikinci şehri** seçilmiştir. Ayrıca, kentleşmenin artmasıyla birlikte plastik kirliliği de artmaktadır. Bu kapsamda hava ve plastikten kaynaklanan kirliliklerin azaltılması yoluyla şehirleri yeşil ve çevre dostu hale getirmek amacıyla **“Yeşil Şehirler Girişimi”** başlıklı bir çalışma yürütmüştür. Başkent Dakka'nın hava kalitesinin araç emisyonları, inşaat sektörünün neden olduğu emisyonlar, kömürle çalışan elektrik santralleri, biyokütle yakma ve atık yakma gibi birçok başka nedenden dolayı kötüleşmesi ve ekonomik büyümeye birlikte hem plastik kullanımı hem de plastik atıkların artması doğrultusunda çeşitli çözüm önerileri gündeme gelmiştir:

“Satın alınabilirliklerini artırarak ve ithalat vergisini düşürerek hibrit arabaları teşvik etmek, emisyon seviyelerini kontrol etmenin sıkı bir şekilde izlenmesini ve uygulanmasını sürdürmek, daha iyi atık yönetiminin ve plastik atıkların yeniden kullanımının sağlanması, devletin ve özel sektörün yardımıyla her türden plastik eşyanın toplanmasını artırmak ve atılan tek kullanımlık plastikler için bir pazar oluşturmak, yenilenebilir enerji ve yeşil teknolojiye yatırım yapmak.”

Bununla birlikte, şehirleri daha yeşil hale getirmek ve kirlilikten arındırarak daha müreffeh bir gelecek inşa etmek için hükümetin belediye başkanları, özel sektör, şehir şirketleri dahil olmak üzere tüm paydaşların adil katılımının sağlanması gerekmektedir.

Grattan Institute, 2021 yılında yayınladığı bir raporda daha yeşil, daha güvenli ve daha yaşanabilir şehir imkanından bahsetmiştir.⁸¹ Covid 19 pandemisi süresince tüm dünyada insanların yaptığı bir değişiklik, toplu taşıma araçlarından kaçınmak ve bunun yerine araba kullanmaktır. Fakat insanları araba kullanmaya iten tek güç pandemi değildir. Toplu taşımadan arabalara geçiş, Avustralya'nın **Sidney** kentinde sokağa çıkma yasağı olmadığı zamanlarda da gerçekleşmiştir. Mayıs 2020'den Mayıs 2021'e kadar olan tüm dönemde toplu taşımadaki yolcu oranı %25 ile 82 arasında azalmıştır. **Brisbane** kenti de benzer şekilde, yıl içinde sadece bir tek haftalık sokağa çıkma yasağı olmasına rağmen toplu taşıma yolcu oranı düşük kalmıştır. Dolayısıyla daha fazla bireysel sürüş beklenmektedir; çünkü yakıt tasarruflu arabaların çalıştırılması ve elektrikli arabalar çok daha ucuzdur. Grattan Institute araştırması, bir emisyon tavanının Avustralya'daki ortalama bir sürücüyü, satın almak için daha fazla para ödedikten sonra bile yeni araçlarının ilk beş yılında 900 dolar tasarruf sağlayacağını göstermektedir. Dolayısıyla kamu yatırımları, ağırlıklı olarak otayolların yapımına odaklanmaktadır. Öte yandan, bu durumun ortaya çıkardığı çevresel tahribata yönelik çeşitli önlemler alınmaktadır.

⁸¹ <https://grattan.edu.au/news/mapping-the-road-to-greener-safer-more-liveable-cities/>.

İlginç bir küresel eğilim, şehir içi hız sınırlarının düşürülmesine yöneliktir. Örneğin **Paris**, neredeyse tüm yollarda 30 km hız sınırını benimseyen en son şehir olmuştur. Belediye Başkanı Anne Hidalgo, söz konusu önlemin araba karşıtı olmadığını, arabalardan kaynaklanan sağlıksız kirliliğe ve ayrıca Paris'teki ciddi kazaların ezici çoğunluğunun arabalardan kaynaklandığı gerçeğine bir tepki olduğunu vurgulamıştır. Uluslararası kanıtlar, ortalama araç hızındaki %1'lik bir düşüşün, yaralanmalara neden olan kazaların sıklığında %2'lik ve ölümcül kazaların sıklığında %4'lük bir düşüşle sonuçlandığını göstermektedir. Bu kapsamda rapor, Melbourne'un hava kalitesini ve havalandırmayı iyileştirerek toplu taşımayı mümkün olduğunca pandemiye karşı güvenli hale getirmesini, bisikletliler ve yayalar için daha çekici ve daha güvenli bir şehir oluşturmasını önermektedir.

ABD merkezli düşünce kuruluşu **Catalyst**, 2023 yılında yayınladığı bir raporda, ABD'deki **özel otobüslerin** diğer ulaşım araçlarına göre **daha fazla tercih edilmesi** gerektiğinden bahsetmiştir.⁸² Özellikle son yirmi yılda, özel şehirlerarası otobüsler bir tür rönesans yaşamıştır. Son derece indirimli ücretler ve büyük şehirler arasında noktadan noktaya yolculuklar sunan girişimci firmaların yükselişi, bir zamanlar modası geçmiş olarak görülen bu ulaşım şeklinin daha yüksek bir pazar payı elde etmesine neden olmuştur. Amerikalılar gaz fiyatlarındaki artışlardan ve diğer enflasyonist baskılardan etkilendiğinden, şehirlerarası otobüslerin çekiciliğinin daha da artacağı düşünülmektedir. Fakat otomobiller, yolcu trenleri, uçaklar ve şehir içi toplu taşıma araçlarının tümü devlet sübvansiyonlarından yararlandığından, özel otobüsler diğer herhangi bir modla adil bir rekabete sahip değildir. Buna yönelik federal, eyalet ve yerel yönetimler **“tıkanıklık fiyatlandırması”** ile özel otobüslerin kullanımını teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Trafik sıkışıklığı maliyetli-yken yol alanı değerlidir; Los Angeles ve New York City gibi büyük ABD metropollerinde üretkenlik kaybı açısından maliyet milyarlarca doları bulmakta ve bu tür alanlarda yakıt tüketimi ve araba tamirleri nedeniyle sürücü başına kaybedilen para yıllık 1.000-2.000 dolar arasında değişmektedir. Buna bir yanıt olarak “tıkanıklık fiyatlandırması” gündeme gelmektedir.

Tıkanıklık fiyatlandırılması, karayolunun belirli bir alanına girişinin veya belirli bir zamanda kullanılmasının fiyatlandırılmaya tabi tutulduğu bir sistemdir. Bu şekilde trafiğin en yoğun olduğu yer ve saatlerde, alternatif ulaşım biçimlerinin kullanılması teşvik edilmektedir. Eyaletler arası ve federal yollarda geçiş ücretinin alınması, arabada tek başına seyahat edenlere göre şehirlerarası otobüsleri kullananlara ekonomik avantaj sağlayacaktır. Sonuç olarak, yönetimlerin hem şehirlerarası hem de şehir içi özel otobüsleri diğer ulaşım araçlarına tercih etmesi için çeşitli nedenler vardır. Özel otobüsler, daha az sermaye yoğunudur ve uçak veya araba yolculuğundan daha çevre dostudur. Ancak gelişmek için bu otobüs hizmetlerinin yol fiyatlandırması ve piyasaya dayalı belirli reformlara ihtiyacı vardır.

Hindistan merkezli **The Energy and Resources Institute** tarafından 2022 yılında yayınlanan raporda, Hindistan'da elektrikli araçlara geçişle birlikte sürdürülebilir ve çevre dostu bir ulaşımın hedeflendiği ifade edilmiştir.⁸³ Buna göre, ulaşım sektöründe fosil yakıtlara olan küresel bağımlılık, onlarca yıldır iklim değişikliği ve hava kirliliğine neden olmuştur. Fosil yakıtla bağımlı bir ulaşım sektörünün sürdürülebilirliğine ilişkin büyük endişelere rağmen tahminler, küresel sektörün %88'inin 2040'ta hala fosil yakıtlarla çalışacağını göstermektedir.

Küresel ulaşım sera gazı emisyonlarının neredeyse %75'ini karayolu araçlarının oluşturduğu göz önüne alındığında, sürdürülebilir bir gelecek için içten yanmalı motorlardan karayolu araçları için daha temiz tahrik sistemleri⁸⁴ lehine bir paradigma kayması gerektirmektedir. Bu kapsamda elektrikli araçlar, içten yanmalı araçlarla rekabet edebilecek düzeyde performans gösterirken sıfır yol emisyonu ürettikleri için bu değişimin önemli bir parçası olacak şekilde konumlandırılmıştır. Dolayısıyla, sürdürülebilir ulaşım endişelerine yanıt olarak Hindistan, 2030 yılına kadar elektrikli araçların %30'unun benimsenmesini hedeflemiştir. Bunun, emisyon yoğunluğuyla ilgili **Ulusal Olarak Belirlenmiş Katkılar**⁸⁵ ve halk sağlığı, enerji ve iklim alanlarında **Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri** dahil olmak üzere ülkenin genel sürdürülebilirlik hedeflerine doğru ilerlemesi üzerinde önemli bir etkisi olacaktır. Şimdiye kadar, Hindistan'da elektrikli araçların çok fazla benimsenmediğini söylemek mümkündür. Ancak ülkenin hızla artan ulaşım talebi nedeniyle elektrifikasyon için muazzam bir potansiyel vardır. Hindistan büyümeye ve kentleşmeye devam ettikçe, elektrikli araçların yayılım hızının artması, ülkenin sürdürülebilir bir gelecek vizyonu için giderek daha önemli hale gelmektedir.

⁸³ <https://www.teriin.org/sites/default/files/202204/EV%20RCNA%20Final%20Report.pdf>.

⁸⁴ Tahrik sistemi, motorlardaki dönüşüm sistemine verilen isimdir.

⁸⁵ Nationally Determined Contributions: Ulusal Olarak Belirlenmiş Katkılar, 2020 sonrası iklim değişikliği rejimini düzenlemeyi amaçlayan Paris Anlaşması'nın uzun vadeli hedeflerine ulaşmasının merkezinde yer almaktadır. Paris Anlaşması taraflarının Ulusal Olarak Belirlenmiş Katkılar oluşturması ve bunu her beş yılda bir güncellemesi gerekmektedir. Bu katkılar, her ülkenin ulusal emisyonları azaltma ve iklim değişikliğinin etkilerine uyum sağlama çabalarını somutlaştırmaktadır.

Öte yandan, Hindistan'ın elektrikli araç planlama ve dağıtım faaliyetlerinin çoğu eyalet ve merkezi düzeylerden gelse de şehir düzeyindeki eylemlerin etkisi nispeten daha az araştırılmıştır. Bu kritik bir boşluktur, çünkü şehirler elektrikli araçların benimsenmesine hızlı bir başlangıç yapma ve ülkeyi hızlı elektrikli araç büyüme yoluna sokma konusunda muazzam bir potansiyele sahiptir. Bu nedenle, kapsamlı bir elektrikli araç hazırlığı ve kapasite ihtiyaçları analizi için çeşitli ulaşım ortamlarına sahip Hindistan'dan **dört şehir** seçilmiştir. Bunlardan **biri** olan **Yeni Delhi**, Hindistan'daki diğer şehirlere kıyasla kapsamlı bir elektrikli araç politikasına ve yüksek hava kirliliği oranlarına sahip, yüksek nüfuslu bir mega şehirdir. Ülkenin **elektrikli araç başkenti** olarak anılan Yeni Delhi hükümeti, elektrikli araç planlama ve dağıtım mekanizmalarında yenilik yapma konusunda güçlü bir istek göstermiştir. Elektrikli araçlar kapsamında iki tekerlekli araçların (2W), teslimat hizmetlerinin ve taksilerin payını artırmak için büyük çalışmalar yapılmıştır. **İkinci olarak** başkenti **Bengaluru** olan Karnataka eyaleti, 2017'de kendi elektrikli araç politikasını kabul eden ilk eyalettir; ancak diğer eyaletler kendi elektrikli araçlarına geçmeye başladığından beri eyalet elektrikli araç benimseme oranlarında ve tüketici satın alma teşviklerinde geride kalmıştır. Şu anda, Bengaluru'nun elektrikli araçlar için birincil politikası, bir üretim merkezi olmaktır. Bununla birlikte Bengaluru'nun geniş coğrafi alanı, genç nüfusu ve son mil bağlantılarına duyulan ihtiyaç, ulaşımın elektrifikasyonuna yönelik stratejileri etkileyecek benzersiz bir ulaşımın geliştirilmesi için dikkate alınması gereken faktörlerdir. **Üçüncü olarak** Assam'ın başkenti **Guwahati**, elektrikli araç geçişinin başlangıç aşamalarında olan orta nüfuslu bir şehirdir. Eyaletin elektrikli araç politikası 2021'in sonlarında yürürlüğe girmiştir. Bu şehirde elektrikli araç planlamasını ve dağıtımını etkileyen ek faktörler arasında engebeli arazi ve petrol üretim sektörüne ekonomik güven yer almaktadır. Son olarak, Guwahati aynı zamanda şehrin ulaşım dekarbonizasyon programlarında ticari araçların elektrifikasyonu için kapsam sağlayan önemli bir sanayi ve iş merkezidir. **Dördüncü olarak** **Panaji**, küçük bir coğrafi alana ve yüksek turizme sahip, düşük nüfuslu, 3. seviye bir şehirdir. Turistlerin ve turist araçlarının yüksek yoğunluğu ulaşım ortamına karmaşıklık katmaktadır. Ek olarak, özel olarak işletilen büyük otobüs hizmetinin toplu taşımadaki elektrifikasyon çabalarını etkilemesi muhtemeldir. Eyaletin elektrikli araç politikası yoğun, verimli ve uygun fiyatlı bir şarj ağının kurulmasına odaklanan stratejik bir planı içermektedir.

Stockholm Environment Institute tarafından 2016 yılında yayınlanan bir makalede, yerel ölçekli sera gazı muhasebesi yaklaşımlarında iyileştirmeler önerilmektedir.⁸⁶ Paris'teki İklim Zirvesi (COP21)'nin yanı sıra, yaklaşık 400 belediye başkanı kentsel sera gazı emisyonlarını, ciddi miktarlarda azaltma taahhüdünde bulunmuştur. Bu taahhütlerin bir parçası olarak belediye başkanları, belirli bir yaklaşım olan sera gazı emisyonları için The Global Protocol for Community (GPC) aracılığıyla emisyonlarını saymayı ve izlemeyi taahhüt etmiştir. GPC ve bunun gibi daha önceki topluluk ölçeğindeki protokollerin çoğu, şehirlerin toplam emisyonlarını ve en büyük emisyon

kaynaklarını anlamalarını, ölçülebilir emisyon azaltma hedefleri belirlemelerini, etkin azaltma stratejileri planlamalarını ve ilerlemelerini takip etmek için ihtiyaç duydukları araçları sağlamaktadır. Makale, GPC de dahil olmak üzere yerel ölçekli sera gazı muhasebesi yaklaşımlarında iyileştirmeler önermektedir. Birçok şehir için birincil veya temel emisyon kategorisi, binalardan ve yolcu taşımacılığında kaynaklanan karbondioksit ve atık yönetiminden kaynaklanan metan gazı olarak belirlenmiştir. Şehir ölçeğindeki sera gazı muhasebesini bu kaynaklar üzerinde odaklamak, şehir ölçeğindeki sera gazı muhasebesini iyileştirecek ve şehirlerin ısınmayı 2 derecenin çok altında sınırlamak için küresel seferberlikte etkili roller oynamasını kolaylaştıracaktır. Ancak, GPC standart bir raporlama yaklaşımı sunarken, politika oluşturma için güçlü bir temel sağlama konusunda yetersiz kalmaktadır. Bunun nedeni, yerel ölçekte sera gazı muhasebesi için en önemli olan ve yerel yönetimlerin enerji politikası oluşturmadaki benzersiz rolüyle ilgili bazı hususları henüz yeterince ele almamış olmasıdır.

Yine **Stockholm Environment Institute** tarafından 2018 yılında yayınlanan başka bir makalede, kentsel gelişme için düşük karbonlu yaklaşımın sağlayacağı faydalardan bahsedilmiştir.⁸⁷ Dünyanın dört bir yanındaki ülkeler, nüfusların hızla kentleşmesi ve iklim değişikliğinin sürekli artan tehditler oluşturmasıyla aynı zamanda bir dizi ekonomik kalkınma sorunuyla karşı karşıya kalmıştır. Bu kapsamda düşük karbonlu kentsel gelişim, daha düşük enerji ve ham madde taleplerine, azaltılmış sera gazı emisyonlarına, daha iyi hava kalitesine ve gelişmiş ekonomik üretkenliğe yol açma potansiyeline sahiptir. Ayrıca şehirleri daha erişilebilir hale getirebilir ve şehir sakinleri-

⁸⁷ <https://www.sei.org/wp-content/uploads/2018/03/building-thriving-low-carboncities-an-overview-full-paper-1.pdf>.

nin refahını iyileştirebilir. Bununla birlikte, bu kentsel gelişme modelinin, kasıtlı politika eylemi olmadan gerçekleşmesi pek olası değildir. Bu nedenle yönetimler, düşük karbonlu sonuçlara ulaşmak için bir dizi politika benimsemeli ve uygulamalıdır. Söz konusu politikalar ve **iyi uygulama örnekleri** şu şekilde sıralanmaktadır:

1. Düşük karbonlu kentsel politikanın kapsamı hakkında geniş düşmek: Örneğin Almanya, kentsel ve iklim politikalarını büyük ölçüde entegre etmiş ve kentsel enerji verimliliğini teşvik etmek için çok çeşitli önlemler almıştır. Ulusal karbon fiyatlandırması ve yenilenebilir enerji politikaları, kentsel gelişim hedeflerini tamamlamaya yardımcı olmaktadır. Aynı şekilde Meksika, kentsel gelişimi ulusal iklim değişikliği stratejisinin bir ayağı haline getirerek, kentsel ve iklim politikasına ilişkin kapsamlı bir görüş benimsemiştir. Daha iyi kentsel hareketlilik planlamasını, gelişmiş atık yönetimini ve kompakt kentsel formu destekleyen ulusal politikalar ulusal bir karbon vergisi, enerji verimliliği programları ve yenilenebilir enerji hedefleri ile tamamlanmaktadır. Başka bir örnek olarak Çin, geniş ulusal ve bölgesel karbon fiyatlandırma programlarından belirli şehirlerdeki düşük karbonlu altyapı yatırımlarına kadar çok sayıda tedbir uygulamaktadır.

2. Yerel yönetimlerin harekete geçmesini sağlamak için doğrudan müdahaleleri politikalarla birleştirmek: Çin'in 13. Beş Yıllık Planı, kentsel gelişim hedeflerini ele almıştır ve iklim değişikliğinin hafifletilmesi de dahil olmak üzere çevresel iyileştirme için bağlayıcı hedefler belirlemiştir. Genel düşük karbonlu kalkınma hedeflerine ulaşmak için önemli bir önlem, ulusal bir emisyon ticaret planının oluşturulmasıdır. Aynı zamanda, Çin hükümeti bir dizi şehirde düşük karbonlu pilot uygulamaları desteklemiş ve şehir liderlerini enerji ve iklim hedeflerine ulaşmanın yollarını tasarlama konusunda desteklemiştir. Kenya, ulusal ve bölgesel hükümetleri kompakt kentsel formu, iyileştirilmiş atık yönetimini, yeşil inşaatı ve ulaşım planlamasını teşvik etmenin yanı sıra halkı sera gazları konusunda eğitmeye çağıran kapsamlı bir Ulusal Kentsel Kalkınma Politikası benimsemiştir. Ulusal hükümet ayrıca yerel kapasite oluşturmak, düşük karbonlu altyapıya ve kamu hizmetlerine daha fazla yatırım yönlendirmek ve düşük maliyetli kentsel gelişim çözümleri ile şehirlere yardımcı olmak için çeşitli yollar izlemiştir. Benzer şekilde hem Meksika hem de Güney Afrika, düşük karbonlu kentsel gelişmeyi destekleyen kapsamlı ulusal politika çerçeveleri benimsemiş ve bu çerçevelerin uygulanmasına yardımcı olmak için hem yerel kapasiteler oluşturmanın hem de yerel yetki alanlarını güçlendirmenin yollarını araştırmıştır.

3. Kentsel gelişimi yöneten politikaların tutarlı olmasını sağlamak için çalışmak: Meksika'da, 2013 yılında Tarım, Bölgesel ve Kentsel Kalkınma Bakanlığı'nın kurulması hem ulusal bakanlıklar hem de federal, eyalet ve yerel yönetimler arasındaki kentsel politika konusundaki

parçalanmayı ele almak için doğrudan bir çabadır. Güney Afrika'nın Entegre Kentsel Gelişim Çerçevesi, bir dizi kentsel gelişim önceliğini tutarlı bir şekilde ele almayı amaçlamaktadır. Ulusal bakanlıklar ayrıca daha tutarlı ve etkili düşük karbon politikası uygulaması için yerel yönetim işlevlerini, yetkilerini, mali tedbirlerini, teşviklerini ve kapasite geliştirmeyi gözden geçirmektedir. Çin'de düşük karbonlu kalkınma, ulus altı kentsel gelişim politikalarına genel yön sağlayan Ulusal Yeni Kentleşme Planı 2014-2020'nin temel amacıdır. Almanya'da politika tutarlılığı hem kısa hem de uzun vadeli ulusal iklim politikaları ve düşük karbonlu kalkınma ilkelerini merkezi bir amaç olarak içeren bir ulusal kentsel politika çerçevesi aracılığıyla sürdürülmektedir. Son olarak Kenya, düşük karbonlu kalkınmanın yanı sıra konut, altyapı ve kamu hizmetlerine odaklanarak kentsel politika da reformlar gerçekleştirmiştir.

4. Ulusal kentsel politikaları politik bağlama göre uyarlamak: Bu vaka incelemelerindeki her ülke hem uzun vadeli kalkınma hedefleri hem de kısa vadeli siyasi döngüler dahil olmak üzere, kendi yerel bağlamına uygun politika yaklaşımları izlemiştir. Örneğin Almanya, çevresinde çeşitli düşük karbonlu kentsel politikaların tasarlandığı hem uzun vadeli iklim hedefleri hem de daha kısa vadeli hedefler belirlemiştir. Hükümet, yenilenebilir enerji üretimini teşvik eden ulusal politikaları tamamlamak için bina enerji verimliliğine de öncelik vermiştir. Kenya örneğinde, ulusal düşük karbonlu kentsel politikalar, düşük karbon hedeflerini daha geniş kalkınma ihtiyaçları ile dengeleme zorunluluğunu yansıtmaktadır: stratejiler aynı zamanda yoksulluğun azaltılmasını ele almalı ve yerel yönetimi iyileştirmelidir.

International Institute for Environment and Development tarafından 2022 yılında yayınlanan rapor, Mexico City'nin kenar mahallelerindeki **Naucaupan** özelinde, yerel olan öncelikleri iklim değişikliğine verilen küresel tepkilerle ilişkilendirmenin zorluklarından bahsetmiştir.⁸⁸ Naucaupan, 800.000 kişilik nüfusuyla, araba kullanımının yaygın olduğu ve Hondo Nehri'nin atıklarla köreltiği eski bir sanayi bölgesidir. Bununla birlikte, iklim değişikliğini azaltma çabalarının eşitlikçi kalkınma ve sosyal adaletle desteklenmesini amaçlayan bir proje olan Latin Amerika'daki **Dönüştürücü Kentsel Koalisyonlar** projesinin (İKI-TUC) beş odak şehriden biridir. Söz konusu proje, yaşam kalitesini iyileştirmek için kentsel çevreyi değiştirmeyi ve karbondioksit emisyonlarını azaltmayı hedeflemiştir. Bunu yapmanın yolları çeşitlilik göstermektedir: "herkesin yürümesini ve bisiklete binmesini güvenli hale getirmek, sürdürülebilir bir toplu taşıma sistemi ve konut arzı inşa etmek veya ağaçlar ve bitki örtüsü ile daha fazla açık kamusal alan ortaya çıkarmak." Fakat Naucaupan'da şehir sakinleri gıda, daha iyi barınma ve istihdamı en acil konular olarak belirlemiştir. Nitekim onlar için iklim değişikliği, önceliklendirmeye çalıştıkları daha uzun vadeli bir sorundur. Dolayısıyla düşük gelirli bir yerleşimde günlük kısa vadeli öncelikler, her iki şeyi yan yana

⁸⁸ <https://www.iied.org/how-can-local-urban-priorities-connect-responses-global-levelclimate-crisis>.

ele almanın bir yolu bulunmazsa, daha uzun vadeli iklim hedeflerini alt etmeye devam edecektir. Bunun önüne geçmek adına, ortak hedefler için bağlantılar kurmak gerekmektedir. İnsanların yaşadıkları yeri dönüştürürken iklim adaletini sağlamak için neler yaptıklarının hikayesini anlatan sosyal medyadaki kampanyalar, yeni girişimler, projeler vs. ile söz konusu bağlantı mümkün hale gelebilmektedir.

Belfer Center 2017 yılında yayınladığı bir raporda, düşük karbonlu bir eylem planı hazırlayan Çin'in Chongqing şehriden bahsetmiştir.⁸⁹ Çin, sera gazı emisyonlarını dengelemeyi ve fosil yakıt dışı enerji yüzdesini 2030 yılına kadar %20'ye çıkarmayı taahhüt etmiştir. Bu hedef, ekonominin tüm sektörlerinde önemli program ve politika değişiklikleri gerektirecektir. Buradaki zorluk, bu değişikliklerin ölçülebilir politik ve ekonomik maliyetlere yol açmadan nasıl yapılacağıdır. İdeal olarak, hükümetler diğer ülkelerdeki çabalardan dersler çıkaracaktır, ancak Çin sistemi benzersizdir. Bu nedenle Çin, şehir düzeyinde birden fazla pilot politika ve programa yatırım yaparak kendi öğrenme deneyimlerini ortaya çıkarmıştır. Nitekim Çin şehirlerinin çoğu çok büyüktür ve birden fazla bölge, ilçe ve mahalle içermektedir. Bu nedenle her biri ayrı bir düşük karbon pilot uygulamasının yeri olarak hizmet edebilir. Dolayısıyla, Çin genellikle hepsi aynı anda gerçekleşen birçok **"politika deneyi"** yaşayacaktır.

Bu pilot uygulamaların gerçekleştiği şehirlerden biri, yüzölçümü (82.400 kilometrekare) veya nüfus (30 milyon kişi) ile ölçülen dünyanın en büyük şehirlerinden biri olan **Chongqing'dir**. Chongqing'i bir perspektife oturtmak gerekirse, şehrin nüfusu Kaliforniya nüfusunun yaklaşık %77'si kadardır. 2015 yılında gayri safi yurt içi hasılası 240 milyar dolara ulaşmıştır ve bu Finlandiya'ninkine eşdeğerdir. Ayrıca Chongqing, Yangtze havzasının ekonomik merkezidir. 2010-2015 döneminde Chongqing, 41 düşük karbon eylem politikası ve 28 pilot projeyi veya 12. Beş Yıllık Planda önerilenlerin yaklaşık %91,7'sini kabul etmiştir. Bunlar, enerji yoğunluğunda şehrin 11. Beş Yıllık Plan'daki hedefini aşan %20,95'lik azalmalara ek olarak gerçekleşmiştir.

Chongqing'in düşük karbonlu pilot planının etkisini değerlendirmek ve etkilerini geleceğe yansıtmak için **The Institute of Policy and Management of the Chinese Academy of Sciences** ve ABD merkezli düşünce kuruluşu Center for Climate Strategies birbirini tamamlayan **iki model** geliştirmiştir. **İlki**, analistlerin karbon emisyonu azaltma potansiyelini ve belirli politika ve programların maliyet ve faydalarını değerlendirmesine olanak tanıyan aşağıdan yukarıya bir modeldir. **İkincisi**, analistlerin politikaların sektör bazlı istihdam, üretim çıktısı üzerindeki makro ekonomik etkilerini ve gayri safi yurt içi hasıla ve enflasyon üzerindeki etkisini değerlendirmesine olanak tanıyan yukarıdan aşağıya bir modeldir. İkinci model ülke çapında kullanılmaktadır ve Çin'in 26 eyaletinin neredeyse tamamı ve büyük şehirlerinin çoğu için ayrı veri tabanlarına sahiptir. Düşük karbon girişimlerinin etkilerinin değerlendirilmesindeki zorluklardan biri, geniş makro ekonomik değişiklikler nedeniyle ortaya çıkan ekonomik yapısal değişikliklerden kaynaklanan düşük enerji

70 ⁸⁹ <https://www.belfercenter.org/publication/pursuing-low-carbon-action-plan-casechongqing-city>.

tüketimini, hükümet programları ve politikaları nedeniyle azaltılan enerji tüketiminden nasıl ayırt edileceğidir. Pekin gibi ekonomisinin zaten %85'i hizmet odaklı olan bir şehir için bu bir sorun değil, ancak hâlâ sanayileşme yolculuğunun ortasında olan Chongqing için bu iki güç arasındaki farkları çözümlenmek zor olabilmektedir. Rapora göre karbondaki en büyük azalmalar (%26,5) hükümet programlarından değil, karbon yoğun endüstrilerin yerini daha az karbon yoğun endüstrilerin alması nedeniyle endüstriyel temeldeki yapısal değişikliklerden gelecektir. Öte yandan, bu programların maliyeti şehrin gayri safi yurt içi hasılasında %0,49'luk bir azalmaya ve işsizlik oranında %0,72'lik bir artışa neden olacaktır. Nitekim ekonomik büyüme ve istihdam artışını etkilemeden karbon emisyonlarını azaltmak zordur. Bu nedenle, çeşitli girişimlerin zamanlaması önem kazanmaktadır. Çin'in bir bölgesi için en uygun politika ve hedef dizisi, bir başkası için en uygun olmayabilir. Dolayısıyla, benzer politika seçenekleri, şehirlerin endüstriyel gelişmenin hangi aşamasında bulunduğuna bağlı olarak farklı zamanlarda farklı sonuçlar verebilmektedir.

World Resources Institute tarafından 2021 yılında yayınlanan bir raporda, yerel olarak yönetilen iklim uyum faaliyetleri incelenmiştir.⁹⁰ İklim uyum çabalarının katılımcı, bağlama özgü ve tamamen şeffaf olması için kabul edilen ihtiyaca rağmen, yerel uyum için finansman hala ciddi şekilde eksiktir ve iklim etkilerinin ön saflarında yer alan yerel aktörlerin sesleri ve endişeleri genellikle müdahalelerin nasıl finanse edileceğine, tasarlanacağına ve uygulanacağına karar verilirken anlamlı bir şekilde dahil edilmemiştir. Uyum planlamasının çoğu, yerel kurumların ve aktörlerin değişimin araçları yerine kenarda ve yararlanıcılar olarak katıldığı uluslararası ve ulusal düzeylerde gerçekleşmektedir. Yerel olarak yönetilen adaptasyonu sağlamak, yerel çabaları ve kapasiteleri sürdürülebilir ve adil bir şekilde artırmak ve yerel olarak bağlamsallaştırılmış çözümler geliştirmek için daha fazlasının yapılması gerekmektedir. Bu kapsamda rapor, yerel önceliklere yanıt veren ve iklim direnci açısından faydalar üreten proje veya program örneklerini içermektedir. İncelenen projelerin yalnızca üçte biri (374 projeden 138'i) yerel olarak yönetilen herhangi bir öğeyi açık bir şekilde içerirken, çok daha küçük bir sayı (22) merkezi bileşen olarak yerel yönetim yaklaşımını öne çıkarmıştır. Yerel aktörler, genellikle alıcılar olarak uyum müdahalelerine katılmaktadır; ancak finansmanın nasıl tahsis edileceği de dahil olmak üzere karar alma süreçlerine veya proje boyunca liderlik rollerine nadiren dahil olmaktadır. Ayrıca yerel olarak yönetilen finansmanın önündeki engeller arasında, fonları ve uyum süreçlerini yönetmek için yerel kapasitelere yatırım yapılması hem yukarı hem de aşağı doğru düşük hesap verebilirlik seviyeleri, yerel düzeye ulaşan sınırlı miktarda finansman ve finansmanın yerel önceliklere hitap etmeyecek veya bunlara yanıt vermeyecek şekilde kullanılması yer almaktadır. Fakat iklim krizinin üstesinden gelmek için **yerel liderliğin anlamlı bir şekilde dahil edilmesi** küresel, ulusal ve özel finansmanın nasıl yönlendirildiği ve harcandığı konusunda önemli değişiklikler yapmayı gerektirmektedir. Bu değişiklikler, devredilen finans mekanizmalarının dahil edilmesini ve tasarım ve ödemede artan finansal esnekliği içerir.

⁹⁰ <https://www.wri.org/research/locally-led-climate-adaptation-what-needed-accelerate-action-and-support>.

Esnek finansman, yerel aktörlerin fonları yerel ihtiyaçlara, önceliklere ve gelişen bağlam-
lara en uygun şekilde yönetmesine olanak tanımaktadır. Ayrıca bu esneklik, özellikle esnek ta-
sarımla uygulama ile birleştirildiğinde, müdahalelerin farklı iklim senaryolarını ele almasını ko-
laylaştırabilir. Bununla birlikte, hükümetler arası ve kamu-özel sektör ittifakları kurmak, kapasite
geliştirmeyle ilişkili geleneksel olarak yüksek işlem maliyetlerini azaltabilir. Nitekim uyum eylemi-
ni güçlendirmek, hükümetin tüm düzeylerinde farkındalık ve koordinasyon gerektirmektedir. Ye-
rel makamlar, hesap verebilirliği ve bilgi akışını sağlamaya yardımcı olan sivil toplum aktörlerinin
yaptığı gibi, uyarılmanın güçlendirilmesi ve ölçeklendirilmesinde merkezi bir rol oynamaktadır.
Center for an Urban Future tarafından 2022'de yayınlanan bir rapor, New York'un emisyon azaltma
hedeflerine ulaşmak için daha fazla çaba göstermesi gerektiğinden bahsetmiştir.⁹¹ Buna göre New
York City,
şehrin karbon ayak izini azaltmak ve iklim değişikliğinin önemli bir etkeni ile mücadele etmek
için işlediği binalardan kaynaklanan sera gazı emisyonlarını azaltma konusunda hızlı ve sürekli
ilerleme kaydetmelidir.

Center for an Urban Future tarafından yapılan yeni bir analiz, şehre ait binalardan kay-
naklanan sera gazı emisyonlarının yoğunluğu 2014'ten bu yana %9,6 azalırken, 25 şehir kuruluşun
sekizinde emisyon artışlarının yaşandığını ortaya koymaktadır. Analiz, şehir yönetiminin son yıllar-
da bina tadilatlarına, modernize edilmiş ısıtma ve soğutma sistemlerine ve enerji verimliliği yük-
seltmelerine yatırım yaparak şehre ait binalardan kaynaklanan sera gazı emisyonlarını azaltmada
ilerlemeler kaydettiğini, ancak ilerlemenin çarpıcı biçimde eşitsiz olduğunu göstermektedir. En
büyük emisyon artışları, 117 New York Şehir Üniversitesi (CUNY) binası arasında gerçekleşmiştir.
Buna göre 117 CUNY binasının %56'sı emisyonları azaltmayı başarsa da kalan %44'ünde emis-
yonların daha da hızlı yükseldiği gözlemlenmiştir. Şehrin 2050'ye kadar net sıfır karbon emisyonu
hedefine ulaşması ve emisyon azaltma eğrisinin gerisinde kalan CUNY ve diğer şehir kurumlarının
karbondan arındırılması için yeni bir yatırım seviyesi gerekmektedir.

Belfer Center, 2022 yılında yayınladığı bir raporda ABD'de Kongre harekete geçemeyecek
gibi görünse de birçok eyalet ve şehrin karbon emisyonlarını azaltma konusunda seferber oldu-
ğundan bahsetmiştir.⁹² Buna göre Kaliforniya hükümetinin, eyalette satılan tüm yeni arabaların
2035 yılına kadar elektrikli veya sıfır emisyonlu olmasını zorunlu kılan yönetmelik çıkarması bek-
lenmektedir. Bu yönetmelik, ABD'de türünün ilk örneği olacaktır. 2019'da benzinle çalışan araba-
ların, eyaletin karbon emisyonlarının %41'ini oluşturduğu göz önüne alınırsa, bu kural büyük bir
etki oluşturacaktır. Kaliforniya eyalet düzenleyicileri, kuralın 2040 yılına kadar sera gazı emisyon-
larını yaklaşık 384 milyon ton azaltacağını tahmin etmektedir. Ayrıca, şubat ayında Los Angeles
Belediye Başkanı Eric Garcetti, şehir nüfusu tarafından tüketilen enerjinin %60'ından fazlasının
artık karbon içermeyen kaynaklardan geldiğini duyurmuştur. Dolayısıyla eyalet ve şehir yöneti-

72 ⁹¹ <https://nycfuture.org/research/greening-city-buildings>.

⁹² <https://www.belfercenter.org/publication/americans-agree-their-state-and-localofficials-climate-action>.

çileri, iklim politikası konusunda harekete geçmektedir. Bu doğrultuda, Paris İklim Anlaşmasını destekleme taahhüdünde bulunarak eyaletlerinin veya şehirlerinin sera gazı emisyonlarını önemli ölçüde azaltmanın yollarını bulmaktadır. Örneğin, New York City ve Boston, 2050 yılına kadar sıfır karbon emisyonu hedeflerini belirlemiştir. Yüksek Mahkeme'nin Çevre Koruma Ajansı'nın yetkisini sınırlayan kararı ve Kongre'nin iklim değişikliğiyle mücadele edecek yasaları geçirme konusunda yakın zamanda bir anlaşmaya varamadığı gerçeği göz önüne alındığında, bu tür yerel eylemler özellikle önem taşımaktadır. Sonuç olarak, eyalet ve yerel yönetimler harekete geçmezse, ABD'nin Paris Anlaşması taahhütlerini yerine getiremeyeceğini söylemek mümkündür.

Benzer şekilde, **Center for American Progress** tarafından 2017 yılında yayınlanan bir raporda ABD genelinde şehir liderlerinin, fosil yakıtlardan hızla uzaklaşıp yenilenebilir enerji kaynaklarına geçmenin ekonomi, halk sağlığı ve yaşam kalitesi açısından getireceği faydaların farkında olduklarından bahsetmiştir.⁹³ Bu doğrultuda yerel yönetimler, küresel ısınmanın kötüleşen hava kalitesi, maliyetli sel ve afet hasarları, vektör kaynaklı hastalıklarda artış anlamına geldiğinin farkındadır. İklim değişikliği aynı zamanda çiftçilikte gıda fiyatlarını yükseltebilecek, yerli toplumların geleneksel yiyecek ve suya erişimini azaltabilecek ve onları asırlık kültürel uygulamalarını terk etmeye zorlayabilecek değişiklikleri körüklemektedir. Nihayetinde, tüm insanlık aynı doğal kaynak havuzunu tüketmekte ve aynı iklim sistemine maruz kalmaktadır. Dolayısıyla, bu kaynakların kullanımının ve bu kullanımdan kaynaklanan kirliliğin azaltılması, geniş kapsamlı bir sorumluluğu gerektirmektedir.

⁹³ <https://www.americanprogress.org/article/framework-local-action-climate-change/>.

Şehir yönetimleri ekonomik, ırksal ve sosyal eşitlik konularını ele almanın yanı sıra iklim değişikliği direncini artırmak için adımlar atmaktadır. İlerleme **en fazla** şu şehirlerde gözlemlenmiştir: Ann Arbor, Michigan; Atlanta, Georgia; Baltimore, Maryland; Berkeley, California; Boston, Massachusetts; Charlotte, North Carolina; Chicago, Illinois; Cleveland, Ohio; Grand Rapids, Michigan; Los Angeles, California; Miami, Florida; Nashville, Tennessee; New Bedford, Massachusetts; New York City, New York; Newark, New Jersey; Oakland, California; Portland, Oregon; San Jose, California; Seattle, Washington; Spartanburg, South Carolina; Minneapolis, Minnesota; Toledo, Ohio; ve Washington, D.C. Bu örneklerle birlikte rapor, yerle yönetimlere adil ve dirençli şehirler inşa etmek ve ekonomik krizlerin geride bıraktığı birçok insan için yeni ekonomik fırsatlar oluşturmak adına stratejiler tasarlama ve uygulama konusunda öneriler sunmaktadır. Raporun bulguları, kapsayıcı süreçlerle tasarlanmaları ve ırksal, gelir ve çevresel eşitsizliklerin kesişen sorunlarını ele almaları halinde, iklim değişikliği politikalarının ve hazırlık stratejilerinin etkili olduğunu ve bölge sakinlerinden en fazla desteği aldığını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla rapor, dirençli ve adil şehirler inşa etmek için şehir liderlerine aşağıdaki eylemleri gerçekleştirmelerini önermektedir:

- 1) Eşitlik, ırksal adalet ve adil bir ekonomiyi şehir direnci ve iklim eylem planlarının temel hedefleri haline getirmek
- 2) İklim değişikliği çözümlerini şekillendirmek ve uygulamak için topluluk gruplarıyla iş birliği yapmak
- 3) Ekonomik fırsatları ve uygun fiyatlı konut mevcudiyetini genişletmek
- 4) Uygun fiyatlı ve temiz enerjiye erişimi artırmak
- 5) Uygun fiyatlı ve temiz ulaşım erişim sağlamak
- 6) Dayanıklı altyapıya ve doğaya dayalı çözümlere yatırım yapmak
- 7) Acil durum hazırlıklarını desteklemek
- 8) Sosyal uyumu desteklemek
- 9) Toplumun dayanıklılığını ve yaşanabilirliğini güçlendirmek için yenilikçi finansman kullanmak

Bu eylemler aracılığıyla, ülke çapındaki yerel yönetimler, tüm şehir sakinlerinin iklim değişikliği direncini, halk sağlığını ve refahını güçlendirebilmektedir.

ABD merkezli düşünce kuruluşu **International Food Policy Research Institute (IFPRI)** tarafından 2019 yılında yayınlanan bir rapor, yerel olarak yönetilen tarım politikasına odaklanmıştır.⁹⁴ Tarım politikaları dünyadaki hemen hemen herkesi doğrudan veya dolaylı olarak etkilemektedir. Bu nedenle, tarım politikası analiz kapasitesindeki iyileştirmeler topluma önemli ölçüde fayda sağlayabilmektedir. Bu rapor, Gıda Güvenliği Politikası İnovasyon Laboratuvarı'nın 2013-2018 dö-

74 ⁹⁴ <https://ebrary.ifpri.org/utils/getfile/collection/p15738coll2/id/133556/filename/133765.pdf>.

nemindeki kapasite güçlendirme çabalarından ve son kırk yılda Afrika ve Asya'daki ortak kurumlar tarafından yürütülen ilgili kapasite geliştirme girişimlerinden öğrenilen dersleri sentezlemektedir. Rapordaki “**yerel olarak yönetilen**” terimi, ev sahibi ülkenin vatandaşları tarafından yönetilen ve zorunlu olmamakla birlikte genellikle ev sahibi ülkedeki bir devlet üniversitesine veya hükümet birimine bağlı olan kurumları ifade etmektedir. Bununla birlikte gelişmekte olan ülkelerdeki hükümetler, dış araştırma kuruluşlarından politika analizi rehberliği alsa da çoğu orta ve yüksek gelirli ülkelerdeki hükümetler, kendi ülkelerindeki yerel olarak yönetilen araştırma gruplarının politika rehberliğine güvenmektedir. Kapasite geliştirme girişimlerinden alınacak bir ders, hükümetlerin, kendi ülkelerindeki saygın araştırmacılar tarafından yönetilen ülkeyi, tarım politikası konularını çevreleyen kültür ve yerel politikaları bilen araştırma birimleri tarafından sağlanan politika rehberliğini ciddi bir şekilde dinleme ve bunlarla ilgilenme olasılıklarının daha yüksek olduğudur. Dolayısıyla yerel olarak yönetilen ve iyi işleyen politika analiz birimleri, etkili bir politikanın oluşturulmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Gelişmekte olan ülkelerdeki tarım politikası analizi ve katılımı için kurumsal kapasite, aşağıdaki üç modelden birini takip etme eğiliminde olmuştur:

- i. Bireysel teknik danışmanlar veya devlet bakanlıklarında yerleşik araştırma birimleri;
- ii. Yerel üniversitelere bağlı enstitüler
- iii. Bağımsız politika enstitüleri veya düşünce kuruluşları.

Rapor, bu **üç kurumsal formun performansını** incelemektedir. Örneğin Myanmar, Gıda Güvenliği Politikası İnovasyon Laboratuvarı kapsamında Tarım, Hayvancılık ve Sulama Bakanlığı Tarım Politikası Analiz Birimi'nde teknik danışman modeli kullanmıştır. Son yıllarda Bill & Melinda Gates Vakfı da Tony Blair Enstitüsü aracılığıyla bu modeli kullanmıştır. Bu modelin daha kapsamlı bir uygulaması, Senegal Tarımsal Araştırma Enstitüsü'nün bir parçası olan Bureau d'Analyses Macro-Economiques (BAME) gibi bir bakanlık veya ulusal araştırma sistemi içinde bütün bir politika veya teknik birim olmuştur. Tarım Bakanlığı'nın üniversite tabanlı politika enstitülerine bir örnek, Kenya'daki Egerton Üniversitesi'nde bulunan Tegemeo Enstitüsü'dür. Bağımsız tarım politikası analiz birimlerine örnek olarak Zambiya'daki Indaba Tarım Politikası Araştırma Enstitüsü (IAPRI), Güney Afrika'daki Gıda ve Tarım Politikası Bürosu (BFAP) ve Bangladeş Kalkınma Çalışmaları Enstitüsü (BIDS) verilebilir. Dolayısıyla her üç model de (devlet bakanlıklarındaki yerleşik danışmanlar veya birimler, üniversiteye bağlı politika enstitüleri ve bağımsız politika düşünce kuruluşlarında) etkili olabilmektedir. Her birinin uygunluğu, hedeflere ve zaman çerçevesine bağlıdır. Herhangi bir kurumsal kapasite geliştirme modelinde başarının ortak paydası etkili liderliktir; bireyleri ellerinden gelenin en iyisini yapmaya ve kurumun hedeflerini desteklemeye teşvik eden bir iç kültür

oluşturur. Bu, herhangi bir modelde başarılabilir, ancak politika enstitüsü modeli için özellikle önemlidir. Çünkü bir politika kurumunun bir ülkenin politik ekosisteminde yerine getirebileceği faaliyet yelpazesi, yerleşik teknik danışmanlık modelinde genellikle mümkün olandan daha geniştir. Ayrıca tarım politikası analizi yapan yerel olarak yönetilen araştırma kuruluşlarının kendi ülkelerinin tarım politikası alanında merkezi aktörler haline geldiği birkaç dikkate değer örnek vardır. Örnekler, ISSER/Ghana Üniversitesi, BFAP/Pretoria Üniversitesi ve Zambiya'daki IAPRI'dir. Bu kuruluşlar, birçok açıdan kendi ülkelerinde, çoğu yüksek gelirli ülkedeki düşünce kuruluşlarının ve politika enstitülerinkine benzer bir rol oynamaktadır. Bununla birlikte, birçok Afrika ülkesinde, uluslararası gruplar, tarım politikası analizinde ve yerel yönetimlerle politika katılımı faaliyetlerinde baskın bir rol üstlenmeye devam etmektedir.

World Resources Institute, 2021 yılında yayınladığı bir raporda, ekonomik ve iklim krizleriyle mücadelede Arjantin'in kentsel tarımı kullanmasından bahsetmiştir.⁹⁵ Buna göre Arjantin'in Rosairo şehrinde yönetim hem iklim değişikliği hem de kentsel eşitsizlikle mücadeleye yönelik, yenilikçi yaklaşımlara ışık tutan ve **2020-2021 Şehirler Ödülü**⁹⁶ finalisti olan Kentsel Tarım Programı'nı benimsemiştir. Düşük gelirli vatandaşlara gıda temini için yeterince kullanılmayan veya terk edilmiş kamu ve özel arazilere erişim sağlayan program, başlangıçta gıda kıtlığını hafifletmeyi ve ekonomik fırsatlar sağlamayı amaçlamıştır. Fakat yıllar geçtikçe program, kapsayıcı iklim eylemi planlamasının mihenk taşı haline gelmiştir. 2000'li yılların başında Rosario, kendi gıda talebini karşılamak için yoğun bir şekilde tarım ilaçları kullanılarak yetiştirilen ithal tarım ürünlerine bağımlı olmaya başlamıştır. Bu önlemek için, 2002 yılında Kentsel Tarım Programı ile yerel gruplara alet, malzeme, tohum ve agroekolojik üretim (kimyasal kullanmadan ürün yetiştirme) konusunda eğitimler verilmiştir. Yerel yönetim, kentsel çiftçiliği bir geçim kaynağı olarak yerleştirmek için, kentli çiftçilerin yerel olarak yetiştirilen ürünlerini ve salamura sebze, soslar, şuruplar, organik kozmetikler ve konserve gibi ev yapımı ürünlerini satabilecekleri kalıcı pazarlar için şehir genelinde alanlar inşa etmiştir. İnsanlara iş ve yeni geçim kaynakları sağlamanın yanı sıra, Kentsel Tarım Programı'ndan elde edilen önemli iklim faydaları da mevcuttur. Ulusal Rosario Üniversitesi ve RUAF Kentsel Tarım ve Gıda Sistemleri tarafından yapılan bir araştırmaya göre sebze üretiminin yerelleştirilmesi, Rosario'ya ithal edilen ürünlere göre %95 daha az sera gazı emisyonu oluşturmaktadır. Dolayısıyla yerel yönetim, kentsel tarımı stratejik planlara dahil ederek, dayanıklılığı Rosario'nun geleceğine sağlam bir şekilde entegre etmiştir. Program karbon ayak izlerini küçülttüğü, iklim risklerine karşı dayanıklılığı artırdığı ve istihdam ve sosyal katılım sağladığı için kentsel tarım, sosyal ve ekonomik olduğu kadar çevresel bir altyapı girişimidir.

⁹⁵ <https://www.wri.org/insights/rosario-urban-farming-tackles-climate-change>.

⁹⁶ 2020-2021 Şehirler Ödülü, değişen bir dünyada nasıl yaşanacağını ve başarılı olunacağını göstererek, iklim değişikliği ve kentsel eşitsizliği birlikte ele almaya yönelik yenilikçi yaklaşımları incelemektedir. Beş finalist arasından, Arjantin'in Rosario Belediyesi'nin bir projesi olan "Dirençli bir Rosario için Sürdürülebilir Gıda Üretimi", 29 Haziran 2021'de büyük ödülün sahibi olmuştur.

2.6. Altyapı

Mahalli müşterek nitelikli ihtiyaçların karşılandığı en temel birimler olan yerel yönetimlerin başlıca görevleri arasında, buldukları bölgede alt yapı hizmetlerinin sunulması yer almaktadır. Buna göre altyapı hizmetleri su ve kanalizasyon işleri, katı atık toplama ve imhası, sulama ve drenaj tesisleri, elektrik üretim tesisleri (hidroelektrik, jeotermal, nükleer, rüzgâr santralleri, biyo-enerji tesisleri), elektrik iletim ve dağıtım hatları, yer altı kablolama işleri, demiryolu, raylı sistem, karayolu vb. her türlü ulaşım, haberleşme vb. alanlara yapılan yatırımlar olarak sıralanabilir. Kaliteli bir altyapı sistemi, ekonomik kalkınmayı desteklemenin yanı sıra sosyal ve çevresel alanlarda da büyük faydalar sağlamaktadır.

ABD merkezli düşünce kuruluşu **Center for Strategic and International Studies**, 2021 yılında yayınladığı bir raporda, altyapı hizmetleri kapsamındaki **atık yönetimi** konusunda Orta Doğu ve Kuzey Afrika ülkelerinden (MENA) Tunus'u incelemiştir.⁹⁷ Buna göre Hızlı kentleşme ve nüfus artışı, MENA ülkelerinde üretilen atık miktarını yılda %2 artırmıştır. Bölgedeki birçok ülke, mevcut katı atık yönetim sistemlerinin sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle bağdaşmadığını fark etmiştir. Sonuç olarak, bu ülkeler geleneksel katı atık yönetim sistemlerinden, merkezi olmayan karar almaya dayalı daha entegre ve sürdürülebilir yaklaşımlara geçmeye karar vermiştir. Tunus da bu ülkelerden biridir. Tunus'un merkezi olmayan atık yönetimi deneyimi, belediyelerin atık toplama sorumluluğunu üstlendiği 2018 yılında başlamıştır. Böylelikle adem-i merkeziyetçilik süreci birçok faydayı ortaya çıkarmıştır. Yerel kurumlar bölgenin çevresel, sosyo-ekonomik ve atık yönetimi sorunları hakkında daha iyi bilgiye sahiptir ve sürdürülebilir çözümler bulmak için en iyi konumdadır. Yerel aktörler, şehirlerinin temizliğini sağlamak için daha fazla motivasyona sahiptir.

⁹⁷ <https://www.csis.org/analysis/decentralized-waste-management-mena-countrieslessons-tunisia>.

Merkezi olmayan atık yönetimi ayrıca yerel katılımı kolaylaştırmış ve karar vermede şeffaflığı artırmıştır. Tunus'taki belediyeler artık yasal olarak, vatandaşları belediye meclisine aktif katılımları yoluyla karar alma sürecine dahil etmekle yükümlüdür. Böylece bölgedeki marjinal topluluklar da karar alma süreçlerine dahil olmaktadır. Bununla birlikte, yerinden yönetim süreçlerinin eksik uygulanması, belediyeleri, genellikle yetersiz olan merkezi devletten gelen mali desteğe bağımlı kılmaktadır. Özellikle, Tunus'ta küçük ve yeni oluşturulan belediyeler hala Yerel İşler ve Çevre Bakanlığı'nın mali desteğine muhtaçtır ve mali bağımsızlıklarını inşa etmek için zamana ihtiyaçları vardır.

Öte yandan, Yerel İşler ve Çevre Bakanlığı tarafından 2020-2035 yılları arasında entegre bir katı atık yönetimi stratejisi geliştirilmiştir. Strateji, atık önleme ve yönetimi açısından **birkaç özel hedef** içeriyor: "üretilen evsel ve benzeri atık miktarını %10 oranında azaltmak, evsel ve benzeri atıkların malzeme geri dönüşüm oranını %20'ye çıkarmak, organik veya enerji geri kazanımına tabi evsel ve benzeri atık miktarını %40'a çıkarmak ve belediye katı atıklarının düzenli depolanmasını %60 azaltmak." Dolayısıyla Tunus'un deneyimi, kararların yerel yönetime devredilmesinin MENA bölgesindeki katı atık yönetim sektörünü geliştirmek için güçlendirilmesi gereken umut verici bir yaklaşım olduğunu göstermektedir. Ancak katı atık yönetimi, döngüsel ekonomi ve plastik yönetimi ile ilgili stratejiler uyumlaştırılmalı ve ulusal plan ve hedefler iyi tanımlanmalıdır. MENA ülkeleri ve belediyeler arasında sürdürülebilir bir deneyim, bilgi ve en iyi uygulama alışverişini sağlayarak bölgesel iş birliğini artırmak, daha sürdürülebilir katı atık yönetimi elde etmek için kritik öneme sahiptir.

Center for American Progress, 2021 yılında yayınladığı bir raporda eşitliği ve sürdürülebilirliği destekleyen altyapı hizmetinin öneminden bahsetmiştir.⁹⁸ ABD yönetimi, altyapı yatırımlarının kapsayıcı refahı nasıl kolaylaştırabileceğine, geçmişteki zararları nasıl giderebileceğine ve ulusal iklim hedeflerini nasıl ilerletebileceğine odaklanmıştır. Ne yazık ki, federal ulaşım programlarının mevcut yapısı, özellikle otoyol programları, bu ilerici hedeflere ulaşmak için tasarlanmıştır. Her yıl eyaletler, kanunla belirlenen formüllere dayalı olarak federal otoyol finansmanından milyarlarca dolar almaktadır. Bu formüller, nesnel ihtiyaç ölçütlerinin veya inşa edilmesi planlanan projelerin kalitesinin aksine siyasi müzakereleri yansıtmaktadır. Ayrıca eyaletler tipik olarak sosyal, ekonomik veya çevresel ilerlemenin somut ölçütlerini kullanmak yerine, bir otoyolu saatte kaç arabanın hareket ettiğiyle tanımlamaktadır. Sonuç olarak, yönetimler genellikle net faydalar sağlamayan veya ulusal politika hedeflerini ilerletmeyen projelere öncelik vermektedir. Rapor aynı zamanda federal fonların kapsayıcı ve sürdürülebilir refah oluşturan altyapıyı nasıl destekleyebileceğini gösteren dört projeye yer vermiştir: **Alabama, Birmingham'da metrobüs hattı; Los Angeles'ta özel bir bisiklet ve yürüyüş tesisi; Detroit'te otoyoldan bulvara dönüşüm⁹⁹ ve Colorado'daki Front Range boyunca bir yolcu demiryolu hattı.** Hem metrobüs hattı hem de bisik-

78 ⁹⁸ <https://www.americanprogress.org/article/building-infrastructure-supportsopportunity-equity-sustainability/>.

⁹⁹ Otoyoldan Bulvara Dönüşüm: ABD'de dezavantajlı bölgelerdeki kentsel otoyolların yıkılması ve yetersiz hizmet alan toplulukların ihtiyaçları göz önüne alınarak bölgenin yeniden inşa edilmesi manasına gelir.

let ve yürüyüş tesisi, önceden Ulaştırma Yatırımı Ekonomik İyileşme Üreten hibe programı olarak bilinen Amerikan Altyapısını Sürdürülebilirlik ve Özkaynak ile Yeniden İnşa Etme hibeleri aracılığıyla federal fon almıştır ve diğer iki proje, federal yardım için mükemmel aday konumundadır. Birlikte ele alındığında bu dört proje, altyapı finansmanının, toplulukları önemli ölçüde yerinden etmeden ve çevresel zarar olmadan sürdürülebilir ve kapsayıcı ekonomik büyüme sağlamak için kullanılabileceğini göstermektedir.

ABD merkezli düşünce kuruluşu **Environmental and Energy Study Institute (EESI)**, 2023 yılında yayınladığı bir raporda Porto Riko'daki "Microrred de la Montaña" isimli güneş panellerinden oluşan otonom mikro enerji sisteminin, herhangi bir afet durumunda özellikle kırsal bölgelerdeki elektrik kesintilerini engellediğinden bahsetmiştir.¹⁰⁰ Buna göre şiddetli yağmurlar ve kasırgalardan kaynaklanan rüzgarlar ani sellere, ağaçların devrilmesine ve elektrik kesintisine neden olarak, benzin istasyonları ve su arıtma tesisleri gibi kritik hizmetlerin çalışmasını engellemektedir. Küçük bir elektrik kullanıcıları ağı ve dağıtılmış enerji kaynakları olan bu mikro şebeke, ana şebeke çalışmadığında bu kritik hizmetlere elektrik sağlamak için bağımsız olarak çalışabilmektedir. Nitekim 2017'de adayı harap eden Maria Kasırgası'ndan sonra, kırsal alanlar dokuz aydan fazla elektriksiz kalmış ve neredeyse her gün elektrik kesintileri yaşanmıştır. Mikro şebekeler, Porto Riko'daki kırsal topluluklar için enerji kaynakları üzerindeki kontrolü geri almaları ve afet meydana geldiğinde dayanıklılıklarını artırmaları için güçlü araçlar olabilir. Bu kapsamda Porto Rikolu sakinler, Maria Kasırgası'ndan sonraki beş yıl içinde çatılara 200 megavattan fazla güneş paneli yerleştirmiştir. Adada çok az sayıda büyük ölçekli güneş enerjisi projesi olduğundan, bu konut güneş enerjisi sistemleri şebekeye giden güneş enerjisinin neredeyse tamamını sağlamaktadır. Bunların çoğu, ailelerin ve işletmelerin güneşli havalarda enerji depolamasına ve elektrik kesintileri sırasında kullanmasına olanak tanıyan pil depolama ile eşleştirilmiştir. Ayrıca Adaya ithal edilmesi gereken doğal gazın maliyetindeki küresel artışlar nedeniyle elektrik fiyatları 2022'de kilowatt saat başına 33 sente (2020 oranının neredeyse iki katına) yükselmiştir. Porto Riko'daki enerji maliyetleri, konut elektriği için ulusal ortalamanın iki katından fazladır ve bu, fosil yakıt bağımlılığını azaltmak ve enerji fiyatlarını düşürmek için daha fazla güneş paneli kurma ihtiyacını vurgulamaktadır. Dolayısıyla tamamen tamamlandığında, Microrred de la Montaña düzinelerce özel ve kamu binasını beş megavata kadar güneş enerjisi ve pillerle birbirine bağlayacak ve böylece topluluk üyeleri yaşanabilecek elektrik kesintilerinden etkilenmeyecektir.

İngiltere merkezli düşünce kuruluşu **Localis**, 2022 yılında yayınladığı raporda İngiltere'nin kırsal bölgelerindeki ısınmayı **dekarbonize** etme çabalarından bahsetmiştir.¹⁰¹ Buna göre Localis, hükümetin fosil yakıtlı ısıtma tesisatını sona erdirmek için gaz şebekesi dışındaki evlerin son tarihini 2035'e kadar uzatmasını tavsiye etmiştir. Araştırmaya göre mevcut 2026 son tarihi, mevcut ısı pompası piyasasının durumunu iyileştirmek için yeterli zaman sağlamamaktadır. Dolayısıyla ra-

¹⁰⁰ <https://www.eesi.org/articles/view/microgrids-in-puerto-rico-keep-ruralcommunities-connected>.

¹⁰¹ <https://www.localis.org.uk/news/give-rural-areas-time-transition-low-carbonheating-government-urged/>.

por, hükümete hane halklarına sunulan teşvik programlarını iyileştirmesini önermektedir. Hükümetin piyasanın büyümesine yardımcı olmak, altyapı yatırımını teşvik etmek ve alım için teşvikleri iyileştirmek adına düşük karbonlu ısıtma teknolojilerini benimsemesi gerekmektedir.

Öte yandan ülkenin kırsal alanlarındaki altyapı, birçok yerde birincil ısıtma kaynağı olarak elektriğe yaygın bir geçiş için hazır olmadığından, hükümetin kırsal alanlarda elektrik altyapısını **net sıfıra giden yol**¹⁰² haritası doğrultusunda iyileştirmesi önem taşımaktadır. Net sıfır sorununun derinliği ve ölçeği göz önüne alındığında, hükümetin kırsal evlerin karbondan arındırılmasına yönelik ya hep ya hiç yaklaşımıyla ilerlemesi mümkün değildir. Bu, yalnızca şebeke dışı mülkler üzerinde haksız ve orantısız bir yük oluşturmakla kalmamakta, aynı zamanda hane halklarını geçiş yapmaya ikna etmede büyük ölçekli başarısızlık riski taşımaktadır. Hükümetin, temiz ısı yöntemlerine geçiş için hanelerin sosyo-ekonomik koşullarını dikkate alması, bu zorluğa bir dereceye kadar esneklik ve uyarlanabilirlik ile yaklaşması gerekmektedir. Dolayısıyla, kırsal alanlarda düşük karbonlu ısıtmaya geçiş için daha fazla zaman gerekmektedir.

World Resources Insititute (WRI) tarafından 2019 yılında yayınlanan bir raporda, enerji verimliliği konusunda iyi uygulama örneği olarak **Eskişehir'den** bahsedilmiştir.¹⁰³ Rapora göre binaları daha enerji verimli hale getirmek, karbon emisyonlarını azaltmanın en ucuz yoludur ve kentsel dayanıklılık, kalkınma ve yaşam kalitesi için en büyük faydalardan bazılarını sağlamaktadır. Bu doğrultuda yenilikçi kentsel gelişim ve sürdürülebilir hareketlilik konusundaki çalışmalarıyla 2019 WRI Ross Şehirler Ödülü için finalist kabul edilen Eskişehir, örnek şehirler arasından gösterilmektedir. WRI Türkiye Sürdürülebilir Şehirler'in teknik desteğiyle Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, bir dizi bina verimliliği politikası ve projesi geliştirmekte ve uygulamaktadır. Söz konusu projeler şu şekilde sıralanmaktadır:

80 ¹⁰² İnsan kaynaklı faaliyetler nedeniyle atmosfere salınan ve sera etkisine neden olan gazların miktarını yeryüzü tarafından doğal olarak emilen gaz miktarıyla eşitlemek anlamına gelmektedir.

¹⁰³ <https://www.wri.org/insights/eskisehir-turkey-leads-energy-efficient-buildings>.

1. Daha Yeşil Belediye Binaları: Eskişehir, tüm yeni belediye binalarının ulusal bina performans belgesine göre “B Sınıfı” enerji verimliliği sınıfında veya üzerinde performans göstermesi gerektiğini beyan ederek, Türkiye’nin Ulusal Bina Enerji Performansı Yönetmeliği’nden %30-60 daha fazla enerji tasarrufu sağlamaktadır.

2. Enerji Denetimleri: Tüm yeni ve mevcut belediye binaları, enerji kullanımlarını ölçmektedir. Bu politika, şehrin en enerji yoğun uygulamalardan oluşan bir veri tabanı başlatmasına ve stratejik olarak iyileştirmeleri hedeflemesine izin vermektedir.

3. İş Eğitimi: Yeni yeşil işlerin ekonomik fırsatını fark eden Eskişehir’deki yetkililer mevcut mimarlar, mühendisler ve belediye teknik personelinin bu fırsattan yararlanması için ek eğitime ihtiyaçları olduğu sonucuna varmıştır. Belediye Danfoss, Siemens, Philips, TurSEFF ve Türkiye Yeşil Bina Konseyi gibi bina verimliliği hızlandırıcı ortaklarıyla iş birliği içinde, diğer konuların yanı sıra akıllı şehirler, enerji tasarruflu aydınlatma, enerji yönetimi ve bölgesel ısıtma konularında eğitim atölyeleri düzenlemiştir.

4. Kamuoyunu Bilinçlendirme: Daha yeşil binalara yönelik piyasa talebi, yeni politikalara uyumu artırabileceğinden Eskişehir, enerji tasarruflu binalara talep oluşturmak ve davranış değişikliğini teşvik etmek için bir kamuoyu bilinçlendirme kampanyası başlatmıştır. Bu kampanya TV spotları, reklam panoları ve enerji verimliliği ipuçlarının yer aldığı bir web sitesini içermektedir. Ayrıca şehir, 500 çocuğun enerji verimliliği temalı oyunlar oynayarak kendi evlerinde nasıl daha sürdürülebilir olabileceklerini öğrendiği bir gençlik festivaline ev sahipliği yapmıştır.

Yanı sıra, Eskişehir, 2023 yılına kadar binalarda ve diğer sektörlerde enerji verimliliğine yönelik ulusal hedeflerin ana hatlarını çizen Türkiye’nin Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı’nın uygulanmasında öncü bir şehirdir. Ulusal plan, neredeyse sıfır karbonlu binalar kullanmayı ve inşa etmeyi, kamu binaları için enerji tasarrufu hedefleri belirlemeyi ve yenilenebilir enerjiyi artırmayı amaçlamaktadır. Eskişehir’in planı bazı durumlarda milli hedeflerin ötesine geçmektedir. Ulusal Enerji Verimliliği Eylem Planı’nı iletmenin yanı sıra, Eskişehir’in girişimleri diğer şehirlerin de kendilerini ulusal planla nasıl uyumlu hale getirebileceklerini göstermektedir.

Fransa merkezli düşünce kuruluşu **French Institute of International Relations**, 2019 yılında yayınladığı raporda Çin’deki şehirlerde sürdürülebilir enerji sistemlerinin giderek yaygın hale geldiğinden bahsetmiştir.¹⁰⁴ Buna göre Çin’in kurumsal çerçevesi, teknoloji veya politika alanlarında şehir düzeyindeki yeniliklere dair teşvikler üretmeyebilir. Nitekim, Çin’in siyasi sistemi oldukça merkezidir; ulusal liderlik, yerel birimler tarafından uygulanması gereken hedefleri belirlemektedir.

¹⁰⁴ <https://www.ifri.org/en/publications/etudes-de-lifri/going-green-are-chinese-citiesplanting-seeds-sustainable-energy>.

Öte yandan, şehirlerdeki enerji sorunlarını ele almayı amaçlayan pek çok yerel politika vardır: Bunlar arasında kirlilikle mücadele planları, enerji ve iklim yoğunluğu hedefleri, temiz araçları teşvik eden teknoloji planları veya bina verimliliğini teşvik etmek için derecelendirme ve etiketleme sistemleri yer almaktadır. Bazı şehirler ulusal politika çerçevelerinden yararlanmıştır ve hatta daha iddialı hedefler belirlemiştir. Çin'de sürdürülebilir şehirleri teşvik eden programlar, birkaç büyük şehrin merkezi olarak planlanmış politikaları geride bırakması ve karbon nötr olmaya öncülük etmesiyle büyük ölçekte geliştirilmektedir. Dolayısıyla Çin şehirleri, Çinli şirketlere teknolojik ve ekonomik avantaj sağlayarak, otonom ve düşük karbonlu mobilite konusunda şimdiden büyük ölçekte öncülük etmektedir. Bu kapsamda ülkenin petrol talebindeki ve ithalatındaki büyüme, kademeli olarak daha fazla azalacaktır. Ayrıca, şehirlerin büyük bir kısmı hala merkezi ısıtma sistemleri tarafından ısıtılmadığından, doğal gaz talebinde ve ithalatında büyüme hızlanacaktır. Bu girişimler, şimdiden başarı öyküleri olarak kabul edilmekle birlikte ulusal ve uluslararası alanda ilgi görmektedir.

Brüksel merkezli düşünce kuruluşu **Bruegel**, 2016 yılında yayınladığı bir raporda, Avrupa Birliği'nin temiz enerji planlarının uygulanmasında şehirlerin kilit rol oynadığından bahsetmiştir.¹⁰⁵ Buna göre Avrupa'nın iklim ve enerji yönetimi, şehir düzeyinde kararlı eylemleri teşvik etmek için çabalamaktadır. Nitekim, değişimi doğrudan uygulamak için yukarıdan aşağıya mekanizmaları kullanmak zordur. Bu nedenle, etkili karbondan arındırmayı teşvik etmek için aşağıdan yukarıya mekanizmalara ihtiyaç duyulmaktadır. Dolayısıyla yerel yönetimlerin **temiz enerjiyi yaygınlaştırması** için şu adımları takip etmesi gerekmektedir:

1. Katılımcı bir şehir, belirli bir yıl boyunca kendi bölgesinde enerji tüketiminden salınan sera gazı miktarını ölçecek bir emisyon envanteri yaparak işe başlamalıdır. Bu kapsamda başlıca emisyon kaynaklarını tanımlamalı ve dolayısıyla azaltma önlemlerinin önceliklendirilmesini sağlamalıdır.

2. Yerinde bir emisyon envanteri ile her şehir, ekonomisinin en büyük dekarbonizasyon potansiyeline sahip alanlarını belirleyebilir ve potansiyel emisyon azaltımlarını tahmin edebilir. Yerel yönetimler daha sonra dekarbonizasyon politikalarına buna göre öncelik verebilir.

3. Mevcut durum ve referans senaryolar, kapsamlı Şehir İklim Planlarının temelini oluşturacaktır. Ulusal ve yerel politikaların tutarlılığını sağlamak için Şehir İklim Planları, Ulusal Enerji ve İklim Planlarının bir alt bileşeni olarak geliştirilebilir.

4. Her şehir kendi Şehir İklim Planının uygulanmasına ilişkin iki yılda bir ilerleme raporlarını kendi ulusal hükümetine sunmalıdır. Bu belgeler, ulusal hükümetlerin her iki yılda bir Avrupa Komisyonu'na sunması gereken genel ilerleme raporlarını beslemelidir. Yerel yönetimlerin AB hibeleri için uygunluğunu belirlemek için, AB tarafından şehir ilerleme raporları da kullanılmalıdır. Verilecek hibeler, bu planın başarısı için anahtar olacaktır. Hibeye dayalı bir sistem, AB'ye şehirlerin karbondan arındırma projelerinin etkili bir şekilde uygulanması üzerinde bir miktar kontrol sağlayacaktır. AB üye devletleri, Şehir İklim Planlarını başarıyla uygulayan şehirlere mali teşvikler sağlamak için şehir ilerleme raporlarını da kullanabilir. Bu ödül sistemi, üye devletler için ekonomik açıdan anlamlı olacaktır.

Dolayısıyla rapor, AB'nin temiz enerji yönetişimini şehirlere odaklamasını savunmaktadır. Bu durumun, Avrupa'nın emisyon hedeflerine ulaşmasının yanı sıra enerji güvenliği ve karşılanabilirlik, çevre koruma, sağlık, istihdam oluşturma, ekonomik büyüme ve vatandaşların AB ile ilişkileri açısından daha geniş olumlu etkileri olabilir.

World Resources Institute tarafından 2022 yılında yayınlanan bir raporda ABD'de yerel yönetimlerin düşük ve orta gelirli haneler için topluluk **güneş enerjisi sistemini yaygınlaştırmadaki rolü** analiz edilmiştir.¹⁰⁶ Bu sistem, yerel yönetimlerin iklim hedeflerine ulaşmalarına yardımcı olurken, düşük ve orta gelirli aboneler için daha düşük faturalar ve enerji yükleri, vergi avantajları, iş ve kurulum yapamayanlar için güneş enerjisine erişim dahil olmak üzere önemli faydalar sağlamaktadır. Ancak ABD'deki yerel yönetimler, topluluk güneş enerjisi projelerini sürdürme konusunda çeşitli zorluklarla karşılaşmaktadır. Sınırlı personel kapasitesi ve kaynakları, ilgili politikaların geliştirilmesini zorlaştırmaktadır. Buna rağmen düşük ve orta gelirli topluluk güneş enerjisine katılımı istikrarlı bir şekilde artmıştır. Temmuz 2022'de Enerji Bakanlığı, topluluk güneş enerjisi projelerini Düşük Gelirli Ev Enerji Yardımı Programına ve diğer hükümet yardım programlarına katılan hane halklarına bağlayacak olan **Topluluk Güneş Enerjisi Abonelik Platformu** pilot uygulamasını duyurmuştur. Ayrıca Enerji Bakanlığı, düşük ve orta gelirli hanelere anlamlı faydalar sağlayan projeleri tanıyacak ve finansal olarak ödüllendirecek olan Adil Topluluk Güneş Enerjisi için Sunny Ödüllerini de duyurmuştur.

¹⁰⁶ <https://www.wri.org/insights/how-local-governments-can-advance-communitysolar-low-and-moderate-income-households>.

Mevcut ve yeni federal programların ve politikaların desteğiyle, şehirler artık düşük gelirli sakinlerinin topluluk güneş ışığından faydalanmasına yardımcı olmak için daha büyük fırsatlara sahiptir. Yerel yönetimlerin destek oluşturmak, daha fazla erişim sağlamak ve topluluk güneş enerjisiyle ilişkili fayda yelpazesini genişletmek için çeşitli unsurlar öne çıkmaktadır. Bu doğrultuda topluluk üyeleri ve kuruluşlarıyla iş birliği, başarılı topluluk güneş enerjisi programları ve projeleri geliştirmek için kritik öneme sahiptir. Yerel yetkililer ilgili paydaşları dahil etmek için gerekli zamanı ve kaynakları ayırdığında, ilgililerin zamanını ve çabasını ödediğinde ve proje kararlarında geri bildirim dikkate alındığında topluluklara en iyi şekilde hizmet edilmiş olur. Öte yandan eyalet düzeyinde mevzuatın etkinleştirilmesi, genellikle topluluk güneş enerjisi piyasasının önünü açmaktadır. Ancak ABD eyaletlerinin yarısından azı bu tür yasaları yürürlüğe koymuştur. Bu tür hükümlere sahip olmayan eyaletlerde, yerel yönetimlerin teşviki ile politika geliştirilebilir. Fakat topluluk güneş enerjisi programları kullanıma sunulduktan sonra düşük ve orta gelirli yüksek başlangıç abonelik ücretleri, maliyetli cezalar veya aboneliklerini sonlandırmaları veya geri çekmeleri veya somut bir ekonomik faydanın olmaması durumunda bunlara katılmakta genellikle zorluk yaşamaktadır.

Yerel yönetimlerin, düşük ve orta gelirli bu engelleri aşmasına yardımcı olabileceği birkaç yol vardır. Bu kapsamda yerel yönetimler, güneş enerjisi müşterilerine doğrudan sübvansiyonlar sağlayabilir. Örneğin **Anaheim** şehrindeki yönetim, uygun program katılımcılarına ayda 10 dolar fatura indirimi yapmaktadır. Yanı sıra yerel yönetimler, topluluk güneş enerjisi projelerinden gelen diğer ekonomik ve yaşam kalitesi faydalarını geliştirebilmektedir. **Colorado Pueblo** şehri, Johnson Controls ve GRID Alternatives ile düşük gelirli hanelere enerji sağlayacak ve sakinlerin yaşam kalitesini artıracak diğer program ve mali yardımlara ek olarak eğitim fırsatlarını destekleyecek iki megavatlık bir topluluk güneş enerjisi projesi geliştirmiştir. Dolayısıyla topluluk güneş enerjisi büyümeye ve gelişmeye devam ettikçe, yerel yönetimler topluluk güneş enerjisine erişimi genişleterek temiz enerjinin ve çevresel adaletin uygulanmasına katkıda bulunabilmektedir. Topluluk temelli kuruluşlarla ortaklık kuran ve belli eylemleri gerçekleştiren yerel yönetimler, düşük ve orta gelirli hanelere temiz enerji sağlayabilir.

3. SONUÇ

G enel itibariyle **düşünce kuruluşları**, politika yapıcıların ve halkın kamu politikası sorunları hakkında bilinçli kararlar almasını sağlayan yerel ve uluslararası konularda politika odaklı araştırma, analiz ve tavsiyeler üreten kuruluşlar olarak tanımlanmaktadır. İdeal olarak bir düşünce kuruluşunun, siyasi konular hakkında şeffaf ve katılımcı şekilde incelemelerde bulunarak ulusal ya da yerel düzeyde etkili bir yönetimin geliştirilmesine katkıda bulunması beklenmektedir. Bu rapordaki araştırmaların da gösterdiği gibi, düşünce kuruluşları son yıllarda özellikle daha yerel veya bölgesel yönetimleri, yani insanlara daha yakın bir yönetim düzeyini hedef alarak çalışmalar yapmıştır.

Yerel yönetimler, bir yandan bütün dünyayı etkileyen iklim değişikliği, göç hareketleri, doğal afetler, siber saldırılar gibi küresel zorluklarla mücadele ederken; diğer yandan işsizlik, yoksulluk, yetersiz eğitim ve sağlık hizmetleri, çevre kirliliği, altyapı, barınma ve benzeri kentsel zorlukların üstesinden gelmek adına etkili hizmet sunumları gerçekleştirmektedir. Dünyanın farklı coğrafyalarında yer alan düşünce kuruluşları, yerel yönetimlerin söz konusu zorluklarla mücadelesine yönelik politika stratejileri, örnek yerel yönetim uygulamaları, teknolojik çözümler gibi tavsiye niteliğinde raporlar yayınlamaktadır. Söz konusu raporlar aracılığıyla bölgelerin ekonomik potansiyelinin geliştirilmesi, bölge sakinlerinin yaşam kalitesinin yükseltilmesi, çevre dostu altyapının yaygınlaştırılması hedeflenmektedir. Böylelikle düşünce kuruluşları daha katılımcı, çözüm odaklı ve sürdürülebilir kamu politikalarının oluşturulmasına katkı sağlamaktadır.

Bu doğrultuda hazırlanan rapor, **yerel yönetim faaliyetlerinin dünyanın farklı bölgelerindeki düşünce kuruluşlarının perspektifinden incelenmesine** dayanmaktadır. Güncel verilere ulaşmak adına, düşünce kuruluşlarının son 5 yıldaki raporları dikkate alınmıştır. Düşünce kuruluşlarının merkezinin ABD olması nedeniyle raporda çoğunlukla ABD eyaletleri ve şehirleri üzerinden değerlendirmeler yapılırsa da dünyadaki farklı bölgelerden düşünce kuruluşlarına ve yerel yönetim uygulamalarına da yer verilmiştir. Düşünce kuruluşlarının, yerel yönetimlerin buldukları bölgeye göre değişen faaliyetlerini ele alması, mevcut küresel ve kentsel sorunlara yönelik alternatif çözüm önerilerinin gündeme gelmesine neden olmaktadır. Bu durum, aynı zamanda katılımcı demokrasinin yaygınlaşmasına olanak sağlarken, yerel düzeydeki yönetimlerin daha hesap verilebilir ve şeffaf olmasını teşvik etmektedir.

4. KAYNAKÇA

- CAP (2020), "Climate Action Plans", Institute for Local Government,
<https://www.ca-ilg.org/climate-actionplans>.
- <https://www.foreignaffairs.com/articles/russian-federation/1947-001/sources-soviet-conduct>.
- McGann, James (2002) "Think Tanks and the Transnationalization of Foreign Policy", U.S. Foreign Policy Agenda: An Electronic Journal of the U.S. Department of State. Vol.7, No.3.
<http://usinfo.state.gov/journals/itps/1102/ijpe/ijpe1102.pdf>
- Rich, Andrew (2004) Think Tanks, Public Policy and The Politics of Expertise, Cambridge University Press.
- Stone, Diane (1996) Capturing the Political Imagination: Think Tanks and the Policy Process, Londra: Frank Cass Publication.
- Tocqueville, de Alexis (1994) Amerika'da Demokrasi, çev. İhsan Sezal ve Fatoş Dilber, Ankara: Yetkin Yayınları.
- United Nations Department Of Economic and Social Affairs (2017)
https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/unpd_egm_201709_s6_paper-blind-final.pdf.
- http://www.foreignpolicy.com/story/cms.php?story_id=4598.
- http://www.irena.org//media/Files/IRENA/Agency/Publication/2016/IRENA_Renewable_Energy_in_Cities_2016.pdf.
- <https://accessh.org/swedish-city-bridging-gap-social-healthcare-elderly/>.
- <https://carnegieeurope.eu/2022/02/15/can-cities-use-doughnut-model-to-hackliberal-democracy-pub-86368>.
- <https://catalyst.independent.org/2023/01/02/private-buses/>.
- <https://catalyst.independent.org/2023/02/06/panama-citys-success-a-productof-trade-and-liberalization/>.
- <https://cepr.net/press-release/role-of-state-and-local-governments-is-overlooked-as-anti-recession-tool/>.
- <https://cpd.org.bd/greening-cities-will-require-reducing-air-and-plasticpollution/>.
- <https://ebrary.ifpri.org/utils/getfile/collection/p15738coll2/id/133556/filename/133765.pdf>.
- <https://foodsecurity.ac.za/news/localised-food-systems-key-to-economicinclusion-and-environmental-sustainability/>.
- <https://foodsecurity.ac.za/news/understanding-worcesters-food-systemthrough-learning-journeys/>.

<https://grattan.edu.au/news/designing-better-suburbs/>.
<https://grattan.edu.au/news/mapping-the-road-to-greener-safer-more-liveablecities/>.
<https://heartland.org/publications/testimony-before-the-rhode-island-housecommittee-on-labor-relating-to-municipalities-establishing-their-ownminimum-wage-thresholds/>.
<https://iea.org.uk/blog/free-schools-and-academies-replacing-local-authoritycontrol-with-central-government-control-is->
<https://mises.org/wire/rent-control-terrible-so-keep-it-local>.
<https://newsroom.iza.org/en/archive/research/immigration-or-automation/>.
<https://nycfuture.org/research/greening-city-buildings>.
<https://nycfuture.org/research/keeping-pace-with-an-aging-new-york-state>.
https://pioneerinstitute.org/better_government/a-primer-on-secondary-revenuesources-for-local-governments/.
<https://reason.org/commentary/how-local-government-names-make-it-difficult-to-monitor-their-spending-and-other-data/>.
https://repository.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1019&context=think_tanks.
<https://turkiye.un.org/tr/sdgs/11>.
<https://turkiye.un.org/tr/sdgs/12>.
<https://turkiye.un.org/tr/sdgs/16>.
<https://turkiye.un.org/tr/sdgs/6>.
<https://turkiye.un.org/tr/sdgs/7>.
<https://www.americanprogress.org/article/building-infrastructure-supportsopportunity-equity-sustainability/>.
<https://www.americanprogress.org/article/clean-economy-revolution-willunionized/>.
<https://www.americanprogress.org/article/facts-state-local-elections/>.
<https://www.americanprogress.org/article/framework-local-action-climatechange/>.
[https://www.americanprogress.org/article/investments-in-the-state-and-localgovernment-workforce-will-deliver-crucial-services-and-createtimeeconomic-security/](https://www.americanprogress.org/article/investments-in-the-state-and-localgovernment-workforce-will-deliver-crucial-services-and-createtimeconomic-security/).
<https://www.americanprogress.org/article/measuring-the-health-outcomes-ofsocial-economic-and-environmental-policies/>.
<https://www.americanprogress.org/article/neighborhoodstat-strengtheningpublic-safety-community-empowerment/>.
<https://www.americanprogress.org/article/preparing-students-color-futureworkforce/>.
<https://www.americanprogress.org/article/the-benefits-of-skills-based-hiringfor-the-state-and-local-government-workforce/>.
<https://www.belfercenter.org/publication/americans-agree-their-state-andlocal-officials-clima>

te-action.
<https://www.belfercenter.org/publication/creating-subnational-climateinstitutions-china>.
<https://www.belfercenter.org/publication/pursuing-low-carbon-action-plancase-chongqing-city>.
<https://www.brookings.edu/blog/education-plusdevelopment/2021/07/20/building-better-cities-for-childrencoordinating-within-and-across-city-agencies-to-harness-the-power-ofplayful-learning/>.
<https://www.brookings.edu/blog/the-avenue/2023/02/14/as-cities-andcounties-commit-more-american-rescue-plan-funds-regional-prioritiesare-emerging/>.
<https://www.bruegel.org/blog-post/how-put-cities-heart-eu-clean-energy-plans>.
<https://www.cato.org/policy-analysis/walling-liberty-how-strict-immigrationenforcement-threatens-privacy-local-policing>.
<https://www.cato.org/research-briefs-economic-policy/political-dynastiestermlimits-female-political-empowerment>.
<https://www.cato.org/sites/cato.org/files/2021-05/pa-916.pdf>.
<https://www.cato.org/study/catos-project-poverty-inequality-california-oneyear-anniversary>.
<https://www.centreforlondon.org/blog/placemaking-international-examples/>.
<https://www.csis.org/analysis/decentralized-waste-management-menacountries-lessons-tunisia>.
<https://www.diis.dk/en/research/can-local-governments-save-the-planet>.
<https://www.eesi.org/articles/view/microgrids-in-puerto-rico-keep-ruralcommunities-connected>.
<https://www.epi.org/publication/city-governments-are-raising-standards-forworking-people-and-state-legislators-are-lowering-them-back-down/>.
<https://www.epi.org/publication/preemption-in-the-midwest/>.
<https://www.fiaa.fi/en/publication/cities-as-global-actors?read>.
<https://www.frost.com/wp-content/uploads/2019/01/SmartCities.pdf>.
<https://www.ifri.org/en/publications/etudes-de-lifri/going-green-are-chinesecities-planting-seeds-sustainable-energy>.
<https://www.iied.org/21271iied>.
<https://www.iied.org/can-global-reporting-bring-about-transformation>.
<https://www.iied.org/channelling-capacity-creativity-youth-lead-greentransition>.
<https://www.iied.org/how-can-local-urban-priorities-connect-responses-globallevel-climate-crisis>.
<https://www.independent.org/news/article.asp?id=14402>.

<https://www.ipcc.ch/report/ar5/wg1/>.

https://www.ipcc.ch/site/assets/uploads/2018/02/SYR_AR5_FINAL_full.pdf.

<https://www.ispionline.it/en/publication/new-shared-mobility-changing-cityneeds-34801>.

https://www.iss.europa.eu/content/towards-urban-decouplingchina%E2%80%99s-smart-city-ambitions-time-covid19#_conclusion__strategic_questions_for_europe.

<https://www.localis.org.uk/analysis/rail-investment-wont-lead-recoverywithout-local-governance/>.

<https://www.localis.org.uk/news/give-rural-areas-time-transition-low-carbonheating-governments-urged/>.

<https://www.ned.org/ned-grantees-support-youth-civil-society-organizationsin-morocco/>.

<https://www.niers.ac.uk/wp-content/uploads/2022/07/OP-63-The-FiscalImplications-of-Leveling-Up.pdf>.

<https://www.orfonline.org/expert-speak/creating-doughnut-cities-resilience2021/>.

<https://www.orfonline.org/research/extreme-heat-events-in-indias-cities/>.

<https://www.rieti.go.jp/en/papers/contribution/sato-motohiro/04.html>.

<https://www.rieti.go.jp/jp/publications/dp/22e102.pdf>.

<https://www.rusi.org/explore-our-research/publications/commentary/beyondbottom-line-societal-impact-ransomware>.

<https://www.sei.org/publications/ghg-accounts-city/>.

<https://www.sei.org/wp-content/uploads/2018/03/building-thriving-lowcarbon-cities-an-overview-full-paper-1.pdf>.

<https://www.sei.org/wp-content/uploads/2019/04/the-role-of-localgovernments-in-adapting-to-climate.pdf>.

<https://www.teriin.org/sites/default/files/202204/EV%20RCNA%20Final%20Report.pdf>.

<https://www.tni.org/en/publication/rome-financial-power-against-a-city-ofsolidarity>.

<https://www.twi-global.com/technical-knowledge/faqs/what-is-a-smart-city>.

<https://www.unep.org/news-and-stories/story/six-reasons-why-healthy-environment-should-be-human-right>.

<https://www.urban.org/urban-wire/what-are-promises-and-pitfalls-blockchainlocal-governments>.

<https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2021/03/American-RescuePlan-Fact-Sheet.pdf>.

<https://www.wri.org/insights/eskisehir-turkey-leads-energy-efficient-buildings>.

<https://www.wri.org/insights/how-local-governments-can-advancecommunity-solar-low-and-moderate-income-households>.

<https://www.wri.org/insights/rosario-urban-farming-tackles-climate-change>.

<https://www.wri.org/research/local-government-voices-wholesale-marketissues-engagement-approaches-decarbonization>.

<https://www.wri.org/research/locally-led-climate-adaptation-what-neededaccelerate-action-and-support>.

<https://www.wri.org/update/release-joint-statement-accelerating-climateadaptation-1000-cities-adapt-now>.

Bu rapor KOSAM tarafından
özel olarak hazırlanmıştır.
www.kosam.org

Bu rapor KOSAM tarafından
özel olarak hazırlanmıştır.
www.kosam.org

Sosyal
İnovasyon
Ajansı

